

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ»

«Συμφωνία Ελλάδας – Ιταλίας. Το χρονικό, ενέργειες της ελληνικής διπλωματίας.
Αποτελέσματα, διαπιστώσεις, συμπεράσματα, προτάσεις»
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Απόστολος Κωνσταντόπουλος

Αθήνα, Δεκέμβριος 2021

Τριμελής Επιτροπή

Κωνσταντίνος Υφαντής Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπων)

Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Ειρήνη Χειλά Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Απόστολος Κωνσταντόπουλος, 2021

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Συντομογραφίες

Ελληνόγλωσσες

ΑΟΖ: Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη

Ε.Δ: Ένοπλες Δυνάμεις

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΟΚ: Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

Κ-Μ: Κράτη Μέλη

ΝΑ: Μεσόγειος; Νοτιοανατολική Μεσόγειο

ΥΠΕΞ: Υπουργός/είο Εξωτερικών

ΣΔΘ: Σύμβαση για το Δίκαιο της Θάλασσας

Ξενόγλωσσες

EEZ: Exclusive Economic Zone

E.U: European Union

UNCLOS: United Nations Convention on the Law of the Sea UP: Unified Protector

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά:

- Τους καθηγητές του μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου «Στρατηγικές Σπουδές Ασφαλείας» για τη μεταδοθείσα μοναδική γνωστική εμπειρία και τη στήριξη τους στην επίμοχθη προσπάθεια γνώσης. Ιδιαίτερα τον κ. Κώστα Υφαντή Συντονιστή /επιβλέπων του παρόντος πονήματος για την παροχή χρήσιμων κατευθύνσεων διευκρινήσεων επί της συγγραφής του
- Τη σύζυγό και τα παιδιά μου για την ηθική συμπαράσταση που μου παρείχαν για τη σύνταξη της παρούσας εργασίας.

Περιεχόμενα

Ευχαριστίες	4
Περιεχόμενα.....	5
Περίληψη	8
Abstract	10
Εισαγωγή	12
Κεφάλαιο Πρώτο	14
Σχέσεις Ελλάδας-Ιταλίας	14
1.1 Ιστορικές σχέσεις	14
1.2 Ιστορικά αντιτιθέμενα συμφέροντα	15
1.3 Το Βορειοηπειρωτικό ζήτημα	16
1.4 Η ιταλική πολιτική έναντι της Κέρκυρας	19
1.5 Η ιταλική κατοχή των Δωδεκανήσων	20
1.6 Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος.....	25
1.7 Διπλωματικές σχέσεις	26
1.8 Πολιτικές σχέσεις.....	26
1.9. Οικονομικές σχέσεις	27
1.10. Ενεργειακές Σχέσεις.....	27
Κεφάλαιο Δεύτερο	29
Το δίκαιο της θάλασσας.....	29
2.1 Η Τρίτη Συνδιάσκεψη των ΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας (1973-1982).....	29
2.2 Γραμμές Βάσης	30
2.2.1.Κανονική Γραμμή Βάσης.....	30
2.2.2.Ευθείες Γραμμές Βάσης	31
2.2.3.Αρχιπελαγικές Γραμμές Βάσης.....	31
2.3 Το εύρος και τα δικαιώματα επί των θαλασσίων ζωνών	31
2.3.1. Εισαγωγή.	31
2.3.2. Εσωτερικά Ύδατα.	32
2.3.3. Χωρική Θάλασσα.	33
2.3.4. Συνορεύουσα Ζώνη.....	33
2.2.5. Υφαλοκρηπίδα.	33
2.3.6. Αρχιπελαγικά Ύδατα.	34
2.3.7. Ανοικτή Θάλασσα.....	35

2.3.8. Κλειστές-Ημίκλειστες Θάλασσες.	35
2.3.9 Αλιευτική Ζώνη.	35
2.4 Οριοθέτηση Θαλασσίων Ζωνών	35
2.4.1. Μονομερής Οριοθέτηση.	35
2.4.2. Διμερής Οριοθέτηση.	36
2.4.3. Μέση Γραμμή.	37
2.4.4. Σχετική Επήρεια.....	37
2.4.5. Άλλες Μέθοδοι Οριοθέτησης.	37
Κεφάλαιο Τρίτο	39
Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη.....	39
3.1 Ιστορική εξέλιξη του θεσμού της ΑΟΖ	39
3.2 Το νομικό πλαίσιο της ΑΟΖ	40
3.3 Η οριοθέτηση ΑΟΖ.....	41
3.4 Τα δικαιώματα και υποχρεώσεις στην ΑΟΖ.....	43
3.4.1.Κυριαρχικά Δικαιώματα.	43
3.4.2.Δικαιώματα και υποχρεώσεις λοιπών κρατών στην ΑΟΖ.	44
3.5 Θέματα αλιείας.....	45
3.6. Υφιστάμενες Συμφωνίες οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών στη Μεσόγειο.....	45
3.7. Δυνατότητα εφαρμογής θεσμού ΑΟΖ στον ελλαδικό χώρο	48
Κεφάλαιο Τέταρτο	51
Συμφωνία Οριοθέτησης Θαλασσίων Ζωνών Ελλάδας- Ιταλίας.....	51
4.1 Συμφωνία οριοθέτησης υφαλοκρηπίδας Ελλάδας –Ιταλίας	51
4.2 Συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ Ελλάδας –Ιταλίας.	52
4.2.1 Χρονικό-ενέργειες της Ελληνικής διπλωματίας.	52
4.2.2 Περιεχόμενο Συμφωνίας.	55
4.2.3 Διαπιστώσεις.	57
4.2.4 Οικονομικά Οφέλη από την ανακήρυξη ΑΟΖ με την Ιταλία.	62
4.2.5 Αποτελέσματα.....	62
Συμπεράσματα	64
Προτάσεις	66
Πηγές	71
Βιβλιογραφία	71
Νομοθεσία.....	72
Διαδίκτυο	73

Παράρτημα «Α» Χάρτης Δυνητικής Ελληνικής ΑΟΖ	79
Παράρτημα «Β» Γεωπολιτικά αξία Καστελόριζου για Καθορισμό ΑΟΖ	80
Παράρτημα «Γ» Χάρτης Δυνητικών ΑΟΖ των Κρατών - Μελών της ΕΕ	81
Παράρτημα «Δ» Χάρτης Αμερικανικής ΑΟΖ	82
Παράρτημα «Ε» Χάρτης Οριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας	83
Παράρτημα «ΣΤ» Νομός Κύρωσης Συμφωνίας Οριοθέτησης Θαλασσίων Ζωνών με Ιταλία	84

Περίληψη
ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
«ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΛΛΑΔΑΣ – ΙΤΑΛΙΑΣ. ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ, ΕΝΕΡΓΕΙΕΣ ΤΗΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΑΣ. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ, ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ,
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.»

Η παρούσα εργασία παρουσιάζει το χρονικό, τις ενέργειες της ελληνικής διπλωματίας για την οριοθέτηση ΑΟΖ με την Ιταλία και να αναδείξει τα αποτελέσματα και τις μελλοντικές προκλήσεις για την Ελλάδα, προκειμένου να εξασφαλίσει τα κυριαρχικά της δικαιώματα επί των θαλασσιών ζωνών που την περιβάλλουν και να αξιοποιήσει αυτές.

Στο πρώτο κεφάλαιο καταγράφονται οι ιστορικές σχέσεις των δύο χωρών και οι πολιτικές και οικονομικές σχέσεις τους την τρέχουσα χρονική περίοδο.

Τα επόμενα δύο κεφάλαια της ανάλυσης περιλαμβάνουν κύρια στοιχεία του Δικαίου της Θάλασσας στα οποία βασίστηκε η Συμφωνία, τις υφιστάμενες μεθόδους οριοθέτησης ΑΟΖ καθώς και τα δικαιώματα των κρατών επί αυτής .

Στο τέταρτο κεφάλαιο καταγράφονται αρχικά τα βασικά σημεία της Συμφωνίας οριοθέτησης Υφαλοκρηπίδας με την Ιταλία το 1977 και εν συνεχεία της αντίστοιχης Συμφωνίας οριοθέτησης ΑΟΖ.

Το πόνημα ολοκληρώνεται με τα συνολικά συμπεράσματα της ανάλυσης αλλά και προτάσεις για την περαιτέρω εκμετάλλευση της εν λόγω Συμφωνίας.

Ειδικότερα:

Ως προς τα βασικά συμπεράσματα διαπιστώνουμε ότι η συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ της Ελλάδας με την Ιταλία:

α. Είναι διμερής αλλά έχει ισχύ έναντι όλων των κρατών. Αποδεικνύει ότι η συστηματική διπλωματία και οι αμοιβαίες υποχωρήσεις δύνανται να υπερκεράσουν οιοσδήποτε εμπόδια και να φέρουν αμοιβαία επωφελείς λύσεις.

β. Αποτελεί ορόσημο καθώς είναι η πρώτη που η Ελλάδα υπέγραψε, για τη θέσπιση ορίων ΑΟΖ με μία γειτονική χώρα.

γ. Αποτέλεσε τον προπομπό, για συμφωνία με την Αίγυπτο.

δ. Περιλαμβάνεται σε μια ευρύτερη στρατηγική επίλυσης εκκρεμοτήτων σε διμερές επίπεδο και εγκαθίδρυσης συμμαχιών με τρίτα κράτη.

ε. Στέλνει μήνυμα ότι η Ελλάδα δεν προβαίνει σε παράνομες συμφωνίες καθώς βασικές προϋποθέσεις για την επίτευξη συμφωνίας αποτέλεσαν οι προβλέψεις του δικαίου της θάλασσας

στ. Αυξάνει σημαντικά το κυριαρχικό αποτύπωμα της Ελλάδας και κατοχυρώνει τα αντίστοιχα δικαιώματα,

ζ. Αποδομεί εμμέσως την τουρκο-λυβική συμφωνία.

η. Δημιουργεί στο πλαίσιο του Διεθνούς Δικαίου ένα τετελεσμένο γεγονός που δεν δύναται να αμφισβητηθεί.

θ. Επιβεβαιώνει ότι η τήρηση των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου αποτελεί ικανή και αναγκαία προϋπόθεση για την οριοθέτηση θαλασσίων ζωνών στην περιοχή.

ι. Ενσωματώνει τις συντεταγμένες της παλαιάς συμφωνίας του 1977 και επεκτείνει την τότε οριοθέτηση του βυθού (υφαλοκρηπίδα)

ια. Χρησιμοποιεί νησιά ως σημεία βάσης για την προσμέτρηση της μέσης γραμμής.

ιβ. Επιβεβαίωσε ότι τα νησιά έχουν δικαίωμα σε θαλάσσιες ζώνες και τόνισε για μια ακόμα φορά το αναφαίρετο δικαίωμα επέκτασης των χωρικών της υδάτων κατά μήκος των ηπειρωτικών ακτών.

ιγ. Έστειλε μήνυμα αποφασιστικότητας προς την πλευρά της Τουρκίας.

ιδ. Διαμόρφωσε μια νέα δυναμική στην περιοχή, αναζωογονώντας και ενδεχομένως δίνοντας νέα προοπτική στη διαδικασία οριοθετήσεων υφαλοκρηπίδας/AOZ με Αλβανία και Αίγυπτο.

ιε. Δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης στο Ιόνιο στα 12 ν.μ.

Για τη βέλτιστη περαιτέρω αξιοποίηση της Συμφωνίας η Ελλάδα, θα πρέπει να διαχωρίσει το θέμα ανακήρυξης AOZ με τον καθορισμό λοιπών θαλασσίων ζωνών και με τα άλλα γειτονικά κράτη, ακολουθώντας την πρακτική οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών με την Ιταλία, στηριζόμενη πάντα στο Διεθνές Δίκαιο. Επιπρόσθετα απαιτείται η άμεση έναρξη των προβλεπομένων διαδικασιών βάσει των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου, για την οριοθέτηση AOZ μεταξύ Ελλάδος - Κύπρου και υπολειπόμενου τμήματος AOZ με Αίγυπτο.

Λέξεις κλειδιά: Θάλασσα, Διεθνές Δίκαιο, Οριοθέτηση, AOZ, Κυριαρχία

« GREECE - ITALY AGREEMENT. THE CHRONICLE, ACTIONS OF THE GREEK DIPLOMACY. RESULTS, FINDINGS, CONCLUSIONS, PROPOSALS »

Apostolos Konstantopoulos

Abstract

This document presents the timeline, the actions of the Greek diplomacy for the delimitation of the AOZ with Italy and to highlight the results and the future challenges for Greece, in order to secure its sovereign rights over the surrounding maritime zones and to exploit them.

The first chapter records the historical relations between the two countries and their political and economic relations in the current period.

The next two chapters of the analysis include key elements of the Law of the Sea on which the Agreement is based, the existing methods of delimitation of the EEZ and the rights of States to it.

The fourth chapter first lists the main points of the Continental Shelf Delimitation Agreement with Italy in 1977 and then of the corresponding EEZ Delimitation Agreement.

The paper concludes with the overall conclusions of the analysis and proposals for the further exploitation of this Agreement.

Particularly:

Regarding the main conclusions, we note that the EEZ delimitation agreement between Greece and Italy:

a. It is bilateral but has force over all states. It proves that systematic diplomacy and mutual concessions can overcome any obstacles and bring mutually beneficial solutions.

b. It is a milestone as it is the first that Greece signed, for the establishment of EEZ borders with a neighboring country.

c. It was the forerunner, for an agreement with Egypt.

d. It is included in a broader strategy of resolving outstanding issues at the bilateral level and establishing alliances with third countries.

e. It sends a message that Greece does not enter into illegal agreements as the basic conditions for reaching an agreement were the provisions of the law of the sea

f. Significantly increases the sovereign imprint of Greece and secures the respective rights,

g. Indirectly deconstructs the Turkish-Libyan agreement.

h. Creates in the context of International Law an accomplished event that can not be disputed.

i. Confirms that the observance of the rules of International Law is a sufficient and necessary condition for the delimitation of maritime zones in the region.

j. Incorporates the coordinates of the old agreement of 1977 and extends the then demarcation of the seabed (continental shelf)

k. Uses islands as base points to calculate the midline.

ka. He reaffirmed that the islands have the right to sea zones and stressed once again the inalienable right to extend its territorial waters along the mainland.

kb. He sent a message of determination to the Turkish side.

kc. It created a new dynamic in the region, revitalizing and possibly giving a new perspective to the continental shelf / EEZ delimitation process with Albania and Egypt.

kd. It created the conditions for the expansion of the coastal zone in the Ionian Sea at 12 n.m.

For the best further use of the Agreement, Greece should separate the issue of declaring an EEZ by defining other maritime zones with other neighboring countries, following the practice of delimiting maritime zones with Italy, always based on international law. In addition, the immediate commencement of the procedures provided under the rules of International Law is required for the delimitation of the EEZ between Greece and Cyprus and the remaining part of the EEZ with Egypt.

Keywords: Sea, International Law, Boundary, EEZ, Sovereignty

Εισαγωγή

Από την αρχαιότητα, η θάλασσα προσφέρει μεγάλα οικονομικά οφέλη στα παράκτια κράτη, προσδίδοντάς τους σημαντική γεωπολιτική αξία. Η Θάλασσα χρησιμοποιήθηκε ως δίαυλος επικοινωνίας και εμπορίου, για την εκμετάλλευση των αλιευμάτων και φυτικών οργανισμών ενώ τα τελευταία χρόνια αποτελεί σημαντική πηγή για την εξόρυξη υδρογονανθράκων και την εξασφάλιση ενέργειας.

Οι επιστημονικές εξελίξεις σε συνδυασμό με την ανάπτυξη της τεχνολογίας ανέδειξαν τους θαλάσσιους πλουτοπαραγωγικούς πόρους και κατέστησαν δυνατή την εκμετάλλευσή τους. Η κωδικοποίηση του δίκαιου της θάλασσας ήταν αναγκαία προκειμένου να παρέχει δυνατότητες στα παράκτια κράτη να αξιοποιήσουν τους ανωτέρω πόρους στο βυθό και στο υπέδαφος της θάλασσας, πέρα από την αιγιαλίτιδα ζώνη.

Παρ' ότι το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας αποτελεί σημαντικό εργαλείο για την ειρηνική και δίκαιη διευθέτηση διαφορών που έχουν σχέση με τις θαλάσσιες ζώνες, αρκετές φορές ερμηνεύεται διαφορετικά από τα κράτη, ενώ ορισμένες φορές διαστρεβλώνεται προκλητικά από αυτά.

Όσοι ασχολούνται με τα θέματα του Δικαίου της Θάλασσας και των αντίστοιχων πολιτικο-στρατιωτικών διαφορών που ανακύπτουν, αντιλαμβάνονται τις προφανείς δυσχέρειες επίλυσης των διαφορών αυτών, όταν ενδεχομένως διεκδικούνται μεγάλες πλουτοπαραγωγικές πηγές. Η διεθνής πρακτική έχει αποδείξει ότι υφίσταται μεγάλη απόσταση από τον σχεδιασμό και τις διεκδικήσεις θαλασσίων ζωνών κάθε χώρας σε σχέση με την τελική σύναψη μιας συμφωνίας οριοθέτησης. Ιστορικά, διενέξεις μεταξύ γειτονικών κρατών διαρκούν για μεγάλο χρονικό διάστημα, με αποτέλεσμα εκτός των άλλων, αυτά να μην μπορούν να αξιοποιήσουν τους πόρους που η θάλασσα περικλείει.

Από την πρώτη δεκαετία του 21^{ου} αιώνα παρατηρήθηκε στη Μεσόγειο θάλασσα, εκδήλωση ενεργειών από παράκτια κράτη για τη θέσπιση νέων θαλάσσιων ζωνών. Ειδικότερα η Κροατία θέσπισε «ειδική αλιευτική ζώνη», η Ιταλία με τη Γαλλία και τη Σλοβενία ζώνες οικολογικής προστασίας και η Ισπανία με τη Μάλτα ζώνες αλιείας.

Επιπρόσθετα από το 2003 θέσπισαν Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ), η Συρία και η Κύπρος¹ και στη συνέχεια η Αίγυπτος, η Τυνησία, το Μαρόκο και το Ισραήλ.²

Η Ελλάδα παρ' ότι είχε συνάψει με την Ιταλία συμφωνία οριοθέτησης για την υφαλοκρηπίδα από το 1977, μέχρι το 2020 δεν είχε οριοθετήσει ΑΟΖ στα σύνορα της με το γειτονικό κράτος.

¹Κυπριακή Δημοκρατία, «Νόμος 64(Ι)/2004», Ιαν 2004, http://www.cylaw.org/nomoi/arith/2004_1_064.pdf (έγινε πρόσβαση στις 15 Οκτ 21).

²United Nations, Law of the Sea, 2004, https://www.un.org/Depts/los/doalos_publications/LOSBulletins/bulletinpdf/bulletin55e.pdf (έγινε πρόσβαση στις 10 Σεπ 21).

Κεφάλαιο Πρώτο

Σχέσεις Ελλάδας-Ιταλίας

1.1 Ιστορικές σχέσεις

Το παρελθόν της Ιταλίας είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την ιστορία της Μεσογείου αλλά και της Ελλάδας. Ο ελληνικός πολιτισμός άφησε το ίχνος του στην ιταλική χερσόνησο και τη Σικελία με την ίδρυση αποικιών.

Ο ελληνικός πολιτισμός είχε επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό τον γηγενή πληθυσμό. Χαρακτηριστικό είναι ότι σε αποικίες στη Σικελία εντοπίστηκαν κεραμικά σκεύη και αγγεία τα οποία φέρουν έντονη την επίδραση του ελληνικού πολιτισμού.

Οι ντόπιοι εκπαιδεύτηκαν από τους Έλληνες να κατασκευάζουν μικροτεχνίες, μεταλλικά και πήλινα αγγεία, στα οποία ήταν εμφανής η ανάμειξη ελληνικών και τοπικών τεχνοτροπικών στοιχείων. Σε θέματα λατρευτικών παραδόσεων υπήρχε επίδραση των Σικελών στους Έλληνες ιδίως λόγω των επιγαμιών που πραγματοποιούνταν. Επιπρόσθετα η ύπαρξη ιερών έξω από τα τείχη των ελληνικών αποικιών αποδεικνύουν την ύπαρξη μη ελληνικών τοπικών λατρειών.³

Στην αντίθετη πλευρά, έντονη υπήρξε η επίδραση του πολιτισμού της Ιταλίας σε μέρη της σημερινής Ελλάδας τα οποία είχαν κατακτηθεί από αυτή. Στα Επτάνησα που αποτελούσαν παλιά κτήση των Ενετών, η μνήμη της ενετικής περιόδου παραμένει ανεξίτηλη στον ντόπιο πληθυσμό. Η επιρροή των Ενετών είναι εμφανής σε όλες τις πτυχές του πολιτισμού και της καθημερινότητας των Επτανησίων. Χαρακτηριστικό είναι ότι η σημαία της Επτανήσου Πολιτείας η οποία ιδρύθηκε το 1800 είχε ως βάση τη σημαία της Βενετίας. Επιπρόσθετα, η επίσημη γλώσσα τόσο της Επτανήσου Πολιτείας όσο και του Ηνωμένου Κράτους των Ιονίων Νήσων μαζί με την ελληνική ήταν η ιταλική γλώσσα, η οποία παραμένει μέχρι σήμερα αρκετά δημοφιλής σε αυτά τα νησιά.⁴

³Αντώνης Μαστραγιάς, Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου, Από τους Προϊστορικούς Πολιτισμούς της Ανατολής έως την Εποχή του Ιουστινιανού (Αθήνα: Ινστιτούτο Υεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»), σελ 158.

⁴Βικιπαίδεια, «Ενετοκρατία στα Επτάνησα», 06 Μαρ 21, [https://el.wikipedia.org/wiki/Ενετοκρατία στα Επτάνησα](https://el.wikipedia.org/wiki/Ενετοκρατία_στα_Επτάνησα) (έγινε πρόσβαση στις 01 Οκτ 21).

1.2 Ιστορικά αντιτιθέμενα συμφέροντα

Η παράλληλη εξέταση της ιστορίας των Ιταλών και των Ελλήνων, δείχνει ότι τις περισσότερες χρονικές περιόδους οι σχέσεις δεν υπήρξαν φιλικές, εκτός από ορισμένες περιπτώσεις όπου διατηρούσαν μια «συμμαχική» σχέση. Αρχικά η αντιπαλότητα αυτή εντοπιζόταν στο εμπορικό – οικονομικό – πολιτιστικό πεδίο. Στη συνέχεια ο ανταγωνισμός αυτός αναζωπυρώθηκε από τις διαφορές της Καθολικής και της Ορθόδοξης Εκκλησίας, όπου κατέληξε σε μίσος του ιερατείου που πέρασε εύκολα στο λαό. Από το 1861 όταν η Ιταλία συνεστήθη ως ενιαίο βασίλειο⁵ μέχρι και σήμερα, προσπάθησε να επεκταθεί στην ανατολή εις βάρος των ελληνικών συμφερόντων και ουσιαστικά ήταν αντίπαλη της χώρας μας και στους δυο μεγάλους πολέμους, έστω στα αρχικά τους στάδια και ουδέποτε υποστήριξε τις ελληνικές θέσεις.

Η Ιταλία από ιδρύσεώς της, ήθελε να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στο χώρο της Μεσογείου και της Ευρώπης, έτσι ώστε να θεωρείται μεγάλη παγκόσμια δύναμη. Ποτέ δεν ξέχασε το μεγαλείο της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας και μέχρι και το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο θεωρούσε ότι όλες οι κτίσεις των Λατινικών κρατών κατά την περίοδο του Μεσαίωνα και της Αναγέννησης της ανήκουν δικαιοματικά. Πάντα θεωρούσε ότι η Μεσόγειος είναι δική της θάλασσα (Mare Nostrum).⁶

Οι κινήσεις της Ιταλίας για τον έλεγχο αρχικά των Δαλματικών ακτών και στη συνέχεια των Ιόνιων νησιών, δείχνουν την τακτική με την οποία η Βενετία προσπαθούσε να γίνει μεγάλη δύναμη. Ελέγχοντας κάποιος την Αδριατική θάλασσα (Mare Adriaticum) θα μπορούσε εύκολα να επεκταθεί στο Αιγαίο, στο οποίο είχαν πετύχει σημαντικά ερείσματα με την κατοχή των Δωδεκανήσων.⁷

⁵Γεράσιμος Παγκράτης, «Ιστορία της Ιταλίας» (Αθήνα, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, 2015), σελ 161.

⁶Νίκος Γιαννόπουλος, «Πώς έβλεπαν οι ιταλικές αρχές την Ελλάδα πριν το 1940; Κατέλαβαν τα Δωδεκάνησα, συμμαχισαν με τον Κεμάλ, μας περιόρισαν τα σύνορα, και ενίσχυσαν το νεότευκτο αλβανικό κράτος», *Μηχανή του Χρόνου*, <http://www.mixanitouxronou.gr/pos-evlepan-i-italikes-arches-tin-ellada-prin-to-1940-katelavan-ta-dodekanisa-simmachisan-me-ton-kemal-mas-periorisan-ta-sinora-ke-enischisan-to-neoteftko-alvaniko-kratos/> (έγινε πρόσβαση στις 11 Νοε 21).

⁷Γιώργος Πλακωτός, «Μεταξύ Ανατολής και Δύσης: η συγκρότηση της Βενετικής Αυτοκρατορίας», *Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα / Κάλλιπος*,

Επιπλέον με την κατοχή της Τριπολίτιδας και της Κυρηναϊκής, θα αποκτούσε πρόσβαση σε όλη τη λεκάνη της ανατολικής Μεσογείου, θα έλεγχε τους θαλάσσιους δρόμους από και προς τη Μαύρη και Ερυθρά Θάλασσα, επιτυγχάνοντας να κυριαρχήσει σε ολόκληρη τη λεκάνη της ανατολικής Μεσογείου.

Στις ελληνο-ιταλικές σχέσεις υπήρξε ένα αίσθημα αμοιβαίας δυσπιστίας και καχυποψίας, κυρίως λόγω των βλέψεων των Ιταλών σε καθαρά ελληνικά εδάφη (Κέρκυρα, Ήπειρος) και της κατοχής των Δωδεκανήσων.

1.3 Το Βορειοηπειρωτικό ζήτημα

Η Ιταλία από συστάσεως προσπάθησε να αποκτήσει ηγετικό ρόλο στη Μεσόγειο. Το νεοσύστατο ιταλικό βασίλειο δεν ήταν ικανό να αναλάβει υπερπόντιες εκστρατείες και να ανταγωνιστεί τις Μεγάλες Δυνάμεις στις μακρινές αγορές. Η Ρώμη ήταν υποχρεωμένη να αναζητήσει διέξοδο στις κοντινές περιοχές των Βαλκανίων και της Μέσης Ανατολής.

Η περιοχή της Ηπείρου επιλέχθηκε από την Ιταλία κυρίως λόγω της εγγύτητας με αυτή και της μη ασκήσεως άμεσης ή έμμεσης επιρροής από καμία Μεγάλη Δύναμη. Το ιταλικό ενδιαφέρον για την Ήπειρο αρχικά εκδηλώθηκε κατά τη διάρκεια του Συνεδρίου του Βερολίνου, τον Ιούνιο του 1878, όπου οι Ιταλοί αντιπρόσωποι αντιτάχθηκαν σε οιαδήποτε παραχώρηση τμήματος Ηπειρωτικού εδάφους στην Ελλάδα. Η προσπάθειά τους αυτή επετεύχθη και η Ελλάδα ζημιώθηκε καθώς αφενός η Κέρκυρα έμεινε εκτεθειμένη και αφετέρου η εδαφική περιοχή η οποία της εδόθη, ήταν σαφώς πιο περιορισμένη από αυτή που αρχικά είχε αποφασιστεί. Την ίδια περίοδο, ο Ιταλός πρόξενος στην Πρέβεζα συνέταξε υπόμνημα εκ μέρους των Αλβανών εναντίον της πιθανής προσάρτησης Ηπειρωτικού εδάφους στην Ελλάδα. Το Δεκέμβριο του 1909, ο τότε Ιταλός Υπουργός Εξωτερικών εξέφρασε για πρώτη φορά απροκάλυπτα το ενδιαφέρον και τις προθέσεις της χώρας του για την περιοχή της Ηπείρου από το βήμα του ιταλικού κοινοβουλίου.⁸

<https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/1856/1/9874-dialeti-chapter2.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 19 Οκτ 21)

⁸Ιωάννης Σ. Παπαφλωράτος, «Συνοπτική στρατιωτική & διπλωματική ιστορία της Ηπείρου από το 1878 έως σήμερα – Το Συνέδριο του Βερολίνου», *Βορειοηπειρωτικών Βήμα*, τ. 35, σελ. 4, Οκτώβριος – Δεκέμβριος 2014, <https://www.sfeva.gr/D0CFBE83.el.aspx> (έγινε πρόσβαση στις 17 Οκτ 21).

Κύριο στοιχείο του ιταλικού ενδιαφέροντος σε όλη την περίοδο έως τους Βαλκανικούς Πολέμους αποτέλεσε η ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων στην περιοχή. Ως χαρακτηριστικά παραδείγματα αναφέρονται η σύσταση ιταλικού εμπορικού επιμελητηρίου στα Ιωάννινα και η προσπάθεια Ιταλών κεφαλαιούχων να ιδρύσουν τράπεζα σε αυτή. Η πολιτική αυτή έφθασε στο αποκορύφωμά της στους βαλκανικούς πολέμους τόσο κατά τη διάρκεια τους όσο και μετά το πέρας αυτών. Την 20η Δεκεμβρίου 1912, οι Ιταλοί εκπρόσωποι στην Πρεσβευτική Συνδιάσκεψη του Λονδίνου πρωτοστάτησαν μαζί με τους Αυστριακούς ομολόγους τους, στη λήψη απόφασης περί αυτονομίας του αλβανικού κράτους. Επιπλέον, καταβλήθηκε κοινή προσπάθεια όπως περιληφθούν στο αυτόνομο αλβανικό κράτος όσο το δυνατόν περισσότερες γεωγραφικά περιοχές.⁹

Η απελευθέρωση των Ιωαννίνων από τον Ελληνικό Στρατό δημιούργησε νέα δεδομένα στην περιοχή, μετά την κατάληψη των Αγίων Σαράντα, του Αργυροκάστρου, της Κορυτσάς και του Τεπελενίου. Η Αθήνα δήλωνε ότι το λιγότερο, το οποίο θα μπορούσε να δεχθεί ήταν η διενέργεια δημοψηφίσματος προκειμένου οι ίδιοι οι κάτοικοι να λάβουν απόφαση για το μέλλον της περιοχής. Η Ιταλία ήταν αντίθετη σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο και απειλούσε με πόλεμο για να αποτρέψει την κατοχή των στενών της Κερκύρας από την Ελλάδα.

Τον Οκτώβριο του 1914, η ουδέτερη Ελλάδα κατέλαβε με τη συγκατάθεση των Μεγάλων Δυνάμεων τη Βόρεια Ήπειρο, υπό την αίρεση ότι αυτή η κατοχή δεν θα ήταν μόνιμη. Το Μάιο του 1915, η Ιταλία εισήλθε στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο συμμαχώντας με τις δυνάμεις της Συνεννόησης. Σύμφωνα με τους όρους της μυστικής Συνθήκης του Λονδίνου (της 13ης Απριλίου 1915), η Ιταλία θα αποκτούσε, μεταξύ άλλων, τον έλεγχο της ήδη καταληφθείσας από τα στρατεύματά της Αυλώνας και εάν η Αλβανία διαιρείτο ως αυτόνομο κράτος, θα αναλάμβανε τον χειρισμό των εξωτερικών της υποθέσεων. Η Ιταλία όφειλε, να μην φέρει καμία αντίρρηση στην προσάρτηση εκτεταμένων εδαφικών

⁹Ιωάννης Σ. Παπαφλωράτος, «Η ανακήρυξη της Αλβανικής ανεξαρτησίας & Η απελευθέρωση της βορ. Ηπείρου από τον Ελληνικό Στρατό», Βορειοηπειρωτικών Βήμα, τ. 38 σελ. 4, Ιούλιος – Σεπτέμβριος 2015, <https://www.sfeva.gr/dat/B4E9E608/file.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 12 Οκτ 21).

περιοχών τόσο στον βορρά όσο και στον νότο της αλβανικής επικράτειας από την Ελλάδα, το Μαυροβούνιο και τη Σερβία. Η ιταλική κυβέρνηση ουδέποτε εφάρμοσε στην πράξη τον όρο αυτό της ανωτέρω Συνθήκης, καθώς αντέδρασε εξ αρχής σε κάθε ελληνική πρωτοβουλία.¹⁰

Η ένταση μεταξύ Ελλήνων και Ιταλών κορυφώθηκε μετά από την κατάρρευση του σερβικού στρατού. Η Ιταλία, αντί να μετακινήσει τα στρατεύματά της προς τον βορρά για να αντιμετωπίσει τους επελαύνοντες Αυστριακούς, προτίμησε να τα στρέψει νότια και να επεκτείνει τη ζώνη κατοχής της. Τον Μάρτιο του 1916, η Ιταλία, εκμεταλλευόμενη την κρίση στην εσωτερική πολιτική σκηνή της Ελλάδος, άρχισε να θέτει υπό τον έλεγχό της όλο και περισσότερα εδάφη στην Ηπειρο. Σταδιακά, ιταλικά στρατεύματα κατέλαβαν περιοχές, οι οποίες ευρίσκοντο υπό ελληνική διοίκηση έως τότε (Αργυρόκαστρο, Δέλβινο, Πρεμετή, Χειμάρρα).¹¹

Η ένταση στις ελληνοϊταλικές σχέσεις δεν έπαψε να υφίσταται ούτε μετά από την επικράτηση του βενιζελικού κράτους της Θεσσαλονίκης και την είσοδο της Ελλάδος στον πόλεμο, ως σύμμαχος των δυνάμεων της Συνεννοήσεως τον Ιούνιο του 1917. Οι δύο χώρες πλέον ήταν σύμμαχοι και η Ιταλία όφειλε να αποδώσει τις περιοχές της Ηπείρου, τις οποίες κατείχαν τα στρατεύματά της, στην Ελλάδα. Εντούτοις η Ρώμη εύρισκε συνεχώς νέες δικαιολογίες για να διαιωνίζει το τότε καθεστώς. Ο Βενιζέλος, θεώρησε πως μόνο η παρέμβαση των Μεγάλων Δυνάμεων θα συνέτιζε τους Ιταλούς και απευθύνθηκε σε αυτές. Την 25η Ιουλίου συνεκλήθη συνδιάσκεψη στο Παρίσι με αποκλειστικό αντικείμενο τις εξελίξεις στα Βαλκάνια μεταξύ των συμμαχικών κρατών. Μετά από έντονες διεργασίες, οι Ιταλοί δέχθηκαν να αποχωρήσουν από ένα τμήμα της Ηπείρου.¹²

¹⁰Ιωάννης Σ. Παπαφλωράτος, «Τα τεκταινόμενα στην Ήπειρο & την Αλβανία (1914-1915)», Βορειοηπειρωτικών Βήμα, τ. 42, σελ. 4, Ιούλιος – Σεπτέμβριος 2016, <https://www.sfeva.gr/dat/C7679AA5/file.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 12 Οκτ 21).

¹¹Ιωάννης Σ. Παπαφλωράτος, «Όξυνση του ελληνοϊταλικού ανταγωνισμού στον χώρο της Ηπείρου & της Σημερινής Αλβανίας (θέρος 1915-τελη 1916)», Βορειοηπειρωτικών Βήμα, τ. 43, σελ. 4, Οκτώβριος – Δεκέμβριος 2016, <https://www.sfeva.gr/dat/E26348FA/file.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 12 Οκτ 21).

¹²Ιωάννης Σ. Παπαφλωράτος, «Η κορύφωση των ιταλικών προκλήσεων», Βορειοηπειρωτικών Βήμα, τ. 44, σελ. 4, Ιανουάριος – Μάρτιος 2017, <https://www.sfeva.gr/dat/A6E0D2A9/file.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 15 Οκτ 21).

Την 22^α Ιουλίου του 1920, καταγγέλθηκε από τον Ιταλό Υπουργό Εξωτερικών Κόμη Carlo Sforza το Σύμφωνο Τιττόνι – Βενιζέλου, με το οποίο δίδονταν η βόρεια Ήπειρος στην Ελλάδα και οι ιταλικές προθέσεις έγιναν πλέον πρόδηλες. Τα ιταλικά σχέδια ανετράπησαν από την επέκταση και τη γενίκευση της εξεγέρσεως των Αλβανών, η οποία είχε αρχικά εκδηλωθεί τον Αύγουστο του 1919. Τον Αύγουστο του 1920, τα ιταλικά στρατεύματα υποχρεώθηκαν να αποχωρήσουν από το αλβανικό έδαφος, ύστερα από τις συνεχείς ήττες τις οποίες είχαν υποστεί από τις αλβανικές ανταρτικές μονάδες.¹³

Η πολιτική της Ιταλίας στην Ήπειρο εντασσόταν σε ένα ευρύτερο επεκτατικό σχέδιο στην περιοχή των Βαλκανίων. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι η Ιταλία συνέχισε να επηρεάζει τα πολιτικά πράγματα της Αλβανίας μέχρι το 1939, όταν και κατέλαβε στρατιωτικά ολόκληρη τη χώρα.

1.4 Η ιταλική πολιτική έναντι της Κέρκυρας

Κυρίαρχη θέση στις ιταλικές επεκτατικές βλέψεις κατείχε η Κέρκυρα. Από τις αρχές του 1866, ξεκίνησε η άφιξη Ιταλών στο νησί. Σύντομα αυτοί έκαναν φανερές τις προθέσεις τους επιδιδόμενοι σε προπαγανδιστικές ενέργειες για την ένωση του νησιού με τη δήθεν «μητέρα Ιταλία». Επισημαίνεται ότι τα Επτάνησα είχαν ενωθεί με την Ελλάδα μόλις πριν από δύο χρόνια.¹⁴

Τον Φεβρουάριο του 1914, ο πρέσβης της Ιταλίας στην Αγία Πετρούπολη δήλωσε στον Έλληνα ομόλογό του ότι «*οι Έλληνες οφείλουν να λάβουν υπ' όψιν ότι η Κέρκυρα είναι μία νήσος ιταλική, η οποία πρέπει να επιστρέψει στην Ιταλία*». Τον Δεκέμβριο του 1915 γαλλικά στρατεύματα κατέλαβαν την Κέρκυρα με σκοπό να την καταστήσουν καταφύγιο και βάση ανασυγκρότησης του σερβικού στρατού. Η Ιταλία, η οποία συμμετείχε στον πόλεμο αξίωσε να αντιπροσωπευθεί και η ίδια με την αποβίβαση ενός μικρού αποσπάσματος. Η άδεια της δόθηκε και στο νησί άρχισαν να συρρέουν Ιταλοί στρατιώτες, ο αριθμός των οποίων σύντομα ανήλθε σε αυτόν αντίστοιχης

¹³Ιωάννης Σ. Παπαφλωράτος, «Η μεταβολή της ιταλικής πολιτικής επί του Βορειοηπειρωτικού ζητήματος», Βορειοηπειρωτικόν Βήμα, τ. 48, σελ. 4 Ιανουάριος-Μάρτιος 2018, <https://www.sfeva.gr/dat/8C906956/file.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 15 Οκτ 21).

¹⁴iI-know Team, «Το επεισόδιο της Κέρκυρας 1923(2)», 6 Δεκ 15, <http://iknowgr.blogspot.com/2015/12/1923-2.html> (έγινε πρόσβαση στις 13 Οκτ 21).

μεραρχίας. Η συμπεριφορά των περισσότερων Ιταλών αξιωματικών και στρατιωτών προς τους κατοίκους μπορεί να χαρακτηριστεί ως εχθρική. Υπάρχουν πολλά στοιχεία για μαζικές συλλήψεις Κερκυραίων, παρακράτηση της αλληλογραφίας τους στο ιταλικό ταχυδρομείο, προβολή εμποδίων στην εισαγωγή τροφίμων μέσω του ελληνικού τελωνείου κ.α.¹⁵

Ο Α΄ ΠΠ τέλειωσε το 1918 και στη Συνδιάσκεψη της Ειρήνης η Ρώμη δεν πήρε όσα επιθυμούσε. Το γεγονός αυτό προκάλεσε βαθιά απογοήτευση στον ιταλικό λαό και οδήγησε μέχρι και σε «πτώση» της τότε ιταλικής κυβέρνησης. Το 1919 οι Ιταλοί υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν και την Κέρκυρα αποδοκιμαζόμενοι από τον τοπικό πληθυσμό.¹⁶

Η δολοφονία στα σύνορα της Ελλάδας με την Αλβανία, του Ιταλού στρατηγού Ενρίκο Τελίνι χρησιμοποιήθηκε ως αφορμή από τη φασιστική κυβέρνηση του Μουσολίνι για να βομβαρδίσει και να καταλάβει την Κέρκυρα. Επισημαίνεται ότι τα Ιόνια νησιά αποτελούσαν ως το 1787 Ενετική κτήση και από τότε παρέμεναν στόχος του ιταλικού ιμπεριαλισμού.¹⁷

1.5 Η ιταλική κατοχή των Δωδεκανήσων

Τα Δωδεκάνησα γνώρισαν κατοχή επί περίπου 6,5 αιώνες, καθώς υπέστησαν διαδοχικά την κατοχή των ιπποτών από το 1309 έως το 1522, την τουρκοκρατία από το 1522 έως το 1912 και τέλος την ιταλική κυριαρχία το 1912 έως το 1943.¹⁸ Κατά τη ρωμαιοκρατία, απετέλεσαν τμήμα του ανατολικού Ρωμαϊκού κράτους, μετά το 395 μ.Χ. Αρχικά, περιλαμβάνονταν στην «Επαρχία των Νήσων», ενώ μετέπειτα διεμοιράσθησαν στα «θέματα» των Κιβυραιωτών, της Σάμου και της Δωδεκανήσου.

Το 1911, ξέσπασε πόλεμος μεταξύ της Ιταλίας και της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, στο πλαίσιο του οποίου ναυτικά αγγίγματα της Ρώμης κατέλαβαν την 22^α Απριλίου του 1912 την Αστυπάλαια και την 5η Μαΐου του έτους εκείνου τη Ρόδο. Οι Ιταλοί την 8η Μαΐου, κατέλαβαν τη Χάλκη και εν συνεχεία τις λοιπές νήσους του

¹⁵i-know, Το επεισόδιο της Κέρκυρας 1923(2).

¹⁶i-know, Το επεισόδιο της Κέρκυρας 1923(2).

¹⁷Ιωάννης Σ. Παπαφλωράτος, «Το επεισόδιο Τελλίνι/Κέρκυρας (β΄ μέρος)», Βορειοηπειρωτικών Βήμα, τ. 50, σελ. 4, Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2018, <https://www.sfeva.gr/dat/10E267ED/file.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 15 Οκτ 21).

¹⁸Ιωάννης Σ. Παπαφλωράτος, «Ο ελληνικός χαρακτήρας των Δωδεκανήσων, (Αθήνα: Αεροπορική Επιθεώρηση, τ. 118, Απρίλιος 2020), σελ.147.

συμπλέγματος. Η κατάληψη των Δωδεκανήσων ονομάστηκε από τη Ρώμη ως απελευθέρωση, ενώ ο Ameglio διεκήρυξε ότι η πατρίδα του πορευόταν στον δρόμο που της είχε χαράξει ο Θεός και γι' αυτό το λόγο διεξήγαγε έναν πόλεμο με πρόσχημα τη δικαιοσύνη και την αγάπη.¹⁹

Την 4η Ιουλίου του 1912, εκπρόσωποι των Δωδεκανησίων πραγματοποίησαν συγκέντρωση στη Μονή του Αγίου Ιωάννη στη νήσο Πάτμο και διεκήρυξαν την πρόθεση των κατοίκων των εν λόγω νήσων να ενωθούν με την Ελλάδα. Αυτή η ενέργεια είχε ως αποτέλεσμα την έντονη αντίδραση των ιταλικών αρχών οι οποίες προχώρησαν σε ενέργειες δηλωτικές των προθέσεων τους να εγκατασταθούν μόνιμα επί των νήσων. Η υπογραφή την 15η Οκτωβρίου, της Συνθήκης του Ouchy, της Ρώμης με την Οθωμανική Αυτοκρατορία, φανέρωσε τις προθέσεις των Ιταλών για μόνιμη παρουσία στα Δωδεκάνησα. Στην ανωτέρω Συνθήκη μεταξύ των άλλων συμφωνήθηκε ότι τα Δωδεκάνησα θα παρέμεναν υπό ιταλική κυριαρχία μέχρι την αποχώρηση και του τελευταίου Οθωμανού στρατιώτη από την Κυρηναϊκή. Επιπρόσθετα δεν γινόταν καμία νύξη για μελλοντική απόδοση των νήσων στην Ελλάδα ή εναλλακτικά για την εγκαθίδρυση ενός καθεστώτος ανεξαρτησίας και αυτονομίας. Το γεγονός αυτό προκάλεσε αντιδράσεις τόσο στην Αθήνα όσο και στα Δωδεκάνησα.²⁰

Η έναρξη των Α' Βαλκανικών Πολέμων, έδωσε στους Ιταλούς μια ακόμη αφορμή να παραμείνουν στα Δωδεκάνησα, αναβάλλοντας την αποχώρησή τους από αυτά, γεγονός που προκάλεσε την αντίδραση των κατοίκων τους καθώς το θέμα θα παρέμενε σε εκκρεμότητα μέχρι τη λήξη του πολέμου. Οι Ιταλοί απέφυγαν να συζητήσουν το εν λόγω θέμα στην Πρεσβευτική Συνδιάσκεψη του Λονδίνου, όπου έλαβαν χώρα διαπραγματεύσεις για τον τερματισμό του πολέμου και ταυτόχρονα προσπάθησαν να συσχετίσουν την αποχώρησή τους από τα Δωδεκάνησα με το ζήτημα της βορείου Ηπείρου.²¹

Οι κάτοικοι της Καλύμνου, κήρυξαν την 25η Φεβρουαρίου 1913, την ένωση τους με την Ελλάδα. Η Ιταλική διοίκηση αντέδρασε έντονα απαγορεύοντας οποιοδήποτε ανάρτησης ελληνικής σημαίας σε όλα τα Δωδεκάνησα. Η αντίφαση των λόγων και των

¹⁹Παπαφλωράτος, Ο ελληνικός χαρακτήρας των Δωδεκανήσων, σελ 148-149.

²⁰Παπαφλωράτος, Ο ελληνικός χαρακτήρας των Δωδεκανήσων, σελ 149.

²¹Παπαφλωράτος, Ο ελληνικός χαρακτήρας των Δωδεκανήσων, σελ 150-151.

προθέσεων της Ρώμης έγινε φανερό όταν την ίδια περίοδο ο στρατηγός Ameglio γινόταν θριαμβευτικά δεκτός στη Ρώμη με τιμές «κατακτητή».²²

Κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου η Ρώμη συνήψε τη Συνθήκη του Λονδίνου (Απρίλιος 1915), η οποία υπογράφηκε προκειμένου να πειστεί η Ιταλία όπως συμμετάσχει στον πόλεμο στο πλευρό των κρατών της Συνεννοήσεως. Η Ρώμη κατοχύρωσε ένα μεγάλο τμήμα των γεωπολιτικών επιδιώξεών της, σε περίπτωση μελλοντικής νίκης του συνασπισμού. Ως προς τα Δωδεκάνησα, θα τα προσαρτούσε αν και η ηγεσία της είχε δώσει επανειλημμένες διαβεβαιώσεις ότι δεν είχε μόνιμες βλέψεις επ' αυτών. Μετά το πέρας του πολέμου, διοργανώθηκε στη Σύμη, στη Μονή του Πανορμίτη το Β' Πανδωδεκανησιακό Συνέδριο. Στο συνέδριο αυτό εκδόθηκαν ψηφίσματα για την ένωση των νήσων με την Ελλάδα και εν συνεχεία πραγματοποιήθηκαν εκδηλώσεις στη Σύμη, οι οποίες αντιμετωπίστηκαν με ιδιαίτερη αγριότητα από τις ιταλικές αρχές.²³

Την 20^η Απριλίου 1919, έλαβε χώρα ένα τραγικό περιστατικό στο χωριό Παραδείσι το οποίο ήταν χαρακτηριστικό της πολιτικής των ιταλικών αρχών έναντι των Ελλήνων. Ένας ιερέας και μία γυναίκα δολοφονήθηκαν εν ψυχρώ από Ιταλούς στρατιώτες, που προσπαθούσαν να επιβάλουν την τάξη μετά τη διεξαγωγή πανδωδεκανησιακών συλλαλητηρίων σε όλες τις νήσους. Αυτά διεξήχθησαν σε απάντηση εγγράφου που φημολογείτο ότι υπέγραψαν 17 δήμαρχοι της Ρόδου, προεξάρχοντος του Ιταλού δημάρχου Ρόδου, υπέρ της προσαρτήσεώς της στην Ιταλία.²⁴

Την 29^η Ιουλίου 1919, υπογράφηκε το Σύμφωνο Tittoni – Βενιζέλου, με βάση το οποίο τα Δωδεκάνησα, εκτός της Ρόδου, θα παραχωρούνταν στην Ελλάδα. Σημαντικό μειονέκτημα του εν λόγω Συμφώνου αποτελούσε η αίρεση του άρθρου 7, ότι η Ιταλία θα υποστήριζε τις ελληνικές διεκδικήσεις στην περίπτωση που θα ικανοποιούνταν οι δικές της στη Συνδιάσκεψη Ειρήνης των Παρισίων. Ειδικότερα στην περίπτωση που δεν εκπληρώνονταν οι διεκδικήσεις της Ρώμης στη Μικρά Ασία, τότε αυτή δεν θα δεσμευόταν ως προς όλα τα σημεία του Συμφώνου, όπερ και εγένετο.

²²Παπαφλωράτος, *Ο ελληνικός χαρακτήρας των Δωδεκανήσων*, σελ 151.

²³Παπαφλωράτος, *Ο ελληνικός χαρακτήρας των Δωδεκανήσων*, σελ 151.

²⁴Παπαφλωράτος, *Ο ελληνικός χαρακτήρας των Δωδεκανήσων*, σελ 151-152.

Τον επόμενο χρόνο, η Οθωμανική Αυτοκρατορία παραιτήθηκε επισήμως υπέρ της Ιταλίας όλων των δικαιωμάτων της επί των Δωδεκανήσων, με το άρθρο 122 της Συνθήκης των Σεβρών. Το άρθρο αυτό επανελήφθη και στη Συνθήκη της Λωζάννης. Κατ' εφαρμογήν της διατάξεως αυτής, εντάχθηκαν ονομαστικά στη σφαίρα του εσωτερικού ιταλικού Δικαίου δεκάδες νησίδες.²⁵

Το 1921, συντάχθηκαν πολλά ψηφίσματα υπέρ της ενώσεως των Δωδεκανήσων με την Ελλάδα. Χαρακτηριστικό ήταν το ψήφισμα της 29^{ης} Αυγούστου, που επεδόθη στον Γενικό Διοικητή Δωδεκανήσου κόμη Μποσντάρι από τους κατοίκους της Κω, οι οποίοι εξέφρασαν εκ νέου τον ακλόνητο πόθο για την άμεση εθνική αποκατάσταση. Το 1923 με την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάννης η Τουρκία παραιτήθηκε των δικαιωμάτων της επί των Δωδεκανήσων υπέρ των Ιταλών, οι οποίοι δεσμεύτηκαν ότι θα συζητήσουν την οριστική επίλυση του ζητήματος σε συνεργασία με τους Συμμάχους. Την 6^η Αυγούστου 1924, εξεδόθη ιταλικό βασιλικό διάταγμα με το οποίο επισημοποιήθηκε η προσάρτηση των Δωδεκανήσων. Έκτοτε, άρχισε μία μακρά περίοδος δεινών για τον ελληνισμό των νήσων. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι επεβλήθη εξοντωτική φορολογία στους κατοίκους, η οποία καταβαράθρωσε την τοπική οικονομία. Επιπλέον, οι Δωδεκανήσιοι υποχρεώθηκαν να αποκτήσουν μία «ιδιάζουσα» ιταλική υπηκοότητα, ενώ κατεβλήθη προσπάθεια δημιουργίας τοπικής αυτοκέφαλης Εκκλησίας.²⁶

Τον Σεπτέμβριο του 1928, ο Βενιζέλος κατέφυγε σε έναν διπλωματικό ελιγμό, δηλώνοντας ότι δεν υφίστατο δωδεκανησιακό ζήτημα μεταξύ Ελλάδος και Ιταλίας. Μετά την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάννης, το θέμα αυτό υφίστατο μεταξύ των Δωδεκανησίων και της Ρώμης. Το 1929, η υπομονή του Οικουμενικού Πατριαρχείου εξαντλήθηκε. Την 31^η Οκτωβρίου, ο Πατριάρχης Φώτιος Β' ζήτησε τη διεξαγωγή δημοψηφίσματος για να ερωτηθούν οι κάτοικοι των νήσων σχετικά με το αυτοκέφαλο. Η πρόταση αυτή απερρίφθη από τη Ρώμη, που ενέτεινε τις διώξεις εις βάρος των Ορθοδόξων. Επίσης, ξεκίνησε πρόγραμμα εποίκισμού των νήσων από Ιταλούς, στους οποίους η ιταλική διοίκηση παρείχε πολλά κίνητρα. Το γεγονός αυτό επιδείνωσε ραγδαία τη θέση των Δωδεκανησίων στην ίδια τη γενέθλια γη τους.²⁷

²⁵Παπαφλωράτος, *Ο ελληνικός χαρακτήρας των Δωδεκανήσων*, σελ 155.

²⁶Παπαφλωράτος, *Ο ελληνικός χαρακτήρας των Δωδεκανήσων*, σελ 155.

²⁷Παπαφλωράτος, *Ο ελληνικός χαρακτήρας των Δωδεκανήσων*, σελ 156.

Επακολούθησε η υπογραφή της ιταλοτουρκικής Συμβάσεως της 4^{ης} Ιανουαρίου 1932 που επιβεβαίωσε το προϋπάρχον καθεστώς. Η εν λόγω Σύμβαση καθόριζε την κυριότητα των νήσων, νησίδων και βράχων που βρίσκονται μεταξύ της νήσου Καστελόριζου και των ακτών της Ανατολίας καθώς και επί της νήσου Καρα – Αντά.²⁸

Παρ' ότι σε φραστικό επίπεδο, η ιταλική διπλωματία είχε χαμηλώσει τους τόνους της κριτικής προς την Αθήνα, πρακτικά τα όργανά της προέβησαν σε σωρεία ανθελληνικών ενεργειών στα Δωδεκάνησα με επίκεντρο τη δημιουργία αυτοκέφαλης εκκλησίας, από τις αρχές του 1935. Οι ενέργειες αυτές προκάλεσαν τη γενική κατακραυγή των κατοίκων, η οποία μετεβλήθη σε εξέγερση στην Κάλυμνο. Οι ιταλικές κατοχικές αρχές έλαβαν σκληρά μέτρα καταστολής, γεγονός το οποίο προκάλεσε μαζικές διαδηλώσεις στην Αθήνα.²⁹

Την 29^η Νοεμβρίου 1938, ο De Vecchi διέταξε το κλείσιμο των ελληνικών σχολείων και λίγο μετά τα ιταλικά έγιναν η επίσημη γλώσσα των Δωδεκανήσων. Επιπρόσθετα η ελληνική γλώσσα έγινε προαιρετικό μάθημα, η διδασκαλία της πραγματοποιούνταν μέχρι την Τρίτη τάξη του δημοτικού δίχως τη χρήση βιβλίων, ενώ οι διδάσκοντας και οι μαθητές ήταν υποχρεωμένοι να μιλούν μόνο την ιταλική γλώσσα υπό την απειλή κυρώσεων.³⁰

Τον Σεπτέμβριο του 1943, η Ιταλία συνθηκολόγησε με τους Συμμάχους και οι Γερμανοί κατέλαβαν τα Δωδεκάνησα. Έκτοτε, τα έθεσαν υπό τον έλεγχό τους σε συνεργασία με όσους Ιταλούς παρέμειναν πιστοί στον Μουσσολίνι. Μια νέα εποχή δεινών ξεκινούσε για τους κατοίκους.³¹

Την 27^η Ιουνίου του 1946, πραγματοποιήθηκε η Συνδιάσκεψη των Υπουργών Εξωτερικών των νικητριών συμμαχικών δυνάμεων (ΗΠΑ, Σοβ. Ενώσεως και Μεγ. Βρετανίας), οι οποίες ομόφωνα αποφάσισαν την ενσωμάτωση των Δωδεκανήσων με την Ελλάδα. Η Συνθήκη Ειρήνης μεταξύ αφ' ενός μεν των συμμάχων και των συνασπισμένων Δυνάμεων (συμπεριλαμβανομένης και της Ελλάδος), αφ' ετέρου της Ιταλίας υπογράφηκε στο Παρίσι, την 10^η Φεβρουαρίου 1947. Σύμφωνα με αυτή η Ιταλία

²⁸Παπαφλωράτος, Ο ελληνικός χαρακτήρας των Δωδεκανήσων, σελ 157.

²⁹Παπαφλωράτος, Ο ελληνικός χαρακτήρας των Δωδεκανήσων, σελ 159.

³⁰Παπαφλωράτος, Ο ελληνικός χαρακτήρας των Δωδεκανήσων, σελ 164.

³¹Παπαφλωράτος, Ο ελληνικός χαρακτήρας των Δωδεκανήσων, σελ 166-167.

παραχωρούσε στην Ελλάδα πλήρως τα κυριαρχικά δικαιώματα των νήσων του συμπλέγματος της Δωδεκανήσου και των παρακειμένων σε αυτό νησίδων.³²

1.6 Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος

Οι Ιταλοί κατέλαβαν και πάλι την Κέρκυρα και τα άλλα Επτάνησα στο Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και τα προσάρτησαν στην επικράτειά τους. Τελικά έφυγαν αλλά ακόμη και σήμερα κυκλοφορούν βιβλία στην ιταλική χερσόνησο που προπαγανδίζουν τον δήθεν «ιταλικό χαρακτήρα» τους.

Η Ελλάδα περιλαμβανόταν στο σχέδιο του Μπενίτο Μουσολίνι για την αναβίωση μιας νέας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, στο πλαίσιο του δόγματος «Mare Nostrum». Η περιφρόνηση του Μουσολίνι για τους Έλληνες και η πρόθεση του να αποδείξει στους Γερμανούς τις δυνατότητες των ιταλικών Ενόπλων Δυνάμεων τον οδήγησαν στην απόφαση να επιτεθεί στην Ελλάδα δίχως την υλοποίηση των αναγκαίων προετοιμασιών.

Κατά το Β΄ ΠΠ, η ιταλική κατοχή υπήρξε ιδιαίτερα σκληρή ιδίως στις περιοχές όπου η Ρώμη στόχευε μελλοντικά να ενσωματώσει στο ιταλικό κράτος. Πρόθεση των Ιταλών ήταν ο διαμελισμός της Ελλάδας και η εκ νέου χάραξη συνόρων στα Βαλκάνια. Στο πλαίσιο αυτό προσπάθησαν να καλλιεργήσουν αλυτρωτικά αισθήματα σε ομάδες πληθυσμού όπως οι Τσάμηδες που κατοικούσαν κυρίως στην Θεσπρωτία,³³ ενθαρρύνοντας τη δράση εξτρεμιστικών ομάδων εναντίον των Ελλήνων της περιοχής. Παράλληλα η Ρώμη προωθούσε τη δημιουργία κράτους που θα περιελάμβανε το βλαχόφωνο πληθυσμό της περιοχής της Πίνδου. Το εν λόγω κράτος θα περιελάμβανε τις ορεινές περιοχές της Ηπείρου, της Θεσσαλίας και της Δυτικής Μακεδονίας³⁴ ενώ θα ονομαζόταν Πριγκιπάτο της Πίνδου. Οι προσπάθειες των Ιταλών δεν βρήκαν την

³²ΝΔ 423/1947, ΦΕΚ Α΄ 226, 10 Φεβρουαρίου 1947, Συνθήκη Ειρήνης μετά της Ιταλίας.

³³Ιωάννης Σ. Παπαφλωράτος, «Η ιταλική κατοχή στην Αλβανία & Η ανακαίνιση του 'ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ' των Τσάμηδων», Βορειοηπειρωτικών Βήμα, τ. 56, σελ. 4, Ιανουάριος-Μάρτιος 2020, <https://www.sfeva.gr/dat/EEA9489A/file.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 14 Οκτ 21).

³⁴Χριστόφορος Αγγελόπουλος, «Ο Αλβανικός μεγαλοϊδεατισμός και το "Ζήτημά των Τσάμηδων"», Ελληνικό Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών, 19 Οκτ 2004, http://www.elesme.gr/elesmegr/periodika/t25/t25_03.htm (έγινε πρόσβαση στις 01 Οκτ 21)

ανταπόκριση του βλαχόφωνου πληθυσμού και το πριγκιπάτο διαλύθηκε με την έναρξη της δράσης του ΕΑΜ στην περιοχή.³⁵

1.7 Διπλωματικές σχέσεις

Η Ελλάδα και η Ιταλία από το 1861, μετά την ενοποίηση της τελευταίας, έχουν συνάψει και διατηρούν ισχυρές διπλωματικές σχέσεις. Η Ελλάδα διατηρεί στη Ρώμη πρεσβεία και προξενικό γραφείο, ενώ παράλληλα λειτουργούν επίτιμα προξενεία σε διάφορες πόλεις όπως στο Τορίνο, στο Μιλάνο, στην Τεργέστη, στην Ανκόνα, στην Κατάνια, στο Λιβόρνο, στο Μπάρι και στη Μπολόνια.³⁶

Αντίστοιχα η Ιταλία έχει πρεσβεία στην Αθήνα, και επίτιμα προξενεία όπως στην Κεφαλονιά, στην Αλεξανδρούπολη, στα Χανιά, στη Χίο, στο Ηράκλειο, στην Κέρκυρα, στην Κόρινθο, στα Ιωάννινα, στην Καβάλα, στη Λάρισα, στην Πάτρα, στη Ρόδο, στη Θεσσαλονίκη, στη Σαντορίνη και στο Βόλο.³⁷

1.8 Πολιτικές σχέσεις

Η Ελλάδα και η Ιταλία αποτελούν πλήρη μέλη σε διάφορους διεθνείς οργανισμούς, όπως το ΝΑΤΟ, η ΕΕ, το Συμβούλιο της Ευρώπης, του ΟΟΣΑ και του ΠΟΕ.

Μεταξύ Ελλάδος και Ιταλίας πραγματοποιούνται τακτικές πολιτικές επαφές και υφίσταται επαρκές διμερές συμβατικό πλαίσιο, με περιθώρια περαιτέρω αξιοποίησης. Σημαντικότερα ζητήματα τα τελευταία χρόνια αποτέλεσαν η ολοκλήρωση της κυρωτικής διαδικασίας της συμφωνίας οριοθέτησης των θαλασσίων ζωνών και η ενεργειακή συνεργασία. Επιμέρους θετικά βήματα συνδέονται με ενδεχόμενο συντονισμό θέσεων πριν από ευρωπαϊκές συναντήσεις ή και με εντονότερη συνεργασία σε τομείς χαμηλής πολιτικής αλλά και με την ενίσχυση των οικονομικών σχέσεων.

³⁵Γιώργος Λινοξυλάκης: «Η Ιταλική κατοχή στην Ελλάδα 1941 – 1943», 25 Οκτ 2019, <http://rethnea.gr/η-ιταλική-κατοχή-στην-ελλάδα-1941-1943> (έγινε πρόσβαση στις 01 Σεπ 21).

³⁶Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εξωτερικών, «Διμερείς σχέσεις Ελλάδας-Ιταλίας», <https://www.mfa.gr/blog/dimereis-sheseis-tis-ellados/italia/> (έγινε πρόσβαση στις 02 Δεκ 21).

³⁷Βικιπαίδεια. «Ελληνο-Ιταλικές Σχέσεις», 22 Ιαν 21, https://el.wikipedia.org/wiki/Ελληνο-Ιταλικές_σχέσεις (έγινε πρόσβαση στις 10 Οκτ 21).

1.9. Οικονομικές σχέσεις

Η Ιταλία αποτελεί την πρώτη χώρα προορισμό για τις εξαγωγές και τη δεύτερη προμηθεύτρια χώρα για την Ελλάδα μετά τη Γερμανία. Σύμφωνα με προσωρινά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το 2019, σημειώθηκε αύξηση των εξαγωγών κατά 5,72% (€ 3.678,3 εκ.) και των εισαγωγών κατά 6,55% (4.822,5 εκ. €) σε σχέση με το 2018, με τον όγκο του διμερούς εμπορίου των δύο χωρών να διαμορφώνεται σε 8,5 δισ. € (αύξηση 6,19%). Το πρώτο εξάμηνο 2020, οι εξαγωγές στην Ιταλία παρουσίασαν μείωση περίπου 14,9%, σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2019, διαμορφούμενες σε 1.577,1 εκ. € (από 1.853,9 εκ. €). Επιπρόσθετα το 2018, το απόθεμα των επενδύσεων στην Ελλάδα, ανήλθε σε 1.436,2 εκ. € και το απόθεμα των ε/επενδύσεων στην Ιταλία σε € 501,8 εκ.. Οι αφίξεις Ιταλών επισκεπτών διαμορφώθηκαν το 2019 σε 1.553.200.³⁸

Τα ιταλικά λιμάνια του Μπάρι, Μπρίντζι, Ανκόνα, Βενετία και Τεργέστη στις ιταλικές ακτές της Αδριατικής θάλασσας έχουν καθημερινά επιβατικά και φορτηγά πλοία προς τα ελληνικά λιμάνια της Κέρκυρας, της Πάτρας, της Ηγουμενίτσας και της Καλαμάτας, αποφεύγοντας τη διά ξηράς διαμετακόμιση μέσω της Βαλκανικής Χερσονήσου.³⁹

1.10. Ενεργειακές Σχέσεις

Το 2019 στο πλαίσιο της επίσημης επίσκεψης του Έλληνα πρωθυπουργού στη Ρώμη υπεγράφη συμφωνία συνεργασίας (Memorandum of Understanding), με το οποίο επιβεβαιώθηκε η πρόθεση των δύο κρατών να συνεργαστούν στον τομέα της ενέργειας.

Την τρέχουσα χρονική περίοδο βρίσκονται σε εξέλιξη έργα όπως ο αγωγός Ελλάδας-Ιταλίας, ως τμήμα του διασυνδεδημένου αγωγού Τουρκίας-Ελλάδας-Ιταλίας) και ο Διαδριατικός Αγωγός Φυσικού Αερίου TAP, που αποτελεί τμήμα του νότιου

³⁸Ελληνική Δημοκρατία, Πρεσβεία της Ελλάδος στη Ρώμη, Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων, «Ετήσια έκθεση 2019», Οκτ 20, https://agora.mfa.gr/infofiles/ETHSIA_EKΘΕΣΗ_2019_ΙΤΑΛΙΑ_Γραφείο_ΟΕΥ_Ρώμης_it.pdf (έγινε πρόσβαση στις 02 Δεκ 21).

³⁹Βικιπαίδεια. «Ελληνο-Ιταλικές Σχέσεις», 22 Ιαν 21, https://el.wikipedia.org/wiki/Ελληνο-Ιταλικές_σχέσεις (έγινε πρόσβαση στις 10 Οκτ 21).

διαδρόμου φυσικού αερίου, ο οποίος τον Νοέμβριο του 2020 τέθηκε σε εμπορική λειτουργία αναφορικά με το τμήμα της Ελλάδας.⁴⁰

Επισημαίνεται ότι ο TAP είναι από τις μεγαλύτερες ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα αξίας περίπου 1,5 δισ. ευρώ. Το έργο αυτό θα έχει σημαντική οικονομική επίδραση στην Ελληνική οικονομία και θα επιφέρει τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας σε ελληνικές επιχειρήσεις που ήδη συνεργάζονται με τον TAP.⁴¹ Επιπρόσθετα σημαντικά είναι τα στρατηγικά οφέλη που προσδίδει το εν λόγω έργο καθώς πλέον των οικονομικών οφελών, η Ελλάδα θα αποκτήσει κεντρικό ρόλο στις ενεργειακές εξελίξεις της Ευρώπης, ενισχύοντας μελλοντικά τη θέση της στην περιοχή της Ν.Α. Ευρώπης.

Η Ρώμη εμφανίζεται διστακτική στη συμφωνία υλοποίησης του αγωγού EastMed μεταξύ Ελλάδας, Κύπρου και Ισραήλ. Η Ιταλία εξέφρασε αρχικά γενικόλογη υποστήριξη του έργου. Ο Ιταλός ΥΠΕΞ αναγνώρισε τη σημασία του EastMed ως ευρωπαϊκού έργου κοινού ενδιαφέροντος και επεσήμανε ότι οι δύο χώρες έχουν δεσμευθεί να εργασθούν με σκοπό την προώθηση της ενεργειακής συνεργασίας σε περιφερειακό επίπεδο. Η ένταξη της Ιταλίας ως «τέταρτου» εταίρου στο εγχείρημα του EastMed, μπορεί να της προσδώσει ρόλο στα ενεργειακά τεκταινόμενα της ανατολικής Μεσογείου. Παράλληλα, την καθιστά ως τον τελικό «κρίκο» της διοχέτευσης υδρογονανθράκων προερχόμενων από την ανατολική Μεσόγειο προς την κεντρική Ευρώπη.⁴²

⁴⁰Energypress Teams, «Χατζηδάκης: Ο αγωγός TAP ορόσημο για την ενεργειακή ασφάλεια της Ελλάδας και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης», *Energypress*, 17 Νοε 20, <https://energypress.gr/news/hatzidakis-o-agogos-tap-orosimo-gia-tin-energeiaki-asfaleia-tis-elladas-kai-tis-notioanatolikis> (έγινε πρόσβαση στις 01 Νοε 21).

⁴¹R.Scoufias: «Τα οφέλη της Ελλάδας από τον TAP», *Energypress*, 09 Σεπ 2013, <https://energypress.gr/news/rscoufias-ta-ofeli-tis-elladas-apo-ton-tap> (έγινε πρόσβαση στις 01 Σεπ 21).

⁴²Γιώργος Παυλόπουλος, «Γιατί η Ιταλία δεν συμμετέχει (ακόμη) στον EastMed;», *Liberal*, 3 Ιανουαρίου 2020, <https://www.liberal.gr/world/giati-i-italia-den-summetechei-akomi-ston-eastmed/280234> (έγινε πρόσβαση στις 15 Οκτ 21).

Κεφάλαιο Δεύτερο

Το δίκαιο της θάλασσας

2.1 Η Τρίτη Συνδιάσκεψη των ΗΕ για το Δίκαιο της Θάλασσας (1973-1982)

Η εξέλιξη της τεχνολογίας έδωσε τη δυνατότητα στα παράκτια ανεπτυγμένα κράτη να εκμεταλλεύονται τον υποθαλάσσιο πλούτο που βρίσκεται πέραν των ηπειρωτικών ακτών τους.⁴³ Οι προσπάθειες συνεχίστηκαν και κατέληξαν στην τρίτη συνδιάσκεψη των ΗΕ (UNCLOS III), που αποτελεί το τελικό στάδιο της εξέλιξης του ΔΘ. Η μεγάλη συμμετοχή σε συνάρτηση με την υιοθέτηση της λήψης των αποφάσεων μέσω της σύνθεσης διαφορετικών απόψεων (consensus) είναι ορισμένα από τα αξιοσημείωτα χαρακτηριστικά των εργασιών. Η ευρεία συμμετοχή έδειξε την πρόθεση να «υπάρξει τάξη» στις θάλασσες και στους ωκεανούς, την ανάγκη ύπαρξης δικαιοσύνης, τη μετατόπιση από τη συνείδηση του έθνους - κράτους σε αυτήν της διεθνούς κοινωνίας και τη διάθεση των εμπλεκομένων για συμβιβασμό.⁴⁴

Μετά από 9 χρόνια διαπραγματεύσεων υπογράφηκε η ΣΔΘ η οποία αποτελείται συνολικά από 320 άρθρα και 9 παραρτήματα ενώ στην τελική της μορφή έλαβε 130 θετικές ψήφους και 4 αρνητικές (ΗΠΑ, Τουρκία, Βενεζουέλα και Ισραήλ)⁴⁵ Η ΣΔΘ έχει τεθεί σε ισχύ από 16 Νοεμβρίου 1994 και σύμφωνα με το άρθρο. 311, παρ.1, υπερισχύει των συμβάσεων της πρώτης συνδιάσκεψης για το ΔΘ (UNCLOS I).⁴⁶ Μέχρι την 1^η Απριλίου του έτους 1998 την επικύρωσαν 125 από τα 158 κράτη που την είχαν υπογράψει, μεγάλος αριθμός των οποίων ήταν μικρά ή αναπτυσσόμενα κράτη.⁴⁷ Η ΣΔΘ, μεταξύ των άλλων:

- α. Προβλέπει το δικαίωμα κάθε κράτους να έχει Αιγιαλίτιδα Ζώνη μέχρι τα 12 ν.μ.
- β. Αναγνωρίζει πλήρη δικαιώματα των νησιών για θέματα ΑΟΖ και Υφαλοκριπίδας.

⁴³ Πέτρος Σιούσουρας, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο (Αθήνα: Ι.Σιδέρη, 2015), σελ. 345.

⁴⁴ Θεόδωρος Καρυώτης, Η ΑΟΖ της Ελλάδας (Αθήνα: Λιβάνη, 2014), σελ.27-28.

⁴⁵ Καρυώτης, Η ΑΟΖ της Ελλάδας, σελ.50.

⁴⁶ Tullio Treves, «1958 Geneva Conventions on the Law of the Sea », Audivisual library of international law, Sep 2008, <http://legal.un.org/avl/ha/gclos/gclos.html>, (έγινε πρόσβαση στις 01 Οκτ 21).

⁴⁷ Σιούσουρας, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, σελ.356.

The diagram illustrates the various maritime zones and their corresponding legal regimes. It starts with the FIR (Flight Information Region) at the top, which is the reference space for flight management. Below this, the National Airspace (Εθνικός Εναέριος χώρος) and International Airspace (Διεθνής Εναέριος χώρος) are defined. The maritime zones are shown as a series of overlapping areas: Internal waters (Εσωτερικά ύδατα) and Land (Γη) are on the far left. This is followed by Territorial waters (Χωρικά ύδατα, up to 12 nautical miles). The Maritime zone of control and enforcement for security reasons (Θαλάσσια ζώνη ελέγχου και επιβολής για λόγους ασφαλείας) overlaps with the Delimited zone (Συνοριοποιούμενη ζώνη, up to 12 nautical miles). The Exclusive Economic Zone (ΑΟΖ) extends up to 200 nautical miles. Within the ΑΟΖ, there is a Non-sovereignty, non-jurisdiction Free waters (Μη-κυριαρχία, μη-δικαιοσύνη Ελεύθερα ύδατα) area. Further out is the Continental Shelf (Ηπειρωτική Υφαλοκρηπίδα < 350 nautical miles or up to 100 nautical miles from a depth of 2.5 Km). This area is divided into EEZ: Non-sovereignty. Sovereign rights of exploitation of the seabed and subsoil (ΑΟΖ: Μη-κυριαρχία. Κυριαρχικά δικαιώματα εκμετάλλευσης της θαλάσσιας κούα από την επιφάνεια και του υποβυθίου) and the Continental Shelf (Ηπειρωτική Υφαλοκρηπίδα). The Continental shelf base (Ηπειρωτική βάση) is also indicated. At the bottom, the Full sovereignty and jurisdiction (Πλήρης Κυριαρχία και Δικαιοσύνη) area is shown, which includes Sovereignty, jurisdiction with exception: wrecks, maritime in the arrangement (Κυριαρχία, δικαιοσύνη με εξαίρεση: αβλήες, θαλάσσια στη διάταξη). The Holy: Common good (Αγία: Κοινό αγαθό) area is also shown.

2.2.1. Κανονική Γραμμή Βάσης.

Στην ελληνική βιβλιογραφία ο όρος «normal baseline» αποδίδεται ως φυσική ακτογραμμή. Η κανονική γραμμή βάσης, σε αντίθεση με τη γραμμή του αιγιαλού που καθορίζεται από τα φυσικά χαρακτηριστικά της ακτής, αποτελεί συμβατική γραμμή και εξαρτάται από την επιλογή της ρηχίας (μέση ρηχία συζυγίων, κατώτατη αστρονομική παλίρροια, κατώτατη ρηχία) ενώ δεν έχει «φυσικά» χαρακτηριστικά. Η κανονική γραμμή βάσης των ναυτικών χαρτών, βρίσκεται συνήθως υπό τη στάθμη του νερού, εξαιρουμένου της ακραίας κατάστασης του

⁴⁹the normal baseline ... is the low-water line along the coast as marked on large-scale charts officially recognized by the coastal State” (United Nations, 1982, Άρθρο 5), https://www.un.org/Depts/los/convention_agreements/texts/unclos/part2.htm, (έγινε πρόσβαση στις 01 Οκτ 21)

παλιρροιακού φαινομένου, με βάση την οποία καθορίζεται η γραμμή ρηχίας για το παράκτιο κράτος.

2.2.2. Ευθείες Γραμμές Βάσης.

Σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στο άρθρο 7 της ΣΔΘ⁵⁰, όταν η ακτή εμφανίζει βαθιές κολπώσεις και οδοντώσεις ή στην περίπτωση όπου κατά μήκος της ακτής υπάρχει σε άμεση εγγύτητα συστάδα νησιών, δύνανται αντί της κανονικής γραμμής βάσεως να χρησιμοποιηθούν οι ευθείες γραμμές βάσης (straight baselines), με τη σύνδεση κατάλληλων σημείων επί της ακτής. Επίσης στο ίδιο άρθρο αναφέρονται κανόνες για την υλοποίηση δικτύου ευθειών γραμμών βάσης, σύμφωνα με τους οποίους οι ευθείες που χαράσσονται δεν πρέπει να έχουν μεγάλη απόσταση από την κατεύθυνση της ακτής και οι θαλάσσιες περιοχές που περιλαμβάνονται μεταξύ των ευθειών γραμμών και της ξηράς θα πρέπει να είναι ικανοποιητικά συνδεδεμένες με αυτή.

2.2.3. Αρχιπελαγικές Γραμμές Βάσης.

Σύμφωνα με το Άρθρο 46 της ΣΔΘ, ορίζεται ως αρχιπελαγικό το κράτος που περιλαμβάνει ένα ή περισσότερα αρχιπελάγη και νήσους συνδεδεμένες μεταξύ τους, με τέτοιο τρόπο που να απαρτίζουν μια αυτοτελή γεωγραφική, πολιτική ή οικονομική ενότητα. Επιπρόσθετα σύμφωνα με το άρθρο 47 της ΣΔΘ, υφίσταται η δυνατότητα τα αρχιπελαγικά κράτη, να σχεδιάσουν ευθείες γραμμές βάσης, που ονομάζονται ως αρχιπελαγικές γραμμές βάσης, οι οποίες θα ενώνουν τα ακραία σημεία των απομακρυσμένων νησιών και σκοπέλων του αρχιπελάγους, υπό την αίρεση να περιλαμβάνουν τα κύρια νησιά του συμπλέγματος. Ως κύρια νησιά ορίζουμε αυτά που είναι μεγάλα σε μέγεθος, διαθέτουν μεγάλο πληθυσμό και οικονομική ζωή και είναι σημαντικά από ιστορική ή πολιτιστική άποψη.

2.3 Το εύρος και τα δικαιώματα επί των θαλασσίων ζωνών

2.3.1. Εισαγωγή.

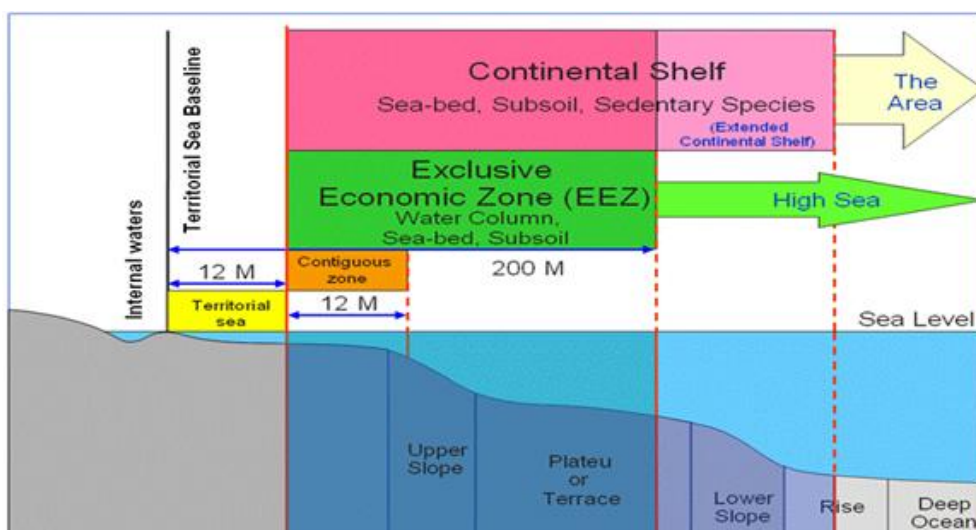
Σύμφωνα με τη ΣΔΘ, η θάλασσα χωρίζεται σε ζώνες το εύρος των οποίων μετράται από τις γραμμές βάσεις. Ανάλογα τη θαλάσσια ζώνη καθορίζονται τα δικαιώματα και υποχρεώσεις του παρακτίου κράτους καθώς και των λοιπών

⁵⁰Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0623\(01\)&from=PT](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0623(01)&from=PT) (έγινε πρόσβαση στις 01 Σεπ 21)

κρατών. Το άρθρο 87 της ΣΔΘ καθορίζει ότι κάθε κράτος ή σκάφος στην ανοικτή θάλασσα απολαμβάνει τις παρακάτω ελευθερίες:

- α. Ναυσιπλοΐας
- β. Υπέρπτησης
- γ. Πόντισης υποβρυχίων καλωδίων και αγωγών
- δ. Επιστημονικής έρευνας
- ε. Κατασκευής τεχνητών νησιών και εγκαταστάσεων
- στ. Αλιείας.

Τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους είναι περισσότερα όσο εγγύτερα πλησιάζουμε στην ακτή και συνεπώς τόσο λιγότερες είναι οι ελευθερίες των ξένων κρατών και των πλοίων σημαίας αυτών και αντίστροφα. Οι θαλάσσιες ζώνες του παρακάτω σχήματος έχουν εθνικό χαρακτήρα και δεσμεύουν και τα κράτη τα οποία δεν έχουν κυρώσει τη Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας.⁵¹

Σχήμα 2: Διαχωρισμός Θαλασσιών ζωνών σύμφωνα με τη ΣΔΘ

2.3.2. Εσωτερικά Ύδατα.

Η ΣΔΘ, στο άρθρο 8 καθορίζει ως Εσωτερικά Ύδατα (ΕΥ) (Internal Waters), τα ύδατα που βρίσκονται από την ακτή μέχρι το εσωτερικό των γραμμών βάσης. Στα ΕΥ σύμφωνα με το άρθρο 11 της ΣΔΘ συμπεριλαμβάνονται τα ποτάμια, οι λίμνες και το εσωτερικό των λιμενικών εγκαταστάσεων. Επισημαίνεται ότι τα ΕΥ

⁵¹Tullio Treves, «1958 Geneva Conventions on the Law of the Sea », Audivisual library of international law, Sep 2008, <http://legal.un.org/avl/ha/gclos/gclos.html>, (έγινε πρόσβαση στις 01 Οκτ 21).

αποτελούν προέκταση του εδάφους επί των οποίων το κράτος ασκεί πλήρη κυριαρχία και δεν συμπεριλαμβάνονται στις θαλάσσιες ζώνες. Τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους επί των ΕΥ συνίστανται στην πλήρη κυριαρχία στο υπέδαφος, στον βυθό, στην υδάτινη στήλη και στον υπερκείμενο αέρα.

2.3.3. Χωρική Θάλασσα.

Η Χωρική Θάλασσα (Χ.Θ) ή Αιγιαλίτιδα Ζώνη μετράται από τις γραμμές βάσεις προς τη θάλασσα και έχει μέγιστο εύρος 12 ν.μ. Η ΣΔΘ, στο άρθρο 2 καθορίζει ότι η πλήρη κυριαρχία του παράκτιου κράτους εκτείνεται πέραν του εδάφους στα ΕΥ και στη ΧΘ, εντός της οποίας επιτρέπεται η αβλαβή διέλευση ξένων σκαφών. Ειδικότερα στην παρ.2 του ανωτέρου άρθρου αναφέρεται ότι η κυριαρχία του κράτους στη Χ.Θ αφορά στο υπέδαφος, στον βυθό, στην υδάτινη στήλη και στον υπερκείμενο αέρα.

2.3.4. Συνορεύουσα Ζώνη.

Συνορεύουσα Ζώνη, (ΣΖ) (*Contiguous Zone*), ονομάζεται σύμφωνα με το άρθρο 33 της ΣΔΘ⁵² η εφαπτόμενη της ΧΘ θαλάσσια ζώνη το εύρος της οποίας δεν δύναται να υπερβεί αθροιστικά με τη ΧΘ τα 24 ν.μ. Στην ανωτέρω ζώνη, το παράκτιο κράτος δύναται να νομοθετήσει και να επιβάλλει κανόνες προκειμένου να αποτρέψει παραβάσεις τελωνειακών, φορολογικών, μεταναστευτικών και υγειονομικών νόμων, στο έδαφος ή στη ΧΘ δίχως όμως να έχει πλήρη κυριαρχία επί αυτής.

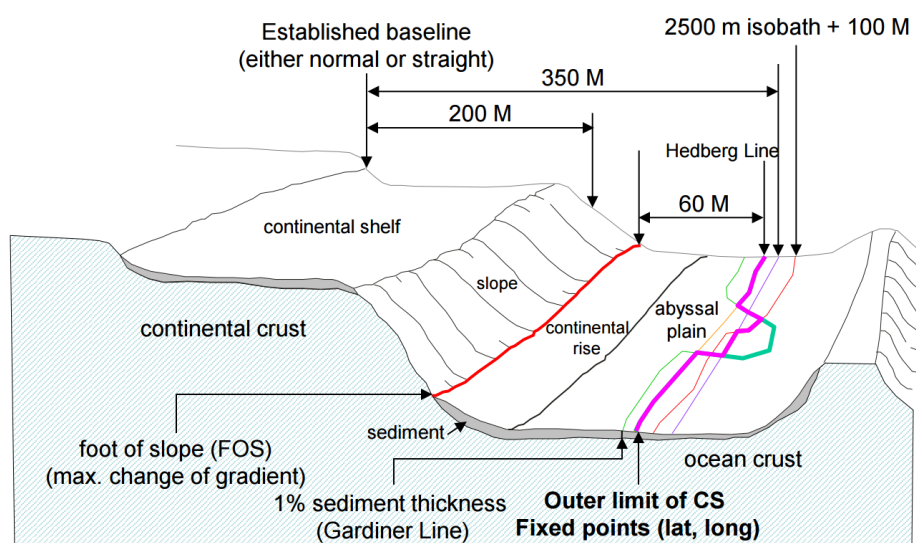
2.2.5. Υφαλοκρηπίδα.

Η Υφαλοκρηπίδα (*Continental Shelf*), συνορεύει με τη ΧΘ δίχως ο καθορισμός της να συναρτάται από τη γραμμή βάσης όπως οι λοιπές θαλάσσιες ζώνες. Τα δικαιώματα του παράκτιου κράτους στην υφαλοκρηπίδα περιορίζονται στον βυθό και στο υπέδαφος αντίθετα με της ΑΟΖ που επεκτείνονται στην υπερκείμενη υδάτινη στήλη και στον αέρα. Το εύρος της υφαλοκρηπίδας εκτείνεται μέχρι το εξωτερικό όριο του υφαλοπλαισίου ή σε απόσταση 200 ν.μ από τη γραμμή βάσης, όταν το εξωτερικό όριο δεν εκτείνεται μέχρι την απόσταση αυτή. Επιπρόσθετα το τμήμα της υφαλοκρηπίδας που εκτείνεται πέραν από 200 ν.μ από τις γραμμές βάσης ονομάζεται Εκτεταμένη Υφαλοκρηπίδα (*Extended Continental Shelf*)

⁵²Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0623\(01\)&from=PT](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0623(01)&from=PT) (έγινε πρόσβαση στις 01 Σεπ 21)

και καθορίζεται από το συνδυασμό των κάτωθι γραμμών:⁵³:

- α. Αυτής που απέχει 60 ν.μ από το υφαλοπλανές, το οποίο αναγνωρίζεται ως το σημείο της μέγιστης αλλαγής της κλίσης του πυθμένα (Hedberg Line).
- β. Αυτής που ενώνει τα σημεία που το πάχος των ιζημάτων είναι ίσο με το 1% της απόστασης από το σημείο μέχρι το υφαλοπλανές. (Gardiner Line).
- γ. Αυτής που απέχει 100 ν.μ από την ισοβαθή γραμμή των 2.500μ
- δ. Αυτής που απέχει 350 ν.μ από τις γραμμές βάσης.

Σχήμα 3: Προσδιορισμός εξωτερικού ορίου υφαλοκρηπίδας (Salpin, C., 2015)

2.3.6. Αρχιπελαγικά Ύδατα.

Ως Αρχιπελαγικά, σύμφωνα με το άρθρο 49 της ΣΔΘ, ονομάζονται τα περικλειόμενα ύδατα από τις αρχιπελαγικές γραμμές βάσης. Στα εν λόγω ύδατα το κράτος διαθέτει κυριαρχία που εκτείνεται από το υπέδαφος της θάλασσας έως τον υπερκείμενο αέρα. Για τα λοιπά κράτη σύμφωνα με το άρθρο 53 υφίσταται το δικαίωμα της αβλαβούς και της αρχιπελαγικής διέλευσης (*archipelagic sea lanes passage*), σύμφωνα με την οποία τα σκάφη έχουν το δικαίωμα της ναυσιπλοΐας και

⁵³Charlotte Salpin, «The commission on the limits of the continental shelf (CLCS) and its work, United Nations Division for Ocean Affairs and the Law of the Sea (DOALOS)», 2015, [https://www.isa.org.jm/files/documents/ EN/Seminars/2015/Chile/Salpin-2.pdf](https://www.isa.org.jm/files/documents/EN/Seminars/2015/Chile/Salpin-2.pdf)>(έγινε πρόσβαση στις 11 Σεπ 21).

τα αεροσκάφη της υπέρπτησης.

2.3.7. Ανοικτή Θάλασσα.

Ανοικτή Θάλασσα (ΑΘ) ονομάζεται η θαλάσσια ζώνη που βρίσκεται έξω από τα εσωτερικά ή αρχιπελαγικά ύδατα, από τη ΧΘ καθώς και από την ΑΟΖ όταν αυτή υφίσταται. Σύμφωνα με το άρθρο 87 της ΣΔΘ η ΑΘ αποτελεί κοινό αγαθό για όλα τα κράτη (*res communis*) και ισχύουν όλες οι ελευθερίες που αναφέρονται σε αυτό.

2.3.8. Κλειστές-Ημίκλειστες Θάλασσες.

Σύμφωνα με το άρθρο 122 της ΣΔΘ είναι περιοχή όπως κόλπος, λεκάνη ή θάλασσα που περιβάλλεται από δύο ή περισσότερα κράτη και συνδέεται με μια άλλη θάλασσα ή ωκεανό από μια στενή έξοδο ή αποτελούνται εξ' ολοκλήρου ή κυρίως από τις χωρικές θάλασσες και αποκλειστικές οικονομικές ζώνες δύο ή περισσότερων κρατών, όπου τα παράκτια κράτη θα πρέπει να συνεργάζονται σε θέματα σχετικά με την προστασία του περιβάλλοντος και της επιστημονικής έρευνας.

2.3.9 Αλιευτική Ζώνη.

Η έννοια της Αλιευτικής Ζώνης (Fishery Zone), θεσπίστηκε κατά τη διάρκεια των εργασιών της 2^{ης} Συνδιάσκεψης της Γενεύης το 1958. Στην εν λόγω συνδιάσκεψη τέθηκαν οι αρχές και καθιερώθηκαν οι μηχανισμοί για τη διαχείριση της αλιείας στην ΑΘ, δίχως όμως να προσδιορίζεται το μέγιστο εύρος της ζώνης και να αναγνωρίζεται στα κράτη πλήρη δικαιοδοσία. Το εύρος της αλιευτικής ζώνης δυνητικά ταυτίζεται με αυτό της ΑΟΖ στα 200 ν.μ. Παρ' ότι η εν λόγω ζώνη δεν συμπεριλαμβάνεται στις προβλέψεις της ΣΔΘ, αρκετά κράτη επιλέγουν αυτή ένεκα της ΑΟΖ που παρέχει διευρυμένα δικαιώματα στο παράκτιο κράτος αλλά η οριοθέτηση της με γειτονικά κράτη θέτει περιορισμούς, ιδίως σε αυτά που διαθέτουν μεγάλο αλιευτικό στόλο.

2.4 Οριοθέτηση Θαλασσιών Ζωνών

2.4.1. Μονομερής Οριοθέτηση.

Η μονομερής οριοθέτηση δύναται να πραγματοποιηθεί στην περίπτωση κατά την οποία δεν υφίστανται επικαλυπτόμενα όρια θαλασσιών ζωνών γειτονικών κρατών. Στην περίπτωση αυτή το παράκτιο κράτος δύναται να καθορίσει τα εξωτερικά όρια των θαλασσιών ζωνών, σύμφωνα με τις προβλέψεις του άρθρου 76 της ΣΔΘ. Στην περίπτωση χωρικής θάλασσας το παράκτιο κράτος δύναται να προβεί στη μονομερή οριοθέτηση της υπό την προϋπόθεση ότι κάθε

σημείο της ακτής του απέχει από τις ακτές του γειτονικού κράτους περισσότερο από 24 ν.μ. Αντίστοιχα δύναται να πραγματοποιηθεί οριοθέτηση και των λοιπών θαλασσίων ζωνών.

2.4.2. Διμερής Οριοθέτηση.

Στην περίπτωση που δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις της μονομερούς οριοθέτησης και απαιτείται διμερής οριοθέτηση, εφαρμόζεται το άρθρο 15 της ΣΔΘ, σύμφωνα με το οποίο: « κανένα από τα δύο κράτη δεν έχει δικαίωμα αν δεν υπάρχει άλλη συμφωνία μεταξύ τους, να επεκτείνει τη χωρική του θάλασσα πέραν της μέσης γραμμής της οποίας όλα τα σημεία βρίσκονται σε ίση απόσταση από τα εγγύτερα σημεία των γραμμών βάσεως, από τις οποίες μετράται το εύρος της ΧΘ των δύο κρατών»⁵⁴ Εξαίρεση αποτελεί η ύπαρξη ιστορικού τίτλου ή άλλων ειδικών περιστάσεων.

Η μέθοδος της μέσης γραμμής είχε προβλεφτεί αρχικά στη Σύμβαση της Γενεύης του 1958 αναφορικά με την οριοθέτηση χωρικής θάλασσας, συνορεύουσας ζώνης και υφαλοκρηπίδας. Στη Σύμβαση του 1982 εμφανίζεται η αρχή της ευθυδικίας ή επιείκειας η οποία έχει ως στόχο την επίτευξη μίας δίκαιης λύσης. Επισημαίνεται ότι στην ανωτέρω σύμβαση δεν υφίσταται πρόβλεψη για τη διμερή οριοθέτηση της συνορεύουσας ζώνης

Τις περισσότερες περιπτώσεις τα κράτη και τα διεθνή δικαστήρια χρησιμοποιούν την αρχή της μέσης γραμμής για την οριοθέτηση θαλασσίων ζωνών εκτός των ειδικών περιστάσεων (γεωγραφικοί ή μη) οι οποίες επιβάλλουν την απόκλιση από αυτή.

Γεωγραφικοί παράγοντες οι οποίοι κατά το παρελθόν έχουν ληφθεί υπ' όψιν σε περιπτώσεις οριοθέτησης ειδικών περιστάσεων ήταν η ύπαρξη μικρών νησιών και η γενική κατεύθυνση της ακτής. Μη γεωγραφικοί παράγοντες που έχουν χρησιμοποιηθεί σε διμερής οριοθετήσεις αλλά δεν γίνονται πάντα αποδεκτοί⁵⁵, είναι οικονομικοί ή κοινωνικοί παράγοντες όπως η φτώχεια, ο πληθυσμός καθώς και η ύπαρξη διεκδικήσεων από τρίτο κράτος.

⁵⁴Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0623\(01\)&from=PT](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0623(01)&from=PT) (έγινε πρόσβαση στις 01 Σεπ 21)

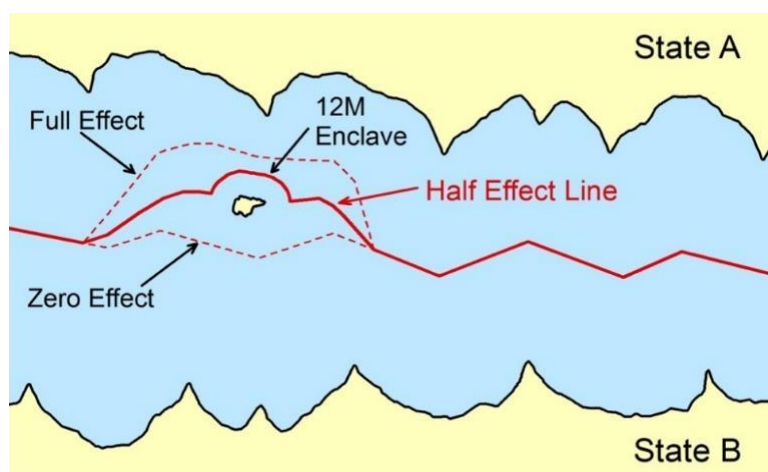
⁵⁵Χρήστος Ροζάκης, Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Διεθνές Δίκαιο (Αθήνα: Παπαζήση, 2013), σελ.22.

2.4.3. Μέση Γραμμή.

Κύρια μέθοδος κατά την οριοθέτηση θαλασσίων ζωνών αποτελεί η μέθοδος της μέσης γραμμής η οποία χρησιμοποιείται από το 19^ο αιώνα.⁵⁶ Ο εν λόγω τρόπος οριοθέτησης έχει το πλεονέκτημα ότι η μέση γραμμή αποτελεί μία γεωμετρικά αντικειμενική λύση η οποία οδηγεί σε μοναδική λύση.

2.4.4. Σχετική Επήρεια.

Σε πολλές περιπτώσεις δεν αποδίδεται πλήρη επήρεια αλλά σχετική επήρεια σε μία γεωγραφική περιοχή. Προκειμένου να απεικονίσουμε τη γραμμή σχετικής επήρειας σχεδιάζουμε πρώτα τη γραμμή πλήρους επήρειας και εν συνεχεία τη γραμμή μηδενικής επήρειας. Η γραμμή σχετικής επήρειας βρίσκεται μεταξύ αυτών των δύο γραμμών. Στο παρακάτω σχήμα παρουσιάζεται η μέση γραμμή όταν σε νησί αποδοθεί μισή επήρεια.

Σχήμα 4: Απεικόνιση μέσης γραμμής σε νησί με μισή επήρεια

2.4.5. Άλλες Μέθοδοι Οριοθέτησης.

Κατά το παρελθόν έχουν χρησιμοποιηθεί διαφορετικές μέθοδοι για την οριοθέτηση θαλασσίων ζωνών πλην της αρχής της μέσης γραμμής, με σκοπό τη δίκαιη λύση λαμβάνοντας υπ' όψιν γεωγραφικές ιδιαιτερότητες. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι στην περίπτωση Βραζιλίας - Ουρουγουάης το 1972 χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της καθέτου στην ακτογραμμή, στην περίπτωση

⁵⁶Yoshifumi Tanaka, «The International Law of the Sea, Cambridge University Press», 2012,

<https://www.academia.edu/37481566/>

The_International_Law_of_the_Sea_The_International_Law_of_the_Sea (έγινε πρόσβαση στις 07 Σεπ 21).

Ηνωμένου Βασιλείου - Ιρλανδίας χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος μεσημβρινών και παραλλήλων ενώ στην περίπτωση της η μέθοδος του διαδρόμου. Επιπρόσθετα αξιοσημείωτη είναι η μέθοδος της αναλογικότητας η οποία χρησιμοποιήθηκε στις περιπτώσεις της Λιβύης με τη Μάλτα και την Τυνησία στην οποία για την επίτευξη δίκαιης λύσης συγκρίνεται η αναλογία των ακτών με το λόγο των επιφανειών των αποδιδόμενων ζωνών.⁵⁷

⁵⁷Yoshifumi Tanaka, «The International Law of the Sea, Cambridge University Press», 2012,

<https://www.academia.edu/37481566/>

The_International_Law_of_the_Sea_The_International_Law_of_the_Sea (έγινε πρόσβαση στις 07 Σεπ 21).

Κεφάλαιο Τρίτο

Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη

3.1 Ιστορική εξέλιξη του θεσμού της ΑΟΖ

Από τον 19^ο αιώνα η αναγκαιότητα ελέγχου - διαχείρισης των αλιευμάτων που βρίσκονταν στην ανοικτή θάλασσα, οδήγησε πολλά κράτη να συνάψουν σχετικές συμφωνίες. Το έναυσμα για μια λεπτομερή κωδικοποίηση των αρχών που ρυθμίζουν θέματα σχετικά με τη διαχείριση και τον έλεγχο των αλιευμάτων δόθηκε με τη Διακήρυξη 2668, του Προέδρου Τρούμαν (1945), για την πολιτική των ΗΠΑ αναφορικά με την παράκτια αλιεία σε περιοχές της ανοικτής θάλασσας. Με την ανωτέρω διακήρυξη οι ΗΠΑ καθιέρωσαν κανόνες για την αλιευτική δραστηριότητα που λαμβάνει χώρα σε οριοθετημένες περιοχές της ανοικτής θάλασσας παρακείμενες στην Αιγιαλίτιδα Ζώνη, για αποκλειστική χρήση από Αμερικάνους πολίτες, δίχως να θίγεται το δικαίωμα της αλιείας στις περιοχές αυτές σε υπηκόους άλλων κρατών, κατόπιν συμφωνίας μεταξύ του ενδιαφερόμενου κράτους και των ΗΠΑ.⁵⁸

Στη συνέχεια υπήρξε μια σειρά διακηρύξεων από άλλα κράτη όπως της Χιλής και του Περού (1947), της Κόστα Ρίκα (1948), του Ελ Σαλβαδόρ (1950), της Ονδούρας (1950,1951) και του Σαντιάγκο (1952). Η Χιλή, ο Ισημερινός και το Περού υιοθέτησαν μια σχεδόν αποκλειστικής κυριαρχίας θαλάσσια ζώνη (zona marítima) μέχρι την απόσταση των 200 ν.μ⁵⁹. έχοντας ως βάση τη φιλοσοφία της πατρογονικής θάλασσας (patrimonial sea, mer patrionale)⁶⁰. Η συγκεκριμένη φιλοσοφία πήγαζε από την ανάγκη διατροφής των παράκτιων πληθυσμών, από την ανάγκη προστασίας της θαλάσσιας χλωρίδας και πανίδας και από την ανάγκη επέκτασης της θαλάσσιας ζώνης. Στην ανωτέρω ζώνη θα ασκούσαν την εθνική κυριαρχία και η αποκλειστική δικαιοδοσία των παράκτιων κρατών στους πόρους της θάλασσας, δίχως να αποτρέπεται το δικαίωμα της αβλαβούς διέλευσης.⁶¹

Κοινά χαρακτηριστικά των ανωτέρω διακηρύξεων ήταν η προέλευση των κρατών από τη Λατινική Αμερική, η ισχύς τους η οποία ήταν μικρότερη αυτών του δυτικού κόσμου, η κατοχύρωση των αποκλειστικών δικαιωμάτων αλιείας και το

⁵⁸ Χαριτίνη Δίπλα- Χρήστος Ροζάκης, Το Δίκαιο της Θάλασσας και η Εφαρμογή του στην Ελλάδα (Αθήνα:Σιδέρη, 2004), σελ.146., Γρηγόρης Τσάλτας- Μαριάνθη Κλάδη, Το Διεθνές Καθεστώς των Θαλασσών και των Ωκεανών, Τόμος Πρώτος (Αθήνα, Ι.Σιδέρη, 2009), σελ. 291.

⁵⁹ Δίπλα- Ροζάκης, Το Δίκαιο της Θάλασσας και η Εφαρμογή του στην Ελλάδα, σελ.147.

⁶⁰ Τσάλτας- Κλάδη, Το Διεθνές Καθεστώς των Θαλασσών και των Ωκεανών, σελ. 291.

⁶¹ Τσάλτας- Κλάδη, Το Διεθνές Καθεστώς των Θαλασσών και των Ωκεανών, σελ. 291-292.

σημαντικότερο ήταν το εύρος των 200 ν.μ. της θαλάσσιας ζώνης. Το συγκεκριμένο εύρος ικανοποιούσε εκείνα τα παράκτια κράτη που λόγω γεωλογικών συνθηκών (βάθος ύδατος) δεν μπορούσαν να κατοχυρώσουν δικαίωμα υφαλοκρηπίδας. Ακολούθως, η UNCLOS I μέσω της Συνθήκης για την αλιεία το 1958, παρείχε το δικαίωμα στα παράκτια κράτη να ρυθμίζουν τα θέματα ζώντων πόρων σε περιοχές όπου χρησιμοποιούνταν από τους πολίτες τους και κατοχύρωνε την έννοια του «ειδικού συμφέροντος» στις περιοχές αυτές. Η μικρή αποδοχή της Σύμβασης εφόσον δεν προέβλεπε αποκλειστικά δικαιώματα αλιείας σε συνδυασμό με την αποτυχία και της Δεύτερης Συνδιάσκεψης (1960), οδήγησε στις Διακηρύξεις του Μοντεβίδεο και της Λίμα (1970) με τη συμμετοχή όλων σχεδόν των κρατών της Λατινικής Αμερικής. Στις διακηρύξεις αυτές κατοχυρώθηκαν τα αποκλειστικά δικαιώματα των παράκτιων κρατών αναφορικά με την αλιεία, σε μια ζώνη αμέσως μετά την Αιγιαλίτιδα και ταυτόχρονα αναγνωρίζονταν το δικαίωμα ελευθερίας ναυσιπλοΐας, αεροπλοΐας και τοποθέτησης υπόγειων καλωδίων και αγωγών.⁶²

Η προσπάθεια των παράκτιων κρατών να εξασφαλίσουν τα δικαιώματά τους σε μια περιοχή εκτός των χωρικών τους υδάτων, κατέληξε στη δημιουργία μιας ζώνης «*sui generis*». Σε αυτή τη ζώνη μπορούσαν να εκμεταλλεύονται τους πόρους τους, ενώ παράλληλα επιτρεπόταν σε τρίτα κράτη να ασκούν τα κύρια δικαιώματα της ανοικτής θάλασσας. Η ζώνη αυτή ονομάστηκε ΑΟΖ και έγινε κανόνας δικαίου με την ενσωμάτωση της στη ΣΔΘ.

3.2 Το νομικό πλαίσιο της ΑΟΖ

Το νομικό καθεστώς της ΑΟΖ αναφέρεται στο Μέρος V της ΣΔΘ και ειδικότερα στα άρθρα 55-75.⁶³ Επιπρόσθετα λοιπά άρθρα της ΣΔΘ ρυθμίζουν θέματα που αφορούν στην ΑΟΖ, στην προστασία του περιβάλλοντος καθώς και στη διευθέτηση διαφορών.

Η ΣΔΘ, με τα άρθρα 55-59, οριοθετεί την περιοχή της ΑΟΖ και καθορίζει τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις εντός αυτής για τα παράκτια και μη κράτη. Επιπρόσθετα θεσπίζει μηχανισμό για την επίλυση διαφορών μεταξύ των κρατών.⁶⁴

⁶² Τσάλτας- Κλάδη, Το Διεθνές Καθεστώς των Θαλασσών και των Ωκεανών, σελ. 293-294.

⁶³ Ιωάννου Κρατερός – Αναστασία Στρατή, Δίκαιο της Θάλασσας (Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2013), σελ. 189.

⁶⁴ Βενιαμίν Καρακωστανόγλου., Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη στο Νέο Δίκαιο Θάλασσας – Το Νομικό Καθεστώς με Έμφαση στην Αλιεία (Αθήνα: Σάκουλας, 2001), σελ.71.

Το καθεστώς που ρυθμίζει ζητήματα διατήρησης και εκμετάλλευσης των ζώντων οργανισμών – λοιπών φυσικών πόρων της ΑΟΖ και τα θέματα αλιείας καθορίζονται στα άρθρα 51-73 της ΣΔΘ. Ειδικότερα στο άρθρο 60, ρυθμίζονται θέματα των τεχνητών νησιών, κατασκευών και εγκαταστάσεων στην ΑΟΖ.⁶⁵

Τα άρθρα 74 και 75 της ΣΔΘ, καθορίζουν τη διαδικασία οριοθέτησης της ΑΟΖ, στην περίπτωση που έχουμε επικαλύψεις ορίων γειτονικών χωρών και τον τρόπο προσδιορισμού των γεωγραφικών συντεταγμένων αυτής.⁶⁶

Τα άρθρα 76-85 της ΣΔΘ (Μέρους VI), αφορούν στην υφαλοκρηπίδα και αναφέρονται στα δικαιώματα του παράκτιου κράτους αναφορικά με ζώντες και μη πόρους, αποκλειστικά στον βυθό και στο υπέδαφος της ΑΟΖ.

Κάθε παράκτιο κράτος δικαιούται να θεσπίσει ΑΟΖ μέχρι τα 200 ν.μ από τη βασική ακτογραμμή, από την οποία υπολογίζεται το πλάτος της αιγιαλίτιδας ζώνης, είτε αυτή βρίσκεται σε ηπειρωτικό έδαφος είτε σε νησί. Το ανωτέρω αποτελεί σημαντικό στοιχείο για την Ελλάδα καθώς της δίνει ισχυρά νομικά επιχειρήματα για τον καθορισμό ΑΟΖ με βάση την ακτογραμμή των νήσων. Επισημαίνεται ότι στην ΑΟΖ το παράκτιο κράτος δεν έχει πλήρη κυριαρχία διότι ισχύουν οι κανόνες που αφορούν στην ανοικτή θάλασσα, όπως η ελεύθερη ναυσιπλοΐα.⁶⁷

Η ΑΟΖ υφίσταται υπό την προϋπόθεση ότι το κράτος θα τη θεσπίσει. Στην περίπτωση που υπάρχει επικάλυψη με θαλάσσια ζώνη γειτονικού κράτους απαιτείται συμφωνία με αυτό, καθόσον τυχόν μονομερής οριοθέτηση δεν θα έχει νομικό αντίκρισμα. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι συμφωνίες οριοθέτησης ΑΟΖ της Ελλάδας με Ιταλία και Αίγυπτο καθώς και η δυσχέρεια επίτευξης συμφωνίας με την Τουρκία.

3.3 Η οριοθέτηση ΑΟΖ

Η ΣΔΘ, στο άρθρο 55, ορίζει ως ΑΟΖ την πέρα και παρακείμενη της χωρικής θάλασσας περιοχή που υπάγεται σε ειδικό νομικό καθεστώς, το οποίο καθορίζει τα δικαιώματα των παράκτιων και μη κρατών.

Ειδικότερα στο άρθρο 57 της ΣΔΘ προβλέπεται ότι η ΑΟΖ δεν θα επεκτείνεται πέραν των 200 ν.μ από τις γραμμές βάσης, από τις οποίες μετράται το εύρος της χωρικής θάλασσας.

⁶⁵Ιωάννου – Στρατή, Δίκαιο της Θάλασσας, σελ. 196 -199.

⁶⁶Καρακωστανόγλου, Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, σελ.71.

⁶⁷Ιωάννου – Στρατή, Δίκαιο της Θάλασσας, σελ. 189.

Τα κυριαρχικά δικαιώματα του παρακτίου κράτους συνίστανται στην εξερεύνηση, στη διατήρηση και στην εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και μη, του υπεδάφους της θάλασσας και των υπερκείμενων υδάτων αυτού.⁶⁸ Τα παράκτια κράτη αποκτούν ΑΟΖ με τη μονομερή ανακήρυξη αυτής αφού πρωτύτερα συνάψουν συμφωνίες οριοθέτησης με τα γειτονικά κράτη. Στην περίπτωση που δεν καταστεί εφικτή η επίτευξη συμφωνίας τα κράτη λύνουν τις διαφορές τους παραπέμποντας την επίλυση των διαφορών σε διεθνές δικαιοδοτικό όργανο.⁶⁹

Στην περίπτωση που δεν υφίσταται επικάλυψη με ΑΟΖ γειτονικού κράτους, δύναται να ανακηρυχθεί ΑΟΖ μέχρι τα 200 ν.μ σύμφωνα με τα καθοριζόμενα στη ΣΔΘ. Τα κράτη τα οποία για γεωγραφικούς λόγους δεν δύνανται να ορίσουν ΑΟΖ μέχρι τα 200 ν.μ ονομάζονται «γεωγραφικώς μειονεκτούντα κράτη», και περίπτωση αυτών είναι τα κράτη που περιβάλλονται από κλειστές ή ημίκλειστες θάλασσες. (Άρθρο 70 της ΣΔΘ). Σε αυτή την περίπτωση εφαρμόζεται το άρθρο 74 της ΣΔΘ στο οποίο προβλέπεται ότι η οριοθέτηση πρέπει να γίνεται κατόπιν συμφωνίας, στη βάση του Διεθνούς Δικαίου, όπως αυτό αναφέρεται στο άρθρο 38 του Καταστατικού του Διεθνούς Δικαστηρίου, με σκοπό την επίτευξη δίκαιης λύσης.

Στην περίπτωση που το παράκτιο κράτος ανακηρύξει ΑΟΖ, έχει την υποχρέωση να δημοσιεύσει τα ακριβή όρια και τις συντεταγμένες, τα οποία θα πρέπει να τα καταθέσει στον στη Γενική Γραμματεία του ΟΗΕ.⁷⁰

Η ΣΔΘ, στο άρθρο 121, καθορίζει ότι όλα τα νησιά δικαιούνται ΑΟΖ, ενώ η ΑΟΖ και η υφαλοκρηπίδα μίας νήσου καθορίζονται με τον ίδιο τρόπο που καθορίζονται για τις ηπειρώτικες περιοχές.⁷¹ Παρόλα αυτά στην παρ. 3 του ιδίου άρθρου προβλέπεται ότι βράχοι που δεν μπορούν να συντηρήσουν ανθρώπινη εγκατάσταση ή οικονομική ζωή δεν δικαιούνται ΑΟΖ και υφαλοκρηπίδα. Στην πράξη υφίστανται κράτη που έχουν θεσπίσει ΑΟΖ γύρω από νησιά που εμπίπτουν στην έννοια της ανωτέρω διάταξης, σε ακατοίκητους βράχους.⁷²

Ιδιαίτερη προσοχή κατά την οριοθέτηση ΑΟΖ θα πρέπει να επιδειχθεί στις γραμμές βάσης από τις οποίες υπολογίζεται τόσο η χωρική θάλασσα όσο και η ΑΟΖ.

⁶⁸ Ιωάννου – Στρατή, Δίκαιο της Θάλασσας, σελ. 196.

⁶⁹ Κρατερός Ιωάννου – Κωνσταντίνος Οικονομίδης – Χρήστος Ροζάκης – Αργύριος Φατούρος, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο (Αθήνα, Σάκκουλας, 1988), σελ. 157.

⁷⁰ Καρακωστάνογλου, Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, σελ. 72 – 73.

⁷¹ Καρυώτης, Η ΑΟΖ της Ελλάδας, σελ. 51.

⁷² Καρακωστάνογλου, Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, σελ. 21.

Το θέμα της υιοθέτησης των ευθειών γραμμών βάσης τέθηκε αρχικά στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης, στην υπόθεση αλιείας μεταξύ της Νορβηγίας και του Ηνωμένου Βασιλείου, όπου το δικαστήριο απεφάνθη ότι δύναται να υπάρξει απόκλιση από τις κανονικές γραμμές βάσης στην περίπτωση ύπαρξης ειδικών γεωγραφικών συνθηκών.⁷³

Από τις οριοθετήσεις ΑΟΖ οι οποίες έχουν πραγματοποιηθεί έως σήμερα, γίνεται αντιληπτό ότι οι περισσότερες εξ' αυτών βασίζονται στην αρχή της μέσης γραμμής – ίσης απόστασης, με μικρές τροποποιήσεις ορισμένες φορές, ώστε να λαμβάνονται υπ' όψιν οι ειδικές περιστάσεις. Επιπλέον, η αρχή της ευθυδικίας «επιείκειας/δικαιοσύνης» έχει χρησιμοποιηθεί για την επίλυση διαφορών οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών.⁷⁴ Εφ' όσον μια παράκτια χώρα δεν έχει ακόμα κηρύξει ΑΟΖ, η εν λόγω περιοχή θεωρείται ως ανοικτή θάλασσα.

Παρακολουθώντας τις αποφάσεις των δικαστηρίων για την επίλυση διαφορών των κρατών για την οριοθέτηση ΑΟΖ, φαίνεται ότι αποκτά εθιμική ισχύ η εφαρμογή της αρχής της μέσης γραμμής, ενώ υφίστανται και περιπτώσεις στις οποίες εφαρμόζεται η αρχή της αναλογικότητας και λαμβάνονται υπ' όψιν και άλλοι παράγοντες, προκειμένου να βρεθεί μια δίκαιη λύση.⁷⁵

3.4 Τα δικαιώματα και υποχρεώσεις στην ΑΟΖ

3.4.1. Κυριαρχικά Δικαιώματα.

Το άρθρο 56 της ΣΔΘ αναφέρει ότι:

α. Κυριαρχικά είναι τα δικαιώματα που δίνουν τη δυνατότητα εξερεύνησης, εκμετάλλευσης, διατήρησης και διαχείρισης των φυσικών πόρων, ζωντανών ή μη, των υπερκειμένων του βυθού της θάλασσας υδάτων, του βυθού της θάλασσας και του υπεδάφους αυτού καθώς και άλλες δραστηριότητες για την οικονομική αξιοποίηση και εξερεύνηση της ζώνης όπως η παραγωγή ενέργειας από τα ύδατα, τα ρεύματα και τους ανέμους. Επίσης καθορίζονται δικαιοδοσίες σχετικές με την εγκατάσταση και χρησιμοποίηση μη φυσικών νησιών, εγκαταστάσεων και

⁷³ Εμμανουήλ Παπασταυρίδης, Δίκαιο της Θάλασσας (Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2011), σελ. 195.

⁷⁴ Καρακωστόνογλου, Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη, σελ. 76-77.

⁷⁵ Χρήστος Ροζάκης, Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Διεθνές Δίκαιο (Αθήνα: Παπαζήση, 2013), σελ. 19-34.

λοιπών κατασκευών, την επιστημονική έρευνα και την προστασία και διατήρηση του θαλάσσιου περιβάλλοντος.

β. Τα δικαιώματα που αφορούν στην κυριαρχία του παράκτιου κράτους αποκτώνται μόνο όταν υπάρξει ρητή διακήρυξη για την ΑΟΖ, σε αντίθεση με την υφαλοκρηπίδα που υπάρχουν «ab initio» και «ipso facto», ενώ δεν έχουν εξολοκλήρου την αυστηρή έννοια της «αποκλειστικότητας» καθώς συνεκτιμώνται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις των άλλων κρατών», ειδικότερα σε ζητήματα που αφορούν στην αλιεία. (παρ.2)

γ. Η «αποκλειστικότητα» αναφέρεται στην παρ.3, που ορίζει ότι η δικαιοδοσία του παράκτιου κράτους στον βυθό και στο υπέδαφος της ΑΟΖ είναι όμοια με αυτή της υφαλοκρηπίδας. Δηλαδή, δεν υφίστανται περιορισμοί στην άσκηση τους δίχως αυτό να σημαίνει ότι οι δύο ζώνες ταυτίζονται αλλά η κάθε μία διατηρεί την αυτονομία της.⁷⁶

Το εν λόγω άρθρο συνολικά αποδίδει κυριαρχικά δικαιώματα και όχι κυριαρχία⁷⁷ και φανερώνει τη μεγάλη αξία της ΑΟΖ καθώς αφενός διατηρεί τα κυριαρχικά δικαιώματα στους θαλάσσιους πόρους και αφετέρου μετατρέπει τη ζώνη αυτή σε μια περιοχή αποκλειστικής οικονομικής εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων των υπερκείμενων υδάτων, καθιστώντας την μια διευρυμένη ζώνη αλιείας.⁷⁸

3.4.2. Δικαιώματα και υποχρεώσεις λοιπών κρατών στην ΑΟΖ.

Σύμφωνα με το άρθρο 58 παρ.1, της ΣΔΘ, όλα τα κράτη, παράκτια ή μη, έχουν την ελευθερία της ναυσιπλοΐας και υπέρπτησης καθώς και τα δικαιώματα πόντισης υποβρυχίων καλωδίων και αγωγών. Επιπρόσθετα αναφορικά με τα υπόγεια καλώδια και αγωγούς ισχύουν τα καθοριζόμενα στο άρθρο 79 που αφορά στην υφαλοκρηπίδα.

Στην παρ.2, του ανωτέρω άρθρου γίνεται αναφορά στα άρθρα 88 μέχρι και 115, που αφορούν στις ρυθμίσεις θεμάτων σχετικών με την ελεύθερη ναυσιπλοΐα κλπ. Το εν λόγω άρθρο αποτελούν την προσπάθεια του νομοθέτη να δώσει σε τρίτα κράτη συγκεκριμένες ελευθέριας και να διατηρήσει στα πλαίσια του εφικτού, τη φύση της ανοικτής θάλασσας, εξαιρουμένου του τομέα της αλιείας.

⁷⁶ Δίπλα- Ροζάκης, Το Δίκαιο της Θάλασσας και η Εφαρμογή του στην Ελλάδα, σελ.153.

⁷⁷ Καρυώτης, Η ΑΟΖ της Ελλάδας, σελ.40.

⁷⁸ Τσάλτας- Κλάδη, Το Διεθνές Καθεστώς των Θαλασσών και των Ωκεανών, σελ. 295-296.

Το άρθρο 245 της ΣΔΘ παρέχει τη δυνατότητα διεξαγωγής θαλάσσιας επιστημονικής έρευνας και σε τρίτα κράτη ή οργανισμούς κατόπιν συναίνεσης του παράκτιου κράτους.

3.5 Θέματα αλιείας

Η ΣΔΘ έχει αποδώσει στα παράκτια κράτη ευρύτατες δικαιοδοσίες στα θέματα αλιείας. Ειδικότερα:

α. Στο άρθρο 61, παρ.1, καθορίζεται το όριο αλίευσης ζωντανών πόρων στην ΑΟΖ σε μια προσπάθεια να αποτραπεί ο κίνδυνος μείωσής τους στην ΑΟΖ από την υπερεκμετάλλευση. Η μη ύπαρξη μιας σαφούς μεθόδου προσδιορισμού του προαναφερόμενου ορίου δίνει τη δυνατότητα της υποκειμενικότητας όσον αφορά στον καθορισμό του όγκου του, σε όφελος φυσικά του παράκτιου κράτους.⁷⁹

β. Στο άρθρο 62 παρ.2, παρέχεται η δυνατότητα στο παράκτιο κράτος στην περίπτωση που αδυνατεί να αλιεύει το σύνολο του επιτρεπόμενου αλιεύματος, να επιτρέπει σε κράτη που δεν έχουν ακτές και στα γεωγραφικώς μειονεκτούντα κράτη, να συμμετέχουν στην αλιεία του καθορισθέντος περισσεύματος.

γ. Στα άρθρα 64-68, κατοχυρώνεται η ΑΟΖ ως μια ζώνη αλιείας που το παράκτιο κράτος ασκεί κυριαρχικά δικαιώματα επί των ζώντων βιολογικών πόρων και όχι στη ζώνη αυτή καθαυτή⁸⁰. Επίσης τα εν λόγω άρθρα αναφέρονται στη διατήρηση και στη διαχείριση ορισμένων ειδών όπως τα μεταναστευτικά, τα θαλάσσια θηλαστικά, τα ανάδρομα και τα κατάδρομα είδη.

δ. Στα άρθρα 69 και 70 καθορίζονται οι προϋποθέσεις που τα κράτη που δεν διαθέτουν ακτές και τα γεωγραφικώς μειονεκτούντα κράτη δύνανται να εκμεταλλεύονται τους ζωντανούς πόρους της ΑΟΖ του γειτονικού παράκτιου κράτους. Παρόλα αυτά υφίστανται οι περιορισμοί που αναφέρθηκαν ανωτέρω σχετικά με τον προσδιορισμό του πλεονάζοντος προς αλίευση ορίου, τη μη συμμετοχή τους στη διαδικασία προσδιορισμού του επιτρεπόμενου ορίου και τον βαθμό εξάρτησης του παράκτιου κράτους από την αλιεία.⁸¹

3.6. Υφιστάμενες Συμφωνίες οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών στη Μεσόγειο

Η Μεσόγειος αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση ημίκλειστης θάλασσας, σύμφωνα με τις προβλέψεις του άρθρου της ΣΔΘ. Η Μεσόγειος περικλείεται από 21

⁷⁹Σιούσουρας, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, σελ. 491.

⁸⁰Τσάλτας- Κλάδη, Το Διεθνές Καθεστώς των Θαλασσών και των Ωκεανών, σελ. 297-299.

⁸¹Σιούσουρας, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, σελ. 490-491.

παράκτια κράτη τα οποία στην πλειοψηφία τους μέχρι σήμερα δεν έχουν διακηρύξει ΑΟΖ. Οι σημαντικότερες συμφωνίες οριοθέτησης θαλασσιών ζωνών στη Μεσόγειο θάλασσα είναι:

α. Συμφωνία Ιταλίας - Γιουγκοσλαβίας για οριοθέτηση Υφαλοκρηπίδας το 1968.

Στην εν λόγω συμφωνία η οριοθέτηση γίνεται με βάση την αρχή της μέσης γραμμής με αποκλίσεις, για τις οποίες ελήφθησαν υπόψη η γεωγραφία των ακτών καθώς και τα νησιά που υπήρχαν στην περιοχή που σε ορισμένα αποδόθηκε μειωμένη επήρεια.

β. Συμφωνία Ιταλίας - Τυνησίας για οριοθέτηση Υφαλοκρηπίδας το 1971.

Στην εν λόγω συμφωνία η οριοθέτηση γίνεται με βάση την αρχή της μέσης γραμμής με αποκλίσεις. Τα συμβαλλόμενα κράτη έλαβαν υπόψη τις ιταλικές νήσους Pantelleria, Lampedusa, Linosa και Lampione στην περιοχή, αποδίδοντας τους Υφαλοκρηπίδα εντός της Υφαλοκρηπίδας της Τυνησίας, με την αιτιολογία της εγγύτητας τους στις ακτές της Τυνησίας. Στα λοιπά νησιά αποδόθηκε πλήρη επήρεια.

γ. Συμφωνία Ιταλίας - Ισπανίας για οριοθέτηση Υφαλοκρηπίδας το 1974.

Στην εν λόγω συμφωνία η οριοθέτηση γίνεται με βάση την αρχή της ίσης απόστασης/μέσης γραμμής χωρίς αποκλίσεις.

δ. Συμφωνία Ιταλίας - Γιουγκοσλαβίας για οριοθέτηση Χωρικής Θάλασσας το 1975.

Στην εν λόγω συμφωνία η οριοθέτηση γίνεται με βάση την αρχή της μέσης γραμμής με αποκλίσεις. Αρχικά χαράχτηκε η μέση γραμμή λαμβάνοντας υπόψη τις φυσικές ακτογραμμές των δύο κρατών. Εν συνεχεία χαράχτηκε μία δεύτερη μέση γραμμή με βάση της ευθείες γραμμές βάσης της Ιταλίας και των ακτογραμμών της Γιουγκοσλαβίας. Η οριστική συμφωνηθείσα γραμμή οριοθέτησης ήταν μεταξύ των ανωτέρω γραμμών και σε ίση απόσταση από αυτές.

ε. Συμφωνία Ιταλίας - Ελλάδας για οριοθέτηση Υφαλοκρηπίδας το 1977.

Θα αναλυθεί στο επόμενο κεφάλαιο.

στ. Συμφωνία Λιβύης - Μάλτας για οριοθέτηση Υφαλοκρηπίδας το 1986.

ζ. Συμφωνία Ιταλίας - Γαλλίας για οριοθέτηση Χωρικής Θάλασσας στο Στενό του Bonifacio το 1986.

Η εν λόγω Συμφωνία αφορά στην οριοθέτηση ΧΘ μεταξύ των βησιών της Κορσικής και της Σαρδηνίας. Η οριοθέτηση έγινε με βάση την αρχή της ίσης απόστασης αποδίδοντας πλήρη επήρεια στις νήσους της περιοχής.

η. Συμφωνία Λιβύης - Τυνησίας για οριοθέτηση Υφαλοκρηπίδας το 1988.

θ. Συμφωνία Ιταλίας - Αλβανίας για οριοθέτηση Υφαλοκρηπίδας το 1992.

Η οριοθέτηση έγινε με βάση την αρχή της ίσης απόστασης μεταξύ των ακτογραμμών των δύο χωρών αποδίδοντας πλήρη δικαιώματα στο νησί Σάσων της Αλβανίας.

ι. Συμφωνία Κροατίας και Βοσνίας & Ερζεγοβίνης για οριοθέτηση Θαλασσίων Ζωνών το 1999

Η οριοθέτηση έγινε με βάση την αρχή της ίσης απόστασης μεταξύ των ακτογραμμών των δύο χωρών.

ια. Συμφωνία Τυνησίας-Αλγερίας για οριοθέτηση για προσωρινό διακανονισμό Θαλασσίων Ζωνών το 2002.

Η οριοθέτηση δεν έγινε με βάση την αρχή της ίσης απόστασης μεταξύ των ακτογραμμών των δύο χωρών αλλά έλαβε υπόψη την οριοθέτηση Υφαλοκρηπίδας μεταξύ Ιταλίας και Τυνησίας του 1971.

ιβ. Συμφωνία Κυπριακής Δημοκρατίας - Αιγύπτου για οριοθέτηση για Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης το 2003.

Η οριοθέτηση δεν έγινε με βάση την αρχή της μέσης γραμμής . Το 2006 τα δύο κράτη υπέγραψαν συμφωνία για την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων υδρογονανθράκων που βρίσκονται εκατέρωθεν της μέσης γραμμής.

ιγ. Συμφωνία Κυπριακής Δημοκρατίας - Λιβάνου για οριοθέτηση για Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης το 2003.

Η οριοθέτηση δεν έγινε με βάση την αρχή της μέσης γραμμής. Η Συμφωνία μέχρι στιγμής έχει επικυρωθεί μόνο από την Κυπριακή Δημοκρατία.

ιδ. Συμφωνία Κυπριακής Δημοκρατίας - Ισραήλ για οριοθέτηση για Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης το 2010.

Η οριοθέτηση δεν έγινε με βάση την αρχή της μέσης γραμμής. Από τα ανωτέρω γίνεται αντιληπτό ότι το μεγαλύτερο μέρος των συμφωνιών οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών στη Μεσόγειο είχαν ως βάση την αρχή της μέσης

γραμμής ή της ίσης απόστασης με ή χωρίς αποκλίσεις, ενώ τις περισσότερες φορές αποδόθηκε πλήρη ή μερική επήρεια στα νησιά.

3.7. Δυνατότητα εφαρμογής θεσμού ΑΟΖ στον ελλαδικό χώρο

Η Ελλάδα, σύμφωνα με τη ΣΔΘ έχει κάθε δικαίωμα να υιοθετήσει ΑΟΖ μέχρι του ανώτατου επιτρεπτού εύρους των 200 ν.μ. Λαμβάνοντας υπ' όψιν τους γεωγραφικούς περιορισμούς της περιοχής η δυνατότητα επίτευξης του μέγιστου εύρους για την Ελλάδα είναι εφικτή μόνο στην περιοχή του Λιβυκού πελάγους. Εξαιρουμένης της απόστασης, η ΣΔΘ δεν θέτει κανέναν άλλο περιορισμό και δεν απαιτεί καμία άλλη ρύθμιση για την υιοθέτηση θαλάσσιων ζωνών σε περιπτώσεις παράκτιων κρατών που ευρίσκονται σε κλειστές ή ημίκλειστες θάλασσες, όπως συμβαίνει στην ημίκλειστη θάλασσα του Αιγαίου Πελάγους.

Η ΣΔΘ, στο άρθρο 123, που αφορά στη συνεργασία κρατών που περιβάλλονται από κλειστές ή ημίκλειστες θάλασσες, δεν προβαίνει σε καμία αναφορά σε σχέση με το κυριαρχικό δικαίωμα των κρατών να θεσπίζουν θαλάσσιες ζώνες. Αντίθετα τα προτρέπει σε συνεργασία σε ορισμένους τομείς σχετικούς με τη διατήρηση, τη διαχείριση, την εκμετάλλευση των ζώντων πόρων, την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος και την επιστημονική έρευνα.

Πιο συγκεκριμένα αναφέρει ότι: «*States bordering an enclosed or semi-enclosed sea should cooperate with each other...*», θέλοντας να συστήσει και όχι να υποχρεώσει τα κράτη σε συνεργασία.⁸² Οι γεωγραφικοί περιορισμοί, εκτός του εύρους, δίνουν τη δυνατότητα στην Ελλάδα να οριοθετήσει ΑΟΖ με τις Τουρκία, Κύπρο, Αίγυπτο, Λιβύη, Ιταλία και Αλβανία, που έχουν παρακείμενες ή αντικείμενες ακτές ενώ σύμφωνα με τη ΣΔΘ δικαίωμα, υπό προϋποθέσεις, ΑΟΖ έχει και το κράτος της Β. Μακεδονίας ως περικλειστο κράτος.⁸³

Η πολιτική της Τουρκίας αναφορικά με τον θεσμό της ΑΟΖ είναι όμοια με αυτή της υφαλοκρηπίδας. Η Άγκυρα υποστηρίζει ότι το Αιγαίο αποτελεί «ειδική περίπτωση», απαιτείται μια ad hoc συμφωνία για το καθεστώς των νησιών και αν δεν υπάρξει συμφωνία τότε απαιτείται να επιληφθεί διεθνές δικαιοδοτικό όργανο, το οποίο σε εφαρμογή της ευθυδικίας να καταλήξει σε απόφαση. Επιπρόσθετα λαμβάνοντας η τουρκική άποψη ότι τα νησιά δεν έχουν δικαίωμα σε καμία θαλάσσια ζώνη και ότι η οποιαδήποτε οριοθέτηση θα πρέπει να υλοποιηθεί μεταξύ των

⁸² Δίπλα - Ροζάκης, Το Δίκαιο της Θάλασσας και η Εφαρμογή του στην Ελλάδα, σελ.175,176

⁸³ Καρυώτης, Η ΑΟΖ της Ελλάδας, σελ.200 και Σιούσουρας, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο, σελ. 495.

ηπειρωτικών ακτών των δύο χωρών, καταλήγει σε μια πλήρη διαστρέβλωση της ερμηνείας της ΣΔΘ. Η ανωτέρω διαστρέβλωση λαμβάνει ολοκληρωτικό χαρακτήρα αν συνυπολογίσουμε το γεγονός ότι θεωρεί την τυχόν επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων ως κατάχρηση δικαιώματος που παραβιάζει την αρχή της ευθυδικίας.⁸⁴ Εντούτοις η Τουρκία έχοντας καταψηφίσει τη ΣΔΘ, υιοθέτησε το 1986 ΑΟΖ με τη Σοβιετική Ένωση, στη Μαύρη Θάλασσα, χρησιμοποιώντας ουσιαστικά τη μέθοδο της μέσης γραμμής ως οριοθετικό κανόνα, υπό το «κάλυμμα» της ευθυδικίας, προς «μελλοντική χρήση» σε περίπτωση οριοθέτησης με την Ελλάδα. Αργότερα την ίδια τακτική εφάρμοσε και για την υιοθέτηση ΑΟΖ με τις Ρουμανία και Βουλγαρία,⁸⁵ σε μια περιοχή η οποία αποτελεί τον ορισμό της κλειστής θάλασσας.

Τα παραπάνω στοιχεία λαμβάνονται υπ' όψιν από τη διεθνή νομολογία. Χαρακτηριστική είναι η απόφαση του ΔΔ που αφορά στην υπόθεση της υφαλοκρηπίδας στη Βόρεια Θάλασσα, το 1969 όπου αναφέρεται ότι «*Δικαιοσύνη δεν σημαίνει απαραίτητα ισότητα. Δεν δύναται ποτέ να τεθεί ερώτημα ολικής αναμόρφωσής της φύσης και η δικαιοσύνη δεν απαιτεί ότι σε μια χώρα δίχως πρόσβαση στη θάλασσα θα πρέπει να παραχωρηθεί μια περιοχή υφαλοκρηπίδας, όπως δεν μπορεί να τεθεί ερώτημα να θεωρηθεί η κατάσταση μιας χώρας με εκτεταμένες ακτές όμοια με την κατάσταση μιας χώρας με περιορισμένες ακτές*». Επίσης η απόφαση του Δικαστηρίου της Γάλλο-Βρετανικής Διαιτησίας για τα νησιά που ήταν αποκομμένα από τον βρετανικό ηπειρωτικό κορμό ότι η περίπτωση αυτή : «...είναι πολύ διαφορετική από την περίπτωση που πολυάριθμα νησιά απλώνονται το ένα μετά το άλλο, σε μεγάλη απόσταση από την ηπειρωτική χώρα».⁸⁶

Παρ' όλα αυτά, η Ελλάδα αρχικά με τον Ν. 2289/1995 και στη συνέχεια με τον Ν. 4001/2011 αναφέρεται στον θεσμό της ΑΟΖ αφ'ης κηρυχθεί μέχρι την απόσταση των 200 ν.μ. από τις γραμμές βάσης από τις οποίες μετράται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης. Στην περίπτωση κατά την οποία δεν υπάρξει συμφωνία καθορισμού θαλασσίων ζωνών με γειτονικά κράτη των οποίων οι ακτές είναι παρακείμενες ή αντικείμενες με αυτές της Ελλάδας, το εξωτερικό όριο της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ (αφ'ης κηρυχθεί) θα είναι η μέση γραμμή, κάθε σημείο της οποίας απέχει ίση απόσταση από τα εγγύτερα σημεία των γραμμών βάσης (τόσο

⁸⁴Καρυώτης, Η ΑΟΖ της Ελλάδας, σελ.189-190.

⁸⁵Καρυώτης, Η ΑΟΖ της Ελλάδας, σελ.61.

⁸⁶Καρυώτης, Η ΑΟΖ της Ελλάδας, σελ.54,55.

ηπειρωτικών όσο και νησιωτικών) από τις οποίες μετράται το εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης.⁸⁷ Η ανωτέρω κίνηση προφανώς αποτελεί απόρροια της δήλωσης για την άσκηση των δικαιωμάτων που προβλέπει η ΣΔΘ σε χρόνο που θα εξυπηρετεί την «εθνική στρατηγική». Η μη θέσπιση ΑΟΖ αποστερεί από την Ελλάδα την εκμετάλλευση μιας έκτασης 147.300 τετρ. χλμ., δηλαδή μιας θαλάσσιας έκτασης παραπάνω από την ηπειρωτική της. Η Ελλάδα αποτελεί ένα παράκτιο κράτος και η ΑΟΖ είναι ένας θεσμός που θα συμβάλλει σημαντικά στην οικονομίας της, αν και εφόσον προβεί στη θέσπιση της.

⁸⁷Ν.2289/1995, Αναζήτηση, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α' 27 Αρ.156., <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/121622/nomos-4001-2011> (έγινε πρόσβαση στις 02 Οκτ 21)

Κεφάλαιο Τέταρτο

Συμφωνία Οριοθέτησης Θαλασσιών Ζωνών Ελλάδας- Ιταλίας

4.1 Συμφωνία οριοθέτησης υφαλοκρηπίδας Ελλάδας –Ιταλίας

Την 24 Μαΐου του 1977 υπογράφηκε στην Αθήνα συμφωνία για την οριοθέτηση υφαλοκρηπίδας μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας.⁸⁸ Το χρονικό διάστημα πριν την υπογραφή συμφωνίας η Τουρκία προσπάθησε με την τακτική των απειλών να αποτρέψει την επίτευξη συμφωνίας καθώς η Ελλάδα θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει αυτή, για να επιτύχει μια αντίστοιχη, για την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας του Αιγαίου.

Στο πλαίσιο αυτό η Τουρκία την 1^η Μαΐου του ιδίου έτους απείλησε ότι θα έστελνε στο Αιγαίο το σειсмоγραφικό σκάφος «Σισμίκ» προκειμένου να πραγματοποιήσει έρευνες για την εξεύρεση υδρογονανθράκων, έχοντας ως σκοπό την προβολή ισχύος έναντι της Ελλάδας. Η ένταση κορυφώθηκε όταν την 7η Μαΐου, παράκτιο φυλάκιο στη Σάμο έβαλε εναντίον τούρκικης ακταιωρού που προσπαθούσε να συλλάβει ελληνικό αλιευτικό σκάφος εντός των ελληνικών χωρικών υδάτων.

Ως βάση για την επίτευξη της ανωτέρω συμφωνίας χρησιμοποιήθηκε η Σύμβαση της Γενεύης του 1958 η οποία ήταν εν ισχύ τη δεδομένη χρονική περίοδο. Σημαντικό στοιχείο της εν λόγω Συμφωνίας είναι ότι αναγνωρίστηκε η απόδοση επήρειας των νησιών όσον αφορά στην υφαλοκρηπίδα, δίχως όμως να αποδοθούν δικαιώματα πλήρους επήρειας σε αυτά. Ειδικότερα στο βόρειο Ιόνιο στα συμπλέγματα νήσων των Οθονών και στο νότιο Ιόνιο στα συμπλέγματα νήσων των Στροφάδων αναγνωρίστηκε μειωμένη επήρεια. Επιπλέον η τελική γραμμή οριοθέτησης μετρήθηκε λαμβάνοντας υπ' όψιν τις Ευθείες Γραμμές Βάσης τις οποίες είχε υιοθετήσει με νόμο η Ιταλική κυβέρνηση και από τη φυσική ακτογραμμή του ηπειρωτικού εδάφους της Ελλάδας. Ο ανωτέρω τρόπος οριοθέτησης είχε ως αποτέλεσμα τον επηρεασμό της οροθετικής γραμμής υπέρ της Ιταλίας της τάξεως λίγων τ.ν.μ. Η επιλεχθείσα οριοθετική γραμμή δημιουργούνταν από την ένωση 16 σημείων. Η οριοθετική γραμμή για την ΑΟΖ έχει μήκος 268 ναυτικών μιλίων (311 χλμ.). Το βορειότερο σημείο της, βρισκόταν περίπου 7 ν.μ κάτωθεν του τριεθνούς Ιταλίας, Αλβανίας και Ελλάδας, ενώ το νοτιότερο περίπου 29 ν.μ άνωθεν από το τριεθνές Ιταλίας, Λιβύης και Ελλάδας. Επισημαίνεται ότι με αυτή τη συμφωνία η

⁸⁸Ελληνική Δημοκρατία, «Νόμος Υπ' Αριθμ 786/ΦΕΚ Α'101/21 Ιουνίου 1978».

Ελλάδα θα είχε τη δυνατότητα να εκμεταλλευτεί τον υποθαλάσσιο πλούτο της περιοχής.⁸⁹

Η Συμφωνία δεν αναφέρεται στον τύπο των γραμμών βάσης που χρησιμοποιούνται για τη χάραξη της οριοθετικής γραμμής. Κατά τις διαπραγματεύσεις που κατέληξαν στη Συμφωνία του 1977, η Ιταλία είχε ήδη αποφασίσει να χρησιμοποιήσει ευθείες γραμμές βάσης, ενώ το σχετικό υπουργικό διάταγμα είχε ήδη υπογραφεί την 26^η Απριλίου 1977. Η Ελλάδα όμως διαφωνούσε ως θέμα αρχής και μάλιστα είχε υποβάλει σχετική επιφύλαξη⁹⁰ στο άρθρο 12 όταν προσχώρησε το 1972 στη Σύμβαση για την Υφαλοκρηπίδα του 1958. Τελικά η ιταλική πλευρά δεν επέμεινε στην εφαρμογή των ευθειών γραμμών βάσης, η εικαζόμενη επιρροή των οποίων άλλωστε συμπίπτει με τις συμφωνηθείσες μικρές διαρρυθμίσεις υπέρ της Ελλάδος και το διάταγμα δημοσιεύθηκε την 9^η Νοεμβρίου 1977, μήνες μετά την υπογραφή της Συμφωνίας την 24^η Μαΐου 1977.

4.2 Συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ Ελλάδας –Ιταλίας.

4.2.1 Χρονικό-ενέργειες της Ελληνικής διπλωματίας.

Η συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ Ελλάδας – Ιταλίας ήταν προϊόν επίπονων και επί πολλών ετών διαπραγματεύσεων των διπλωματικών υπηρεσιών των δύο χωρών. Οι αρχικές επαφές είχαν πραγματοποιηθεί το 2000, αλλά δεν είχαν αίσιο αποτέλεσμα λόγω της εμπλοκής με την Αλβανία⁹¹. Η ιταλική πλευρά ισχυρίστηκε ότι δεν είναι δυνατή η επέκταση της συμφωνίας του 1977 για την υφαλοκρηπίδα σε μία αντίστοιχη για ΑΟΖ καθώς δεν υπήρχε ανάλογο νομικά δεσμευτικό κείμενο μεταξύ της Ελλάδας και της Αλβανίας. Η Ελλάδα, το 2009, προσπάθησε να συνάψει

⁸⁹Αντώνης Λυριωτάκης, «Ελλάδα-Ιταλία: συμμαχία ή αντιπερισπασμός», POLLS AND POLITICS, 16 Μαρτίου, 2021 03 Οκτ 20, <https://pollsandpolitics.gr/ellada-italia-symmachia-i-antiperispasmos/> (έγινε πρόσβαση στις 16 Σεπ 21).

⁹⁰Pursuant to article 12 of the Convention, the Kingdom of Greece makes a reservation with respect to the system of delimiting”,6 November 1972, <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%20847/volume-847-A-7302-English.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 02 Οκτ 21)

⁹¹Γιάννης Βαληνάκης, «ΑΟΖ: Ελλάς επί τέσσερα - Η Ελλάδα των τεσσάρων θαλασσών», Ευρωπαϊκό κέντρο αριστείας Jean Monnet, <http://www.jmc.uoa.gr/gnomes/ellhniki-e3wteriki-kai-eyrwpaiiki-politiki/aoz-ellas-epi-tessera.html> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοε 21)

συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ με τα Τίρανα, δίχως αυτή τελικά να ολοκληρωθεί λόγω των συνταγματικών εμποδίων που έφερε ως πρόφαση η αλβανική κυβέρνηση.⁹²

Οι διπλωματικές επαφές με την Ιταλία ξεκίνησαν εκ νέου το 2013⁹³⁹⁴, ενώ στα τέλη του 2019 προχώρησαν με εντατικούς ρυθμούς⁹⁵, λόγω της υπογραφής της συμφωνίας οριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ της Τουρκίας και της Λιβύης την 27^η Νοεμβρίου 2019.⁹⁶⁹⁷⁹⁸

Την 30^η Δεκεμβρίου 2019, στη Ρώμη πραγματοποιήθηκε η συνάντηση των τεχνικών κλιμακίων των δύο χωρών για συνέχιση της διαδικασίας οριοθέτησης θαλασσιών ζωνών μεταξύ των δυο χωρών. Την 9^η Ιουνίου 2021, υπεγράφη από τους κ.κ. Νίκο Δένδια και Λουίτζι Ντι Μάιο η συμφωνία για οριοθέτηση ΑΟΖ, ανάμεσα στην Ελλάδα και την Ιταλία, μετά από τη συνάντηση των δύο ανωτέρω υπουργών Εξωτερικών.

Η συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ με την Ιταλία διαχρονικά έβρισκε εμπόδιο στο ζήτημα της «κόκκινης γραμμής», καθώς έντονη ήταν η αντίδραση του

⁹²Βασίλης Νέδος, «Τα επικίνδυνα παιχνίδια με τις ΑΟΖ, Η Καθημερινή, 2 Δεκ 19, <https://www.kathimerini.gr/politics/1054209/ta-epikindyna-paichnidia-me-tis-aoz/>(έγινε πρόσβαση στις 02 Νοε 21).

⁹³Θεόδωρος Καρυνώτης, «Το σχέδιο Β για την ΑΟΖ», e-Nautilia, 27 Οκτ 13, https://e-nautilia.gr/blog-post_9629/ (έγινε πρόσβαση στις 12 Οκτ 21).

⁹⁴Flash Teams, «Αλέξης Τσίπρας: Γιατί δεν επετεύχθη συμφωνία για την ΑΟΖ με την Ιταλία το 2016», Flash, 10 Ιουν 20, <https://www.flash.gr/greece/1631397/alexis-tsipras-giati-den-epeteyxthi-symfonia-gia-tin-aoz-me-tin-italia-to-2016-vid> (έγινε πρόσβαση στις 02 Οκτ 21).

⁹⁵Νεφέλη Λυγερού, «Κύκλος Ιδεών: Μπακογιάννη και Βενιζέλος ζήτησαν άμεση οριοθέτηση υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ με Αίγυπτο και Ιταλία», Το Πρώτο Θέμα, 16 Δεκ 19, <https://www.protothema.gr/politics/article/956106/kuklos-ideon-amesi-oriothetisi-ufalokripidas-kai-aoz-me-aigupto-kai-italia-proteine-o-venizelos/>(έγινε πρόσβαση στις 17 Οκτ 21)

⁹⁶Newsbeast Team, «Γαρίδες και τουρισμός για την ΑΟΖ: Πώς φτάσαμε στην ιστορική συμφωνία με Ιταλία», 10 Ιουν 20, <https://www.newsbeast.gr/politiki/arthro/6364668/garides-kai-toyrismos-gia-tin-aoz-pos-ftasame-stin-istoriki-symfonia-me-italia> (έγινε πρόσβαση στις 02 Οκτ 21).

⁹⁷Αλέξανδρος Μαράκης, «Κοτζιάς: Πρόοδος στις συζητήσεις για ΑΟΖ με Αίγυπτο και Αλβανία», ΣΚΑΙ, 15 Ιουν 17, www.skai.gr/news/greece/kotzias-proodos-stis-syzitiseis-gia-aoz-me-aigupto-kai-alvania (έγινε πρόσβαση στις 12 Οκτ 21).

⁹⁸Flash Teams, «Αλέξης Τσίπρας: Γιατί δεν επετεύχθη συμφωνία για την ΑΟΖ με την Ιταλία το 2016», Flash, 10 Ιουν 20, <https://www.flash.gr/greece/1631397/alexis-tsipras-giati-den-epeteyxthi-symfonia-gia-tin-aoz-me-tin-italia-to-2016-vid> (έγινε πρόσβαση στις 02 Οκτ 21).

ιταλικού υπουργείου Τροφίμων Γεωργίας και Αλιείας. Μόνιμη απαίτηση της Ρώμης ήταν να κατοχυρωθεί το δικαίωμα των Ιταλών ψαράδων να δύνανται να αλιεύουν κόκκινες γαρίδες σε θαλάσσιες περιοχές πλησίον της Ζακύνθου και της Κεφαλονιάς, ακόμη και στην περίπτωση που η Ελλάδα θα επέκτεινε τα χωρικά της ύδατα στα 12 ν.μ. Αντίστοιχα η Ρώμη δημιουργούσε προβλήματα σε αντίστοιχη οριοθέτηση της Ελλάδας με την Αλβανία με το επιχείρημα ότι και σε εκείνη την περιοχή οι Ιταλοί έχουν παραδοσιακά αλιευτικά δικαιώματα.⁹⁹

Μετά από μακροχρόνιες διπλωματικές επαφές Ελλάδας και Ιταλίας, αποφασίστηκε ότι τις κόκκινες γαρίδες του Ιουνίου δύνανται να τις αλιεύουν ψαράδες και των δύο κρατών και μαζί με τη συμφωνία οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών υπογράφηκε κοινή δήλωση για τους πόρους της Μεσογείου. Η δήλωση αυτή εξέφραζε την προσήλωση των δύο κρατών στη βιώσιμη διαχείριση των θαλασσίων πόρων. Ταυτόχρονα συμφωνήθηκε να διεξαχθούν διαβουλεύσεις για την εκτίμηση τυχόν επιπτώσεων και τυχόν παραγόντων στις υφιστάμενες πρακτικές των αλιέων των δύο χωρών.

Στη συμφωνία που κατέληξαν τα δύο κράτη αναφέρονται με σαφήνεια τα δικαιώματα των Ιταλών αλιέων αναφορικά με τα είδη των αλιευμάτων και των αριθμό των σκαφών. Ειδικότερα προβλέπεται οι Ιταλοί να δύνανται να αλιεύουν τέσσερις κατηγορίες ψαριών, με ανώτατο όριο σκαφών τα 68, ενώ δεν θα αλιεύουν μικροπελαγικά αλιεύματα τα οποία θα ανήκουν στους Έλληνες αλιείς.

Σε αντίθεση με τη συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ η ρύθμιση αυτή δεν δημοσιοποιήθηκε καθώς ο αριθμός και το μέγεθος του αλιευτικού στόλου έχει άμεση σχέση με την ποσότητα αλιεύματος που επιτρέπεται στην περιοχή και αυτή είναι μια απόφαση που λαμβάνεται από τις Βρυξέλες. Επισημαίνεται ότι η διαχείριση της αλιείας στα ευρωπαϊκά ύδατα εμπίπτει στην αποκλειστική δικαιοδοσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.¹⁰⁰ Ως εκ τούτου, οι δυο χώρες συμφώνησαν να απευθύνουν

⁹⁹Parapolitika Newsroom, «Δένδιας: Πρωτοβουλία για οριοθέτηση της ΑΟΖ με Αίγυπτο και Ιταλία», *Parapolitika*, 23 Δεκ 2019, <https://www.parapolitika.gr/politiki/article/1029544/dendias-protouvoulia-gia-oriothetisi-tis-aoz-me-aigupto-kai-italia/>(έγινε πρόσβαση στις 12 Σεπ 21).

¹⁰⁰Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, «Άρθρο 4 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης- OJ C 326», 26 Οκτωβρίου 2012, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:326:FULL:EL:PDF> (έγινε πρόσβαση στις 02 Δεκ 21).

από κοινού επιστολή στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με την οποία να προτείνουν να περιληφθεί η ρύθμιση αυτή στην επόμενη έκδοση του κανονισμού 1380/2013,¹⁰¹ ο οποίος παραδοσιακά τροποποιείται στο τέλος κάθε χρόνου.

4.2.2 Περιεχόμενο Συμφωνίας.

Το ελληνικό κοινοβούλιο με τον νόμο 4716/2020 κύρωσε τη συμφωνία μεταξύ της Ελλάδας και της Ιταλίας για την οριοθέτηση θαλασσίων ζωνών. Οι δύο χώρες με αυτή τη συμφωνία θα νομιμοποιούνται να ασκούν κυριαρχικά δικαιώματα επί των εν λόγω ζωνών, με βάση τη Σύμβαση των ΗΕ για το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας. Το πλήρες κείμενο της συμφωνίας περιελήφθηκε στο πρώτο άρθρο του κυρωτικού νόμου.

Στο προοίμιο της Συμφωνίας αναφέρεται ότι τα δύο κράτη την υπογράφουν :

α. Επιθυμώντας να ενισχύσουν τους δεσμούς καλής γειτονίας και συνεργασίας των χωρών.

β. Έχοντας επίγνωση την αναγκαιότητα να οριοθετηθούν επακριβώς οι θαλάσσιες ζώνες, στις οποίες οι δύο χώρες νομιμοποιούνται να ασκούν τα αντίστοιχα κυριαρχικά δικαιώματα ή τη δικαιοδοσία τους σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο.

γ. Λαμβάνοντας υπόψη τις Σχετικές διατάξεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας του 1982 στην οποία και οι δύο χώρες είναι μέλη.

δ. Επιβεβαιώνοντας τη Συμφωνία μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ιταλικής Δημοκρατίας για την οριοθέτηση των αντίστοιχων υφαλοκρηπίδων που υπογράφηκε στις 24 Μαΐου του 1977 και τέθηκε σε ισχύ την 12 Νοεμβρίου 1980.

ε. Υπενθυμίζοντας ότι η ως άνω Συμφωνία καθορίζει την οροθετική γραμμή για την οριοθέτηση των υφαλοκρηπίδων των δύο χωρών.

στ. Επιθυμώντας να εφαρμόσουν την ανωτέρω οριοθετική γραμμή για την οριοθέτηση και άλλων θαλασσίων ζωνών στις οποίες οι δύο χώρες νομιμοποιούνται σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο.

¹⁰¹Κανονισμός (ΕΕ) 1380/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2013 σχετικά με την Κοινή Αλιευτική Πολιτική, OJ L 354/22, 28 Δεκεμβρίου 2013. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:354:0022:0061:EL:PDF> (έγινε πρόσβαση στις 02 Δεκ 21).

Στο άρθρο 1 οι δύο χώρες συμφώνησαν ότι η οριοθετική γραμμή των θαλασσιών ζωνών στις οποίες οι δύο χώρες νομιμοποιούνται να ασκούντα κυριαρχικά τους δικαιώματα ή τη δικαιοδοσία τους σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο θα είναι η οριοθετική γραμμή για την υφαλοκρηπίδα που καθορίστηκε με τη Συμφωνία του 1977. Στην παρ.2 του ιδίου άρθρου παρατίθενται οι ακριβείς συντεταγμένες βάση του σύγχρονου γεωδαιτικού συστήματος αναφοράς WGS-84. Επιπρόσθετα στην επόμενη παράγραφο προβλέπεται ότι η παρούσα οριοθέτηση δεν βαίνει πέραν του σημείου 1 προς το Βορρά και πέραν του σημείου 16 προς το Νότο ενώ μελλοντικά η τρέχουσα οριοθέτηση δύναται να επεκταθεί μέχρι τα σημεία συνάντησης θαλασσιών ζωνών γειτονικών κρατών, στην περίπτωση που συναφθούν αντίστοιχες συμφωνίες.

Στο επόμενο άρθρο υφίσταται η πρόβλεψη ότι εάν το ένα μέρος εκδηλώσει ενέργειες για την ανακήρυξη θαλάσσιας ζώνης που θα εκτείνεται μέχρι την οριοθετική γραμμή του ανωτέρω άρθρου, τότε θα πρέπει να ενημερώσει το άλλο μέρος το συντομότερο δυνατό.

Στο άρθρο 3 αναφέρεται ότι η εν λόγω συμφωνία δεν θα θίξει την τρέχουσα αλιευτική δραστηριότητα στην περιοχή, η οποία θα συνεχίσει να διεξάγεται σύμφωνα με τους κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ειδικότερα προβλέπει ότι δεν θα θιχθούν οι διατάξεις του άρθρου 58 της ΣΔΘ αναφορικά με δικαιώματα και τις υποχρεώσεις λοιπών κρατών στην ΑΟΖ.

Το άρθρο 4 της συμφωνίας προβλέπει τον τρόπο επίλυσης διαφορών των δύο κρατών για τη συγκεκριμένη συμφωνία. Ειδικότερα περιλαμβάνει ρήτρα παραπομπής, κατόπιν αίτησης οποιουδήποτε από τα δύο μέρη στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης ή σε οιασδήποτε άλλο διεθνές όργανο που θα επιλεγεί με κοινή συμφωνία, όποιας διαφοράς μεταξύ των δύο μερών, αναφορικά με την υλοποίηση της συμφωνίας, η οποία δεν θα επιλυθεί μέσω διπλωματικών επαφών εντός χρονικού διαστήματος τεσσάρων μηνών. Επισημαίνεται ότι αντίστοιχη ρήτρα υπήρχε και στη Συμφωνία του 1977.

Στο επόμενο άρθρο της συμφωνίας αναφέρεται ότι αυτή θα πρέπει να επικυρωθεί και θα τεθεί σε ισχύ κατά την ανταλλαγή των κειμένων επικύρωσης.

Στο άρθρο 2 του σχεδίου νόμου προβλέπεται ότι για την ανακήρυξη από την Ελλάδα ΑΟΖ στην εν λόγω θαλάσσια περιοχή θα εκδοθεί Προεδρικό Διάταγμα (ΠΔ) κατόπιν αντίστοιχης εισήγησης του υπουργικού συμβουλίου. Επίσης λοιπά θέματα αναφορικά με την υλοποίηση της συμφωνίας θα ρυθμίζονται με αντίστοιχα ΠΔ.

Η Ιταλική Γερουσία επικύρωσε με ευρεία πλειοψηφία την ανωτέρω συμφωνία την 28 Μαΐου 21 και ολοκληρώθηκε με αυτόν τον τρόπο η διαδικασία κύρωσης της από τα Ιταλικά νομοθετικά όργανα.

Την 08 Νοε 21, πραγματοποιήθηκε η ανταλλαγή των οργάνων επικύρωσης της Συμφωνίας οριοθέτησης των θαλασσιών ζωνών γεγονός που σηματοδοτεί την έναρξη εφαρμογής της.

4.2.3 Διαπιστώσεις.

Η ανωτέρω συμφωνία είναι η συνέχεια και ολοκλήρωση της αντίστοιχης συμφωνίας μεταξύ της Ελλάδας και της Ιταλίας περί της οριοθέτησεως υφαλοκρηπίδας του 1977. Η συνέχεια αυτή προκύπτει από το άρθρο 1 της νέας Συμφωνίας, στο οποίο αναφέρεται ότι:

*«Η οριοθετική γραμμή των θαλασσιών ζωνών, στις οποίες οι δυο χώρες νομιμοποιούνται να ασκούν, αντιστοίχως, τα κυριαρχικά δικαιώματα ή τη δικαιοδοσία τους σύμφωνα με το Διεθνές Δίκαιο, θα είναι η οριοθετική γραμμή για την υφαλοκρηπίδα που καθορίσθηκε με τη Συμφωνία του 1977 μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ιταλικής Δημοκρατίας για την οριοθέτηση των αντίστοιχων υφαλοκρηπίδων».*¹⁰²

Η συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ, ενσωματώνει τις συντεταγμένες της παλαιάς συμφωνίας του 1977 και επεκτείνει την τότε οριοθέτηση του βυθού (υφαλοκρηπίδα) και στην κολώνα του νερού άνωθεν αυτού που αποτελεί την ΑΟΖ. Οι δυο χώρες επέλεξαν με τον τρόπο αυτό ένα ενιαίο σύνορο και για τις δυο θαλάσσιες ζώνες.

Οι δυο Συμφωνίες του 1977 και του 2020, ταυτίζονται και είναι δυνατό να αναφερόμαστε για μια ελληνο-ιταλική συμφωνία οριοθέτησης σε δυο μέρη. Το κοινό αυτό περιεχόμενο περιλαμβάνει μια σειρά από τεχνικές προδιαγραφές, που συνιστούν την πραγματική σύμπτωση βουλήσεως των δυο χωρών. Η Σύμβαση του 1977 αναφέρεται ρητώς στη μέθοδο οριοθέτησης «επί τη βάσει της αρχής της μέσης γραμμής», αφού πραγματοποιηθήκαν αμοιβές τροποποιήσεις, χωρίς να χρειαστεί περαιτέρω επανάληψη στη Σύμβαση του 2020. Η οριοθετική γραμμή αποτελείται από 16 σημεία τα οποία εκκινούν βορειοδυτικά των Οθωνών και

¹⁰²Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Ν 4716/2020, 28 Αυγ 20, «Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ιταλικής Δημοκρατίας για την οριοθέτηση των αντίστοιχων Θαλασσιών Ζωνών τους»

καταλήγουν νοτιοδυτικά της Πελοποννήσου. Οι μικρές προσαρμογές αφορούν στην αμοιβαία προσαρμογή της μέσης γραμμής, ιδίως στα σημεία 5, 8 και 16, είναι όμως σαφές ότι το τελικό αποτέλεσμα καταλήγει στο ίδιο ακριβώς εμβαδό και για τις δυο χώρες.¹⁰³

Είναι εξαιρετικά σημαντικό ότι όλα τα νησιά έχουν επήρεια στην οριοθετική γραμμή, ακόμη και σε ορισμένες ακατοίκητες νησίδες (όπως η Αρπύια στις Στροφάδες), παρ' ότι δεν έχουν όλα τα νησιά την ίδια επήρεια στην οριοθετική γραμμή. Τα μεγάλα νησιά των Επτανήσων, η Κέρκυρα, η Κεφαλονιά και η Ζάκυνθος έχουν πλήρη επήρεια ενώ στους Οθωνούς και στο Μαθράκι (Σαμοθράκη, στους επίσημους χάρτες της εποχής) αναγνωρίζεται επήρεια τριών τετάρτων και στις Στροφάδες μόνο μισή. Στην πράξη οι ελληνικές υποχωρήσεις, όπως στο σημείο 16 στις Στροφάδες, όπου το όριο έχει μεταφερθεί εις βάρος της Ελλάδος κατά 2,75 ν.μ. ή στο σημείο 1 όπου το όριο βρίσκεται κατά 1,4 ν.μ. προς τους Οθωνούς, ουσιαστικά αντισταθμίζονται από αντίστοιχες υποχωρήσεις από πλευράς της Ιταλίας, όπως στα σημεία 7 και 8, όπου επίσης έχει μετακινηθεί 0,5 ν.μ. και 2,8 ν.μ. αντίστοιχα από την Καλαβρία προς την Κεφαλονιά.¹⁰⁴ Στη συγκεκριμένη περίπτωση εμφανίζεται η Κεφαλονιά να έχει περισσότερη θαλάσσια έκταση εν συγκρίσει προς μία ηπειρωτική ακτή (Καλαβρία).¹⁰⁵

Επίσης πρέπει να επισημανθεί ότι όλα τα σημεία βάσης, από τα οποία προσμετράται η μέση γραμμή βρίσκονται σε νησιά, όπως τα σημεία 1-3 επί των Οθωνών, το σημείο 4 στη νησίδα Πλατεία έξω από το Μαθράκι, το σημείο 5 στην Κέρκυρα, τα σημεία 6-10 στην Κεφαλονιά, τα σημεία 11-12 στην ακατοίκητη νησίδα του Αγ. Ιωάννη έξω πλησίον της Ζακύνθου και τα σημεία 13-16 στη νησίδα Στραμφάνη στις Στροφάδες. Είναι προφανές ότι η ελληνική πλευρά επεδίωξε μία τέτοια χάραξη για να την χρησιμοποιήσει ως προηγούμενο σε μελλοντικές συμφωνίες με έτερα κράτη.¹⁰⁶

¹⁰³Μαρία Γαβουνέλη, «Οι συμφωνίες οριοθέτησης μεταξύ της Ελλάδας και της Ιταλίας», Researchgate, Οκτ 20, https://www.researchgate.net/publication/344615721_OI_SYMPHONIES_ORIOTHETESES_METAXY_TES_ELLADAS_KAI_TES_ITALIAS (έγινε πρόσβαση στις 02 Δεκ 21).

¹⁰⁴Γαβουνέλη, «Οι συμφωνίες οριοθέτησης μεταξύ της Ελλάδας και της Ιταλίας».

¹⁰⁵Συρίγος, Άγγελος, 13 Ιουν 20, <https://www.syrigos.gr/aoz-ellada-italia/> (έγινε πρόσβαση στις 20 Σεπ 21).

¹⁰⁶Γαβουνέλη, «Οι συμφωνίες οριοθέτησης μεταξύ της Ελλάδας και της Ιταλίας»

Αναφορικά με το νομικό πλαίσιο στο οποίο κινήθηκαν τα δυο κράτη:

α. Η συμφωνία του 1977 ολοκληρώθηκε ενώ οι διαπραγματεύσεις στην 3^η συνδιάσκεψη για το Δίκαιο της Θάλασσας είχαν αρχίσει και δεν θα μπορούσε ασφαλώς να αναφέρεται σε αυτή. Ίσχυε όμως η Σύμβαση της Γενεύης για την υφαλοκρηπίδα του 1958, στην οποία η Ελλάδα είχε προσχωρήσει το 1972, δίχως όμως να έχει προσχωρήσει σε αυτή η Ιταλία. Κοινή βάση επομένως της συμφωνίας δεν θα μπορούσε να είναι άλλη από το εθιμικό δίκαιο για το οποίο και τα δυο μέρη δεν κάνουν καμία αναφορά σε αυτό.

β. Στη συμφωνία του 2020 οι δυο χώρες δηλώνουν στο προοίμιο ότι εφαρμόζουν τις αντίστοιχες διατάξεις της ΣΔΘ, στην οποία και οι δύο είναι συμβαλλόμενα μέρη, θέτοντας τη μεταξύ τους σχέση σαφώς εντός του ευρύτερου συμβατικού πλαισίου.

Η οριοθέτηση δια συμφωνίας δύναται να χαραχθεί με οποιονδήποτε τρόπο τα εμπλεκόμενα μέρη συμφωνήσουν, με ή χωρίς την τήρηση του κανόνα της μέσης γραμμής, με ή χωρίς την μεθοδολογία χάραξης της οριοθετικής γραμμής σε τρία στάδια, που ακολουθούν πλέον άπαντες οι δικαστικοί σχηματισμοί.¹⁰⁷ Κατά τη διάρκεια των διαπραγματεύσεων που κατέληξαν στις ελληνο-ιταλικές συμφωνίες δεν έγινε καμία συζήτηση για έλεγχο αναλογικότητας (1977) ή έστω για προσδιορισμό της οριοθετούμενης περιοχής (2020). Ακολουθώντας όμως την κοινή πρακτική σε θέματα οριοθέτησης σε περιοχές με πολλαπλές αξιώσεις και οι δύο συμφωνίες σταματούν περίπου 7 ν.μ. πριν το τριεθνές σύνορο μεταξύ Αλβανίας – Ιταλίας - Ελλάδος στον βορρά και μεταξύ Ελλάδος – Ιταλίας - Λιβύης στον νότο.¹⁰⁸

Παρ' ότι η συμφωνία του 2020 αναφέρεται σε οριοθέτηση «θαλασσιών ζωνών», στην πραγματικότητα πρόκειται μόνο για την οριοθέτηση των αντίστοιχων ΑΟΖ. Οι αποστάσεις μεταξύ των ακτών των δύο χωρών είναι 42 ν.μ. στο βόρειο τμήμα που φθάνει ως τα 332 ν.μ. στο ευρύτερο σημείο, ώστε οι αντίστοιχες αιγιαλίτιδες ζώνες να μην συναντώνται, ακόμη κι αν υποθεθεί ότι θα αποκτήσουν και οι δυο το πλήρες εύρος των 12 ν.μ. που προβλέπει το άρθρο 3 της ΣΔΘ.¹⁰⁹

¹⁰⁷ Γαβουνέλη, «Οι συμφωνίες οριοθέτησης μεταξύ της Ελλάδας και της Ιταλίας».

¹⁰⁸ Γαβουνέλη, «Οι συμφωνίες οριοθέτησης μεταξύ της Ελλάδας και της Ιταλίας».

¹⁰⁹ Αγγελος Συρίγος, 13 Ιουν 20, <https://www.syrigos.gr/aoz-ellada-italia/> (έγινε πρόσβαση στις 20 Σεπ 21).

Κατά τη συζήτηση στη Βουλή για την επικύρωση της συμφωνίας, ο Υπουργός των Εξωτερικών ανήγγειλε την επέκταση της ελληνικής αιγιαλίτιδας ζώνης στο Ιόνιο και μέχρι το ακρωτήριο Ταΐναρο στα 12 ν.μ.¹¹⁰ Κατά νομική ακριβολογία, η επέκταση αυτή είναι μονομερής πράξη, μια από τις πέντε που προβλέπει η ΣΔΘ και επομένως δεν απαιτείται συναίνεση των γειτόνων ή αυτών που με οποιονδήποτε τρόπο επηρεάζονται από αυτή. Εντούτοις, η ελληνική κυβέρνηση ενημέρωσε σχετικά τόσο τους Ιταλούς (ως όφειλε, σύμφωνα με το άρθρο 2 της Συμφωνίας) όσο και τους Αλβανούς¹¹¹ ομολόγους της, ενώ δόθηκε έμφαση στην αναγγελθείσα χρήση ευθειών γραμμών βάσης και όχι απλώς στο εύρος της αιγιαλίτιδας ζώνης.

Η παραχώρηση του δικαιώματος αλιείας μέσα στην αιγιαλίτιδα ζώνη είναι το αντίτιμο που πλήρωσε η Ελλάδα προκειμένου να κλείσει η συμφωνία, να εξασφαλισθεί το δυτικό μέτωπο και να περιορισθούν οι επιπτώσεις του τουρκο-λιβυκού μνημονίου συνεργασίας. Από την άλλη πλευρά, φαίνεται ότι η χώρα αρνήθηκε να αναγνωρίσει ιστορικά δικαιώματα αλιείας των Ιταλών ψαράδων στην περιοχή, παρά τις πιέσεις της άλλης πλευράς. Ωστόσο η ΣΔΘ δεν αναφέρει θέματα ιστορικών δικαιωμάτων αλιείας, και το δικαστήριο στη διαιτησία για τη Νότια Σινική Θάλασσα θεώρησε σκόπιμο να διακρίνει μεταξύ ιστορικών δικαιωμάτων στην αιγιαλίτιδα ζώνη τα οποία επιβιώνουν και των αντίστοιχων δικαιωμάτων πέραν αυτής, τα οποία απορροφώνται από τις διατάξεις περί ΑΟΖ και τις προβλέψεις για την πρόσβαση τρίτων σε αυτή. Η πρακτική των κρατών φαίνεται να αναγνωρίζει τέτοια δικαιώματα σε συμβατικές ρυθμίσεις, αν και η απόδειξη τους καθίσταται εξαιρετικά δυσχερής. Η ελληνο-ιταλική συμφωνία φαίνεται να ακολουθεί αυτή την πρακτική.¹¹²

Η οριοθέτηση των θαλασσιών μεταξύ δύο χωρών που συνδέονται με μακρότατους δεσμούς φιλίας, συνεργασίας και αμοιβαίας εμπιστοσύνης είναι ενίοτε

¹¹⁰BHMA Team, «Δένδιας: Σύντομα ανακοινώσεις για τα 12 ναυτικά μίλια στο Ιόνιο», Το Βήμα, 24 Αυγούστου 2020, <https://www.tovima.gr/2020/08/24/politics/dendias-enisxyoun-ta-ethnika-mas-symferonta-oi-symfonies-aoz-me-italia-aigypyo/> (έγινε πρόσβαση στις 02 Δεκ 21).

¹¹¹Feta, Bledar, «Greek-Italian agreement may benefit the delimitation of maritime boundaries with Albania, Tirana Observatory», 18 July 2020, <https://tiranaobservatory.com/2020/07/18/greek-italianagreement-may-benefit-the-delimitation-of-maritime-boundaries-with-albania/>.(έγινε πρόσβαση στις 02 Νοε 21).

¹¹²Γαβουνέλη, «Οι συμφωνίες οριοθέτησης μεταξύ της Ελλάδας και της Ιταλίας».

ευκολότερη χωρίς να παραγνωρίζεται το εύρος και το πλήθος των νομικών ζητημάτων που εντοπίζονται και ευτυχώς επιλύονται.

Η Ελλάδα και η Ιταλία οριοθέτησαν την ΑΟΖ δίχως η Ελλάδα να έχει προηγουμένως επεκτείνει μονομερώς την αιγιαλίτιδα ζώνη στο Ιόνιο από τα 6 στα 12 ν.μ όπως θα μπορούσε. Χώρες, όπως η Τουρκία θα μπορούσαν στο μέλλον να επικαλεστούν το γεγονός πως η Ελλάδα οριοθέτησε ΑΟΖ με την Ιταλία χωρίς όμως να έχει προηγουμένως επεκτείνει τα χωρικά της ύδατα στα 12 ν.μ, σε διαπραγματεύσεις αντίστοιχων οριοθετήσεων στο Αιγαίο πέλαγος.

Ως προς τα εξωτερικά όρια της ελληνικής ΑΟΖ στο Ιόνιο, υπάρχουν πλευρές που υποστηρίζουν ότι θα μπορούσαν και να είναι ευνοϊκότερα για τις ελληνικές θέσεις, κυρίως αναφορικά με την περιορισμένη επήρεια που αναγνωρίζεται σε νησιά όπως είναι οι Στροφάδες νοτίως της Ζακύνθου και τα Διαπόντια Νησιά βορείως της Κέρκυρας. Το παρόν καθεστώς (της μειωμένης επήρειας) ειδικά σε ότι αφορά στα Διαπόντια Νησιά ενδεχομένως πρόκειται, να επηρεάσει και τις διαπραγματεύσεις για την ΑΟΖ με την Αλβανία με την οποία είχαν υπάρξει στο πρόσφατο παρελθόν σχετικές διαφωνίες για το συγκεκριμένο θέμα.¹¹³ Επιπρόσθετα υποστηρίζουν ότι αναγνωρίστηκαν δικαιώματα σε τρίτους σε ελληνική Αιγιαλίτιδα ζώνη κάνοντας «μέτοχο» της ελληνικής ΑΟΖ την Ιταλία και συνδιαχειριστή της την ΕΕ.

Προκειμένου η εν λόγω συμφωνία να μην επηρεάσει τη μελλοντική διαπραγμάτευση οριοθέτησης θαλασσιών ζωνών με την Τουρκία, υπάρχουν ορισμένοι πανεπιστημιακού υποστηρίζουν ότι στη νέα συμφωνία θα έπρεπε να περιληφθεί ρητή δήλωση ότι οι αποκλίσεις που υπάρχουν στη συμφωνία του 1977 ως προς την πλήρη επήρεια των νησιών κατά τον καθορισμό της μέσης γραμμής, οφείλονται στο γεγονός ότι η συμφωνία του 1977 είναι προγενέστερη της ισχύουσας Σύμβασης για το Δίκαιο της Θάλασσας.

¹¹³ΒΗΜΑ Team, «Κοτζιάς: Η συμφωνία με Ιταλία για την ΑΟΖ υπονομεύει την Ελλάδα – Βολές και κατά ΣΥΡΙΖΑ», Το Βήμα, 09 Ιουν 2020, <https://www.tovima.gr/2020/06/09/politics/kotzias-i-symfonia-me-italia-gia-tin-aoz-yponomeyei-tin-ellada-voles-kai-kata-syriza/> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοε 21)

4.2.4 Οικονομικά Οφέλη από την ανακήρυξη ΑΟΖ με την Ιταλία.

Τα οικονομικά οφέλη που δύναται να αποκομίσει η Ελλάδα από την ανωτέρω συμφωνία δύναται να συμβάλλουν στην ενίσχυση της Ελληνικής οικονομίας.

Στον τομέα της αλιείας πλέον θα δύνανται να αλιεύουν μόνο Ελληνικά σκάφη ή ξένα κατόπιν συμφωνίας γεγονός που θα επιτρέψει την εφαρμογή πολιτικών βιώσιμης εκμετάλλευσης των αλιευμάτων προς όφελος των Ελλήνων αλιέων.

Η ανακήρυξη ΑΟΖ θα καταστήσει δυνατή την εκμετάλλευση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο Ιόνιο, όπως με την τοποθέτηση υπεράκτιων αιολικών πάρκων.

Στον τομέα της ενέργειας θα είναι δυνατή η εξεύρεση -εκμετάλλευση κοιτασμάτων υδρογονανθράκων.

4.2.5 Αποτελέσματα.

Η Ελλάδα με τη συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ με την Ιταλία:

α. Επιβεβαίωσε ότι τα νησιά έχουν δικαίωμα σε θαλάσσιες ζώνες και τόνισε για μια ακόμα φορά το αναφαίρετο δικαίωμα επέκτασης των χωρικών της υδάτων κατά μήκος των ηπειρωτικών ακτών.

β. Απέδειξε στην πράξη ότι είναι μια χώρα που σέβεται το Διεθνές Δίκαιο και τη νομιμότητα.

γ. Έκλεισε μια εκκρεμότητα και αναβάθμισε, επέκτεινε και επικαιροποίησε την ήδη υπάρχουσα συμφωνία του 1977 για την υφαλοκρηπίδα Ελλάδας - Ιταλίας, εξασφαλίζοντας την πρώτη στα χρονικά συμφωνία οριοθέτησης ΑΟΖ με γειτονική χώρα.

δ. Έστειλε μήνυμα αποφασιστικότητας προς την πλευρά της Τουρκίας.

ε. Διαμόρφωσε μια νέα δυναμική στην περιοχή, αναζωογονώντας και και ενδεχομένως δίνοντας νέα προοπτική στη διαδικασία οριοθετήσεων υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ με Αλβανία και Αίγυπτο. Επισημαίνεται ότι η συμφωνία Αθήνας-Ρώμης κυρίως ασκεί πίεση στην Αλβανία για τη διευθέτηση του θέματος των θαλασσίων ζωνών, την οποία προσβλέπει ως σύμμαχο της η Τουρκία.

στ. Δημιούργησε ένα προηγούμενο που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί νομικά, καθώς πρόκειται για μια συμφωνία οριοθέτησης:

(1) Όχι μόνο υφαλοκρηπίδας αλλά και ΑΟΖ που βασίζεται στην αρχή της μέσης γραμμής με «μικρές τροποποιήσεις» σε κάποια σημεία

(mutually agreed minor adjustments), με βάση το κείμενο της συμφωνίας του 1977. Επισημαίνεται ότι η Τουρκία επικαλείται την αόριστη αρχή της ευθυδικίας, αλλά τόσο στην οριοθέτηση ΑΟΖ στη Μαύρη θάλασσα όσο και στο μνημόνιο οριοθετήσεως ΑΟΖ με τη Λιβύη επέλεξε τη μέθοδο της μέσης γραμμής.

(2) Η οποία αναγνωρίζει επήρεια στα ελληνικά νησιά του Ιονίου, απορρίπτοντας έτσι στην πράξη αυτό που θέλει να υποστηρίξει η Τουρκία, ότι τα ελληνικά νησιά (ακόμη και τα μεγάλα και κατοικημένα) δεν μπορούν να έχουν τίποτα άλλο πέρα από χωρικά ύδατα, έκτασης έξι ναυτικών μιλίων.

ζ, Δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης στο Ιόνιο στα 12 ν.μ, την οποία ανακοίνωσε από το βήμα της Βουλής ο Έλληνας πρωθυπουργός, αφήνοντας παράλληλα ανοιχτό το ενδεχόμενο η Αθήνα να ασκήσει μελλοντικά το δικαίωμά της αυτό και σε άλλες θαλάσσιες περιοχές

Συμπεράσματα

Η συμφωνία της Ελλάδας με την Ιταλία είναι διμερής αλλά έχει ισχύ έναντι όλων των κρατών. Αποτελεί φωτεινό παράδειγμα επίτευξης συμφωνίας μεταξύ δύο κρατών η οποία βασίστηκε στις αρχές του διεθνούς δικαίου και αποδεικνύει ότι η συστηματική διπλωματία και οι αμοιβαίες υποχωρήσεις δύνανται να υπερκεράσουν οιοσδήποτε εμπόδια και να φέρουν αμοιβαία επωφελείς λύσεις.

Η εν λόγω συμφωνία αποτελεί ορόσημο καθώς είναι η πρώτη που η Ελλάδα υπέγραψε, για τη θέσπιση ορίων ΑΟΖ με μία γειτονική χώρα. Ως μέθοδος οριοθέτησης της ΑΟΖ χρησιμοποιήθηκε η αρχή της μέσης γραμμής, με την οποία αναγνωρίστηκαν στα νησιά κυριαρχικά δικαιώματα επί των θαλασσίων ζωνών που τα περιβάλλουν. Αναφορικά με την οριογραμμή υιοθετήθηκε αυτή της συμφωνίας του 1977, πρακτική που συνήθως ακολουθείται σε ανάλογες περιπτώσεις για την ταύτιση της ΑΟΖ και της υφαλοκρηπίδας. Η Ελλάδα παρέμεινε ακλόνητη στις πάγιες θέσεις της τόσο για την οριοθέτηση με την αρχή της μέσης γραμμής όσο και για την επήρεια των νήσων που βρίσκονται απέναντι σε ηπειρωτικές ακτές χώρας με μεγαλύτερη έκταση.

Η συνεννόηση με την Ιταλία αποτέλεσε τον προπομπό, για τη συμφωνία με την Αίγυπτο. Επιπρόσθετα δημιούργησε τις προϋποθέσεις αναβάθμισης των άριστων διμερών σχέσεων.

Η συμφωνία Ελλάδας-Ιταλίας για την οριοθέτηση θαλασσίων ζωνών:

α. Περιλαμβάνεται σε μια ευρύτερη στρατηγική επίλυσης εκκρεμοτήτων σε διμερές επίπεδο και εγκαθίδρυσης συμμαχιών με τρίτα κράτη, με τρόπο που εξυπηρετεί τα εθνικά συμφέροντα.

β. Εδράζεται στο Διεθνές Δίκαιο, θεσπίζει μέρος της εθνικής ΑΟΖ, αναγνωρίζει κυριαρχικά δικαιώματα στη θάλασσα των νήσων, αποδομώντας παραβατικές ενέργειες άλλων κρατών στην περιοχή και εγκαθιστώντας στις θαλάσσιες ζώνες που περικλείουν την Ελλάδα μια νέα πραγματικότητα ειρήνης και ασφάλειας.

γ. Στέλνει μήνυμα ότι η Ελλάδα δεν προβαίνει σε παράνομες συμφωνίες καθώς βασικές προϋποθέσεις για την επίτευξη συμφωνίας αποτέλεσαν οι προβλέψεις του δικαίου της θάλασσας.

δ. Αυξάνει σημαντικά το κυριαρχικό αποτύπωμα της Ελλάδας και κατοχυρώνει τα αντίστοιχα δικαιώματα.

ε. Δημιουργεί στο πλαίσιο του Διεθνούς Δικαίου ένα τετελεσμένο γεγονός που δεν δύναται να αμφισβητηθεί.

στ. Υλοποιεί μια στρατηγική εθνικής ολοκλήρωσης, η οποία βασίζεται στο σεβασμό του Διεθνούς Δικαίου και της ειρηνικής επίλυσης διαφορών.

ζ. Εμμέσως αποδομεί την τουρκο-λυβική συμφωνία θέτοντας τη Λιβύη μεταξύ δύο απολύτως νόμιμων οριοθετήσεων (Ελλάδας-Ιταλίας και Ελλάδας-Αιγύπτου). Η Λιβύη πλέον δεν έχει καμία απολύτως νόμιμη βάση να αποφεύγει τη συζήτηση με την Ελλάδα, προκειμένου να ολοκληρωθεί με νόμιμο τρόπο η οριοθέτηση της μεταξύ μας ΑΟΖ στην περιοχή νοτίως της Κρήτης.

η. Επιβεβαιώνει ότι η τήρηση των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου αποτελεί ικανή και αναγκαία προϋπόθεση για την οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών στην περιοχή.

θ. Ενισχύει τις σχέσεις της Ελλάδας με την Ιταλία.

ι. Σηματοδοτεί την επιστροφή της Ελλάδας σε έναν ρόλο¹¹⁴:

(1) Εγγυητή των συμφερόντων και των ανατολικών συνόρων της Ευρώπης στη Μεσόγειο και πρεσβευτή του διεθνούς δικαίου.

(2) Πόλο σταθερότητας και συνεργασίας σε αυτή την ταραγμένη πλευρά του πλανήτη.

ια. Θεμελιώνει στην περιοχή ένα καθεστώς νομιμότητας περιθωριοποιώντας αυθαίρετες μονομερείς ενέργειες, γεγονός που αποδεικνύει ότι η συνεργασία γίνεται ανάχωμα στις πιο προκλητικές συμπεριφορές.

ιγ. Ανοίγει τον δρόμο για την εκμετάλλευση τυχόν κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στην περιοχή. Επισημαίνεται ότι η θάλασσα στη συγκεκριμένη περιοχή έχει μεγάλο βάθος. Εκτός από το βόρειο τμήμα δυτικά των Οθωνών και της Κέρκυρας, που τα βάθη είναι γύρω στα 800 μέτρα, στην υπόλοιπη περιοχή τα βάθη κινούνται μεταξύ 3.500 και 4.000 μέτρων και με καθαρά οικονομοτεχνικά κριτήρια η εκμετάλλευση τυχόν κοιτασμάτων καθίσταται δυσχερής.

Η οριοθέτηση των θαλασσιών ζωνών με τα γειτονικά κράτη:

α. Επιλύει χρόνιες εκκρεμότητες επαναφέροντας το Διεθνές Δίκαιο ως κύριο εργαλείο ρύθμισης των διακρατικών σχέσεων.

β. Επιτρέπει την αξιοποίηση κοινών πόρων και μετατρέπει, τις θάλασσες

¹¹⁴Ελληνική Δημοκρατία, Πρωθυπουργός, «Ομιλία του Πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη στη Βουλή κατά τη συζήτηση για την κύρωση των συμφωνιών για οριοθέτηση Αποκλειστικών Οικονομικών Ζωνών με την Ιταλία και την Αίγυπτο», 26 Αυγούστου 2020, <https://primeminister.gr/2020/08/26/24655> (έγινε πρόσβαση στις 02 Μαρ 21).

που χωρίζουν τα κράτη σε πηγές συνεργασίας που ενώνουν τους πολίτες τους.

Η εφαρμογή του Διεθνούς Δικαίου και οι σχέσεις καλής γειτονίας και της πολιτισμένης συμπεριφοράς είναι όπλα τα οποία δύνανται να επιφέρουν τα επιθυμητά αποτελέσματα. Η Ελλάδα έχει κάθε λόγο να οδηγήσει την Τουρκία στον στίβο της νομιμότητας. Η Ελλάδα, με αυτή τη συμφωνία έδειξε το δρόμο στην Τουρκία για την επίλυση του ενός και μόνο εκκρεμούς ζητήματος που έχουμε με την Τουρκία, αυτό της οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών, στο Αιγαίο και στην ανατολική Μεσόγειο.

Το δικαίωμα της Ελλάδας για επέκταση της αιγιαλίτιδας ζώνης στα 12 ν.μ βρίσκει σταθερό έρεισμα στο Διεθνές Δίκαιο ενώ ταυτόχρονα αποκαλύπτει την πλήρη έλλειψη νομικής βάσης των ισχυρισμών της Τουρκίας περί του αντιθέτου. Η αρχική επέκταση στο Ιόνιο και εν συνεχεία στην υπόλοιπη ελληνική επικράτεια αποτελεί απολύτως νόμιμη ενέργεια και δεν συνιστά παραίτηση από τα κυριαρχικά της δικαιώματα.

Η συμφωνία με την Ιταλία δημιουργεί θετική αμφισβήτηση του ιστορικού Fernand Braudel ο οποίος έλεγε για την Μεσόγειο, ότι «η Γεωγραφία είναι ένας μοχλός που επιβραδύνει την Ιστορία».¹¹⁵ Η κύρωση της εν λόγω συμφωνίας δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την επίλυση χρόνιων θεμάτων με έτερα γειτονικά κράτη προκειμένου η «κοινή τους θάλασσα» να μετατραπεί σε ένα δημιουργικό επιταχυντή της ιστορίας.

Οι συμφωνίες οριοθέτησας ΑΟΖ με γειτονικά κράτη, όπως η Ιταλία και η Αίγυπτος, καταδεικνύει ότι όταν υπάρχουν εκατέρωθεν σεβασμός στο Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας, δεσμοί φιλίας, συνεργασίας και αμοιβαίας εμπιστοσύνης και στο πλαίσιο σχέσεων καλής γειτονίας, είναι πάντοτε σχετικά ευκολότερο να ρυθμισθούν τυχόν διαφωνίες, χωρίς να παραγνωρίζεται το εύρος και το πλήθος των νομικών ζητημάτων, που εντοπίζονται και ευτυχώς επιλύονται.

Προτάσεις

Η Ελλάδα, θα πρέπει να διαχωρίσει το θέμα ανακήρυξης ΑΟΖ με τον καθορισμό λοιπών θαλασσίων ζωνών και με τα άλλα γειτονικά κράτη, ακολουθώντας την πρακτική οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών με την Ιταλία. Ο προβληματισμός για την υλοποίηση του αναφαίρετου δικαιώματος της για την επέκταση της αιγιαλίτιδας

¹¹⁵Ελληνική Δημοκρατία, Πρωθυπουργός, «Ομιλία του Πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη στη Βουλή κατά τη συζήτηση για την κύρωση των συμφωνιών για οριοθέτηση Αποκλειστικών Οικονομικών Ζωνών με την Ιταλία και την Αίγυπτο», 26 Αυγούστου 2020, <https://primeminister.gr/2020/08/26/24655> (έγινε πρόσβαση στις 02 Δεκ 21).

ζώνης στο Αιγαίο στα 12 ν.μ, δεν θα πρέπει να αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για την αντίστοιχη οριοθέτηση ΑΟΖ.

Οι μελλοντικές ανακηρύξεις ΑΟΖ, οι οποίες θα διασφαλίσουν τα κυριαρχικά δικαιώματα της Ελλάδας επί αυτών, θα πρέπει να υλοποιηθούν σύμφωνα με το ΔΔΘ και να μην διακατέχονται από φοβικά σύνδρομα. Πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την εκμετάλλευση του θαλάσσιου ορυκτού πλούτου της Ελλάδας αποτελεί η οριοθέτηση της ΑΟΖ, γιατί καμιά ξένη εταιρεία δεν θα ενδιαφερθεί για επένδυση κεφαλαίων στην Ελλάδα, αν δεν έχει πρωτύτερα καθοριστεί η ελληνική ΑΟΖ.

Η δυσκολία επίτευξης οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών με την Τουρκία δεν θα πρέπει να αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα διαπραγματεύσεων με τα λοιπά γειτονικά κράτη. Η Τουρκία θα πρέπει να ενταχθεί στον τελευταίο γύρο των διαπραγματεύσεων οριοθέτησης θαλασσίων ζωνών, μετά την Αλβανία, τη Λιβύη, την Αίγυπτο και την Κύπρο, προκειμένου η Ελλάδα να έχει προηγούμενες συμφωνίες στηριζόμενες στο Διεθνές Δίκαιο ως ισχυρά διαπραγματευτικά όπλα.

Το σύμπλεγμα του Καστελόριζου είναι καθοριστικός παράγοντας, ως τριπλό σημείο επαφής μελλοντικών οριοθετήσεων ΑΟΖ μεταξύ της Ελλάδας με Αίγυπτο και Κύπρο. Προκειμένου να υπάρχει επαφή της ΑΟΖ της Ελλάδας με αυτήν της Κύπρου, απαιτείται να έχει το σύμπλεγμα του Καστελόριζου οικονομική δραστηριότητα, ώστε η εν λόγω ΑΟΖ να μην είναι περιορισμένη. Κατόπιν των ανωτέρω κρίνεται σκόπιμη η άμεση έναρξη των προβλεπόμενων διαδικασιών βάσει των κανόνων του Διεθνούς Δικαίου, για την οριοθέτηση ΑΟΖ μεταξύ Ελλάδος - Κύπρου και υπολειπόμενου τμήματος ΑΟΖ με Αίγυπτο. Η συμφωνία Ελλάδας - Κύπρου θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια να γίνει αποδεκτή και από την Αίγυπτο στη βάση σεβασμού των συμφωνιών Ελλάδος – Αιγύπτου και Κύπρου – Αιγύπτου. Όσον αφορά τα σχέδια της γείτονας χώρας για υπογραφή συμφωνίας ΑΟΖ με Αίγυπτο και τη Λιβύη, είναι προφανές ότι, θα ακυρωθούν με την άμεση ενεργοποίηση διαδικασιών σύναψης και επίτευξης συμφωνίας για οριοθέτηση ΑΟΖ μεταξύ Ελλάδας – Κύπρου. Δεδομένων δε και των αντίστοιχων συμφωνιών, που επετεύχθησαν με την Ιταλία και την Αίγυπτο θα αποτελέσουν όλες μαζί, ισχυρό αποδεικτικό στοιχείο, των νόμιμων θέσεων της Ελλάδας βάση της Σύμβασης του Δικαίου της Θάλασσας, στις όποιες παράλογες μελλοντικές τουρκικές αιτιάσεις για τον καθορισμό θαλασσίων ζωνών στην ανατολική Μεσόγειο.

Απαιτείται η εκδήλωση ενεργειών για την επέκταση της χωρικής θάλασσας στο Αιγαίο και στη Μεσόγειο με παράλληλο καθορισμό στενών, διεθνώς καταχωρημένων δίαυλων θαλάσσιας αβλαβούς διελεύσεως και επικοινωνίας (π.χ. εμπόριο), που χρησιμοποιούνται για τη διεθνή ναυσιπλοΐα. Η εν λόγω ενέργεια θα «μεγαλώσει» γεωγραφικά την Ελλάδα και πιθανότατα θα επηρεάσει την αυθαίρετη και παράνομη τοποθέτηση θαλασσιών διαγωνίων συνόρων μεταξύ της κυβέρνησης της Λιβύης και της Τουρκίας, που προβλέπεται στο παράνομο τουρκολιβυκό σύμφωνο οριοθέτησης.

Η Ελλάδα οφείλει να έχει εθνικό όραμα και εθνική στρατηγική, τα οποία κατ' αρχάς πρέπει να είναι αυτόφωτα και όχι ετερόφωτα, για την αντιμετώπιση του αναθεωρητισμού των γειτόνων της και τη διασφάλιση των κυριαρχικών δικαιωμάτων της. Στο πλαίσιο αυτό απαιτείται:

α. Η εκτίμηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών της ΑΟΖ, καθώς και των οικολογικών ισορροπιών της ζώνης αυτής.

β. Η καθιέρωση στόχων και προτεραιοτήτων.

γ. Η καθιέρωση θεσμικού μηχανισμού για τη διαμόρφωση των αποφάσεων και τη διαχείριση - εκμετάλλευση της ΑΟΖ.

Ο βυθός των ελληνικών θαλασσών είναι εν γένει ανεξερεύνητος όσον αφορά στη γεωλογική του δομή και στην ύπαρξη μεταλλευμάτων και χρήσιμων υλών και αυτό κάνει άμεση την ανάγκη ανάπτυξης της έρευνας στον τομέα της υποθαλάσσιας γεωλογίας.

Είναι επιτακτικό, όπως η Ελλάδα διαμορφώσει μία στρατηγική με σκοπό την αύξηση των συντελεστών ισχύος της και κυρίως της σκληρής ισχύος (οικονομία, στρατιωτική ισχύς κ.τλ.), προκειμένου να επιτευχθούν μεσοπρόθεσμα οι τεθέντες πολιτικοί της στόχοι. Η οικονομική ανάπτυξη, μπορεί να έρθει με υλοποίηση μεταρρυθμίσεων σε επιλεγμένους τομείς της οικονομίας και με την ορθή αξιοποίηση των ευρωπαϊκών κονδυλίων, για επαύξηση του πλούτου. Όσον αφορά τις Ένοπλες Δυνάμεις (ΕΔ), είναι αναγκαία η υιοθέτηση / υλοποίηση ενός φιλόδοξου εξοπλιστικού προγράμματος, αρκούντος ποιοτικού με βάση τη σύγχρονη τεχνολογία και επιδιώκοντας την απόκτηση της ανάλογης τεχνογνωσίας, για την εξισορρόπηση της ποσοτικής υπεροχής της γείτονας στο θέμα των εξοπλισμών. Η ανάπτυξη των ανωτέρω θα αποτελέσουν την βάση για την αποτελεσματική αποτροπή έναντι των αναθεωρητικών βλέψεων της Τουρκίας και θα συμβάλλουν στην επίτευξη

σταθερότητας στην περιοχή προκειμένου να καταστεί δυνατή η οικονομική αξιοποίηση της Ελληνικής ΑΟΖ.

Η Ελλάδα είναι απολύτως ενταγμένη και προσηλωμένη στους Δυτικούς θεσμούς από τους οποίους όμως δεν τυγχάνει πάντα της απαιτούμενης στήριξης, για την αντιμετώπιση των αναθεωρητικών αξιώσεων της Τουρκίας. Συνεπώς θα πρέπει να αναζητηθούν ερείσματα και εκτός της Δύσης, (χωρίς όμως να τίθεται σε κίνδυνο η σχέση μας με τους Δυτικούς θεσμούς), με σκοπό, αφενός μεν την εξωτερική εξισορρόπηση και ανάσχεση του τουρκικού αναθεωρητισμού, αφετέρου την καθιέρωση της Ελλάδας ως «πρεσβευτή» του NATO και της ΕΕ, με τους άλλους ισχυρούς πόλους, όπως η Κίνα, η Ρωσία και οι Αραβικές Χώρες.

Η συνέχιση αναζήτησης συμμάχων ή συνεργαζομένων κρατών και στρατηγικών εταίρων, αλλά και η εξασφάλιση δομημένης διεθνούς στήριξης έναντι της διεθνούς κοινότητας, τόσο στο Ανατολικό Αιγαίο, όσο και στην ευρύτερη περιοχή της ανατολικής Μεσογείου, θα πρέπει να είναι επιτακτικός στόχος της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, καθώς αποτελεί ασπίδα ασφαλείας για την Ελλάδα, απέναντι στις προκλήσεις της Τουρκίας. Η Ελλάδα θα πρέπει να βελτιώσει ακόμη περισσότερο τις ήδη υφιστάμενες στρατηγικές σχέσεις με τις ΗΠΑ, προβάλλοντας τις δράσεις και πρωτοβουλίες της Ελλάδας στον τομέα της ασφάλειας, αλλά και το διαχρονικό σταθεροποιητικό ρόλο της στην ανατολική Μεσόγειο, σε πλήρη αντίθεση με τις αναθεωρητικές τάσεις, στάσεις και ενέργειες της γείτονος, όχι μόνο έναντι της πατρίδας μας αλλά και έναντι πλήθους άλλων χωρών όπως η Συρία, η Λιβύη, οι περιοχές του νοτίου Καυκάσου, το Ιράκ και άλλες περιοχές της ευρύτερης Μέσης Ανατολής.

Η Ελλάδα οφείλει να παρακολουθεί στενά τα θέματα που προωθούνται στους διεθνείς και περιφερειακούς ενεργειακούς οργανισμούς, όπου λαμβάνονται αποφάσεις για το παγκόσμιο και ευρωπαϊκό ενεργειακό μέλλον και να συνεχίσει να αναλαμβάνει πρωτοβουλίες για διμερείς και πολυμερείς συνεργασίες. Ειδικότερα, θα πρέπει να προωθήσει την υλοποίηση των κάθετων αγωγών για την τροφοδοσία των βαλκανικών κρατών, να αναζητήσει εναλλακτικές λύσεις προκειμένου να παρακάμψει την τουρκική προσπάθεια παρέμβασης στο νότιο Αιγαίο αλλά και τυχόν προβλήματα στην υλοποίηση του έργου του Eastmed. Η Ελλάδα πρέπει να ενθαρρύνει την ανάπτυξη συστημάτων για την παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, με έμφαση σε πλωτά αιολικά πάρκα στο Αιγαίο και στο Ιόνιο και εξελιγμένα συστήματα συλλογής ηλιακής ενέργειας. Οι πρωτοβουλίες αυτές, θα δώσουν στη

χώρα τη δυνατότητα να οδηγήσει εκείνη τις εξελίξεις και να την καταστήσει πρωτοπόρο στον τομέα της ενέργειας τα επόμενα χρόνια εκμεταλλευόμενη ταυτόχρονα την εύρεση υδρογονανθράκων στην ΑΟΖ της και τη λοιπή οικονομική εκμετάλλευση αυτής.

Πηγές

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Δίπλα, Χαριτίνη, Ροζάκης, Χρήστος, Το Δίκαιο της Θάλασσας και η Εφαρμογή του στην Ελλάδα (Αθήνα:Σιδέρη, 2004).

Ιωάννου, Κρατερός, Στρατή, Αναστασία, Δίκαιο της Θάλασσας (Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2013) .

Καρακωστανόγλου, Βενιαμίν, Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη στο Νέο Δίκαιο Θάλασσας – Το Νομικό Καθεστώς με Έμφαση στην Αλιεία (Αθήνα: Σάκκουλας, 2001).

Καρυώτης, Θεόδωρος, Η ΑΟΖ της Ελλάδας (Αθήνα: Λιβάνη, 2014).

Κρατερός, Ιωάννου – Οικονομίδης, Κωνσταντίνος – Ροζάκης, Χρήστος – Φατούρος, Αργύριος, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο (Αθήνα, Σάκκουλας, 1988).

Μάζης, Ιωάννης, Γεωπολιτικά Ζητήματα στην Ευρύτερα Μέση Ανατολή και στη Μεσόγειο, Τόμος I (Αθήνα: Λειμών, 2017).

Μάζης, Ιωάννης, Γεωπολιτικά Ζητήματα στην Ευρύτερα Μέση Ανατολή και στη Μεσόγειο, Τόμος II (Αθήνα: Λειμών, 2018).

Μαστραγιάς, Αντώνης, Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου, Από τους Προϊστορικούς Πολιτισμούς της Ανατολής έως την Εποχή του Ιουστινιανού (Αθήνα: Ινστιτούτο τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ»).

Μπότσιου, Κωνσταντίνα, Η Ενέργεια στην Ανατολική Μεσόγειο ένας Νέος Γεωπολιτικός Παράγοντας (Αθήνα: Εθνικές Επάλξεις, Οκτώβριος 2019).

Παγκράτης, Γεράσιμος, Ιστορία της Ιταλίας (Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, 2015).

Παπασταυρίδης, Ευθύμιος, Δίκαιο της Θάλασσας (Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2011).

Παπαφλωράτος, Ιωάννης Σ., «Ο Ελληνικός Χαρακτήρας των Δωδεκανήσων, (Αθήνα: Αεροπορική Επιθεώρηση, τ. 118, Απρίλιος 2020).

Πουланτζάς, Νικόλαος, Το Δίκαιο της Θάλασσας, Β έκδοση (Αθήνα: Σταμούλη, 2007).

Ροζάκης, Χρήστος, Το Δίκαιο της Θάλασσας και η Διαμόρφωση του από τις Διεκδικήσεις των Παρακτίων Κρατών (Αθήνα: Παπαζήση, 1976).

Ροζάκης., Χρήστος, Η Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη και το Διεθνές Δίκαιο (Αθήνα: Παπαζήση, 2013).

Ρούκουνας, Εμμανουήλ, Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο (Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη, 2011).

Σιούσουρας, Πέτρος., Δημόσιο Διεθνές Δίκαιο (Αθήνα: Ι.Σιδέρη, 2015).

Συρίγος, Άγγελος, Ελληνοτουρκικές Σχέσεις (Αθήνα: Πατάκη, 2015).

Τσάλτας, Γρηγόρης - Κλάδη, Μαριάνθη, Το Διεθνές Καθεστώς των Θαλασσών και των Ωκεανών, Τόμος Πρώτος (Αθήνα, Ι.Σιδέρη, 2009).

Ξενόγλωσση

Brown E. D., The International Law of the Sea, Vol. I, (Aldershot : Dartmouth Pub. Co., 1994).

Braunlie, I., Principles of Public International Law, (Oxford University Press: Oxford, 7th edition, 2008).

Mark Osa Igiehon, Present International Law on Delimitation of the Continental Shelf, National Energy Law and Taxation Review (Aberdin:2006).

Colson, D., “The Delimitation of the Outer Continental Shelf between Neighboring States”, The American Journal of International Law, Vol. 97, No. 1 (Cambridge University Press 2003).

Νομοθεσία

ΝΔ 423/1947, ΦΕΚ Α' 226, 10 Φεβρουαρίου 1947, Συνθήκη Ειρήνης μετά της Ιταλίας Ν. 2321/1995, Κύρωση της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας και της Συμφωνίας που αφορά την εφαρμογή του Μέρους XI της Σύμβασης, ΦΕΚ (136, τ. Α') .

Ν.2289/1995, Αναζήτηση, Έρευνα και Εκμετάλλευση Υδρογονανθράκων και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α' 27 Αρ.156., <https://www.kodiko.gr/nomothesia/document/121622/nomos-4001-2011> (έγινε πρόσβαση στις 02 Οκτ 21).

N 786/ΦΕΚ Α'101/21 Ιουνίου 1978, Περί κυρώσεως της εν Αθήναις την 24ην Μαΐου 1977 υπογραφείσης Συμφωνίας, μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ιταλικής Δημοκρατίας, "περί της οριοθετήσεως των ζωνών της υφαλοκρηπίδος των ανηκουσών εις έκαστον των δύο Κρατών".

N.4716/2020, Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ιταλικής Δημοκρατίας για την οριοθέτηση των αντίστοιχων Θαλασσίων Ζωνών τους.

Διαδίκτυο

Αγγελόπουλος, Χριστόφορος, «Ο Αλβανικός μεγαλοϊδεατισμός και το "Ζήτημά των Τσάμηδων"», Ελληνικό Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών, 19 Οκτ 2004, http://www.elesme.gr/elesmegr/periodika/t25/t25_03.htm (έγινε πρόσβαση στις 01 Οκτ 21)

Βαληνάκης, Γιάννης, «ΑΟΖ: Ελλάς επί τέσσερα - Η Ελλάδα των τεσσάρων θαλασσών», Ευρωπαϊκό κέντρο αριστείας Jean Monnet, <http://www.jmc.uoa.gr/gnomes/ellhniki-e3wteriki-kai-eyrwpaiiki-politiki/aoz-ellas-epi-tessera.html> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοε 21)

BHMA Team, «Κοτζιάς: Η συμφωνία με Ιταλία για την ΑΟΖ υπονομεύει την Ελλάδα – Βολές και κατά ΣΥΡΙΖΑ», Το Βήμα, 09 Ιουν 2020, <https://www.tovima.gr/2020/06/09/politics/kotzias-i-symfonia-me-italia-gia-tin-aoz-yponomeyeyi-tin-ellada-voles-kai-kata-syriza/> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοε 21)

BHMA Team, «Δένδιας: Σύντομα ανακοινώσεις για τα 12 ναυτικά μίλια στο Ιόνιο», Το Βήμα, 24 Αυγούστου 2020, <https://www.tovima.gr/2020/08/24/politics/dendias-enisxyoun-ta-ethnika-mas-symferonta-oi-symfonies-aoz-me-italia-aigipto/> (έγινε πρόσβαση στις 02 Δεκ 21).

Βικιπαίδεια, «Ενετοκρατία στα Επτάνησα», 06 Μαρ 21, https://el.wikipedia.org/wiki/Ενετοκρατία_στα_Επτάνησα (έγινε πρόσβαση στις 01 Οκτ 21).

Βικιπαίδεια. «Ελληνο-Ιταλικές Σχέσεις», 22 Ιαν 21, https://el.wikipedia.org/wiki/Ελληνο-Ιταλικές_σχέσεις (έγινε πρόσβαση στις 10 Οκτ 21).

Γαβουνέλη, Μαρία, «Οι συμφωνίες οριοθέτησης μεταξύ της Ελλάδας και της Ιταλίας», Researchgate, Οκτ 20, https://www.researchgate.net/publication/344615721_OI_SYMPHONIES_ORIOTHETESES_METAXY_TES_ELLADAS_KAI_TES_ITALIAS (έγινε πρόσβαση στις 02 Δεκ 21).

Γιαννόπουλος Νίκος, «Πώς έβλεπαν οι ιταλικές αρχές την Ελλάδα πριν το 1940; Κατέλαβαν τα Δωδεκάνησα, συμμάχησαν με τον Κεμάλ, μας περιόρισαν τα σύνορα, και ενίσχυσαν το νεότευκτο αλβανικό κράτος», Μηχανή του Χρόνου, <http://www.mixanitouxronou.gr/pos-evlepan-i-italikes-arches-tin-ellada-prin-to-1940-katelavan-ta-dodekanisa-simmachisan-me-ton-kemal-mas-periorisan-ta-sinora-ke-enischisan-to-neotefkto-alvaniko-kratos/> (έγινε πρόσβαση στις 11 Νοε 21).

Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εξωτερικών, «Διμερείς σχέσεις Ελλάδας-Ιταλίας», <https://www.mfa.gr/blog/dimereis-sheseis-tis-ellados/italia/> (έγινε πρόσβαση στις 02 Δεκ 21).

Ελληνική Δημοκρατία, Πρωθυπουργός, «Ομιλία του Πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη στη Βουλή κατά τη συζήτηση για την κύρωση των συμφωνιών για οριοθέτηση Αποκλειστικών Οικονομικών Ζωνών με την Ιταλία και την Αίγυπτο», 26 Αυγούστου 2020, <https://primeminister.gr/2020/08/26/24655> (έγινε πρόσβαση στις 02 Δεκ 21).

Ελληνική Δημοκρατία, Πρεσβεία της Ελλάδος στη Ρώμη, Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων, «Ετήσια έκθεση 2019», Οκτ 20, https://agora.mfa.gr/infofiles/ETHSIA_EKΘΕΣΗ_2019_ITALIA_Γραφείο_OΕΥ_Ρώμης_it.pdf (έγινε πρόσβαση στις 02 Δεκ 21).

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, «Άρθρο 4 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης- OJ C 326», 26 Οκτωβρίου 2012, <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:326:FULL:EL:PDF> (έγινε πρόσβαση στις 02 Δεκ 21).

Κανονισμός (ΕΕ) 1380/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Δεκεμβρίου 2013 σχετικά με την Κοινή Αλιευτική Πολιτική, OJ L 354/22, 28 Δεκεμβρίου 2013. <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2013:354:0022:0061:EL:PDF> (έγινε πρόσβαση στις 12 Οκτ 21).

Καρώτης, Θεόδωρος, «Το σχέδιο Β για την ΑΟΖ», e-Nautilia, 27 Οκτ 13, https://e-nautilia.gr/blog-post_9629/ (έγινε πρόσβαση στις 12 Οκτ 21).

Κυπριακή Δημοκρατία, «Νόμος 64/1/2004», Ιαν 2004, http://www.cylaw.org/nomoi/arith/2004_1_064.pdf (έγινε πρόσβαση στις 15 Οκτ 21).

Λυριωτάκης, Αντώνης, «Ελλάδα-Ιταλία: συμμαχία ή αντιπερισπασμός», POLLS AND POLITICS, 16 Μαρτίου, 2021 03 Οκτ 20, <https://pollsandpolitics.gr/ellada-italia-symmachia-i-antiperispasmos/> (έγινε πρόσβαση στις 16 Σεπ 21).

Λινοξυλάκης, Γιώργος: «Η Ιταλική κατοχή στην Ελλάδα 1941 – 1943», 25 Οκτ 2019, <http://rethnea.gr/η-ιταλική-κατοχή-στην-ελλάδα-1941-1943> (έγινε πρόσβαση στις 01 Σεπ 21).

Λυγερού, Νεφέλη, «Κύκλος Ιδεών: Μπακογιάννη και Βενιζέλος ζήτησαν άμεση οριοθέτηση υφαλοκρηπίδας και ΑΟΖ με Αίγυπτο και Ιταλία», Το Πρώτο Θέμα, 16 Δεκ 19, <https://www.protothema.gr/politics/article/956106/kuklos-ideon-amesi-oriothetisi-ufalokripidas-kai-aoz-me-aigupto-kai-italia-proteine-o-venizelos/> (έγινε πρόσβαση στις 17 Οκτ 21).

Μαράκης, Αλέξανδρος, «Κοτζιάς: Πρόοδος στις συζητήσεις για ΑΟΖ με Αίγυπτο και Αλβανία», ΣΚΑΙ, 15 Ιουν 17, www.skai.gr/news/greece/kotzias-proodos-stis-syzitiseis-gia-aoz-me-aigupto-kai-alvania (έγινε πρόσβαση στις 12 Οκτ 21).

Μηλιαράκης, Πέτρος, «Το Διεθνές Δίκαιο της Θάλασσας με αναφορά στην ΑΟΖ», 7 Ιουν 2012, <http://www.miliarakispetros.gr/index.php/articlewriting/61>, (έγινε πρόσβαση στις 01 Σεπ 21)

Νέδος, Βασίλης, «Τα επικίνδυνα παιχνίδια με τις ΑΟΖ, Η Καθημερινή, 2 Δεκ 19, <https://www.kathimerini.gr/politics/1054209/ta-epikindyna-paichnidia-me-tis-aoz/> (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοε 21).

Παπαφλωράτος, Ιωάννης Σ., «Συνοπτική στρατιωτική & διπλωματική ιστορία της Ηπείρου από το 1878 έως σήμερα – Το Συνέδριο του Βερολίνου», Βορειοηπειρωτικών Βήμα, τ. 35, σελ. 4, Οκτώβριος – Δεκέμβριος 2014, <https://www.sfeva.gr/D0CFBE83.el.aspx> (έγινε πρόσβαση στις 17 Οκτ 21).

Παπαφλωράτος, Ιωάννης Σ., «Η ανακήρυξη της Αλβανικής ανεξαρτησίας & Η απελευθέρωση της βορ. Ηπείρου από τον Ελληνικό Στρατό», Βορειοηπειρωτικών Βήμα, τ. 38 σελ. 4, Ιούλιος – Σεπτέμβριος 2015, <https://www.sfeva.gr/dat/B4E9E608/file.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 12 Οκτ 21).

Παπαφλωράτος, Ιωάννης Σ., «Τα τεκταινόμενα στην Ήπειρο & την Αλβανία (1914-1915)», Βορειοηπειρωτικών Βήμα, τ. 42, σελ. 4, Ιούλιος – Σεπτέμβριος 2016, <https://www.sfeva.gr/dat/C7679AA5/file.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 12 Οκτ 21).

Παπαφλωράτος, Ιωάννης Σ., «Όξυνση του ελληνοϊταλικού ανταγωνισμού στον χώρο της Ηπείρου & της Σημερινής Αλβανίας (θέρος 1915-τελη 1916)», Βορειοηπειρωτικών Βήμα, τ. 43, σελ. 4, Οκτώβριος – Δεκέμβριος 2016, <https://www.sfeva.gr/dat/E26348FA/file.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 12 Οκτ 21).

Παπαφλωράτος, Ιωάννης Σ., «Η κορύφωση των ιταλικών προκλήσεων», Βορειοηπειρωτικών Βήμα, τ. 44, σελ. 4, Ιανουάριος – Μάρτιος 2017, <https://www.sfeva.gr/dat/A6E0D2A9/file.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 15 Οκτ 21).

Παπαφλωράτος, Ιωάννης Σ., «Η μεταβολή της ιταλικής πολιτικής επί του Βορειοηπειρωτικού ζητήματος», Βορειοηπειρωτικών Βήμα, τ. 48, σελ. 4 Ιανουάριος-Μάρτιος 2018, <https://www.sfeva.gr/dat/8C906956/file.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 15 Οκτ 21).

Παπαφλωράτος, Ιωάννης Σ., «Το επεισόδιο Τελλίνι/Κέρκυρας (β' μέρος)», Βορειοηπειρωτικών Βήμα, τ. 50, σελ. 4, Ιούλιος-Σεπτέμβριος 2018, <https://www.sfeva.gr/dat/10E267ED/file.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 15 Οκτ 21).

Παπαφλωράτος, Ιωάννης Σ., «Η ιταλική κατοχή στην Αλβανία & Η ανακαίνιση του 'ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ' των Τσάμηδων», Βορειοηπειρωτικών Βήμα, τ. 56, σελ. 4, Ιανουάριος-Μάρτιος 2020, <https://www.sfeva.gr/dat/EAA9489A/file.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 14 Οκτ 21).

Παυλόπουλος, Γεώργιος, «Γιατί η Ιταλία δεν συμμετέχει (ακόμη) στον EastMed;», Liberal, 3 Ιανουαρίου 2020, <https://www.liberal.gr/world/giati-i-italia-den-summetechei-akomi-ston-eastmed/280234> (έγινε πρόσβαση στις 15 Οκτ 21).

Πλακωτός, Γιώργος, «Μεταξύ Ανατολής και Δύσης: η συγκρότηση της Βενετικής Αυτοκρατορίας», Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα / Κάλλιπος, <https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/1856/1/9874-dialetichapter2.pdf> (έγινε πρόσβαση στις 19 Οκτ 21).

Συρίγος, Άγγελος, 13 Ιουν 20, <https://www.syrigos.gr/αοζ-ellada-italia/> (έγινε πρόσβαση στις 20 Σεπ 21).

Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το δίκαιο της θάλασσας, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0623\(01\)&from=PT](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:21998A0623(01)&from=PT) (έγινε πρόσβαση στις 01 Σεπ 21).

Σταμπολής, Κωστής – Μεζαρτάσογλου, Δημήτρης, «Η Ενεργειακή Ασφάλεια της Ελλάδας και προτάσεις για τη βελτίωσή της», Ινστιτούτο Ενέργειας Νοτιοανατολικής

Ευρώπης, Νοέμβριος 2018, https://www.iene.gr/articlefiles/energgeiki-asfaleia_elladas.pdf (έγινε πρόσβαση στις 01 Σεπ 21).

Duhaime, Lloyd – Lex, Rhodia, «The ancient ancestor of maritime law 800 BC», 19 Νοε 2012, <http://www.duhaime.org/LawMuseum/LawArticle-383/Lex-Rhodia-The-Ancient-Ancestor-of-Maritime-Law--800-BC.aspx>, (έγινε πρόσβαση στις 01 Σεπ 21).

Energypress Teams, «Χατζηδάκης: Ο αγωγός TAP ορόσημο για την ενεργειακή ασφάλεια της Ελλάδας και της Νοτιοανατολικής Ευρώπης», *Energypress*, 17 Νοε 20, <https://energypress.gr/news/hatzidakis-o-agogos-tap-orosimo-gia-tin-energeiaki-asfaleia-tis-elladas-kai-tis-notioanatolikis> (έγινε πρόσβαση στις 01 Νοε 21).

I-know Team, «Το επεισόδιο της Κέρκυρας 1923(2)», 6 Δεκ 15, <http://iknowgr.blogspot.com/2015/12/1923-2.html> (έγινε πρόσβαση στις 13 Οκτ 21).

Feta, Bledar, «Greek-Italian agreement may benefit the delimitation of maritime boundaries with Albania, Tirana Observatory», 18 July 2020, <https://tiranaobservatory.com/2020/07/18/greek-italianagreement-may-benefit-the-delimitation-of-maritime-boundaries-with-albania/>. (έγινε πρόσβαση στις 02 Νοε 21).

Flash Teams, «Αλέξης Τσίπρας: Γιατί δεν επετεύχθη συμφωνία για την ΑΟΖ με την Ιταλία το 2016», *Flash*, 10 Ιουν 20, <https://www.flash.gr/greece/1631397/alexis-tsipras-giati-den-epeteyxthi-symfonia-gia-tin-aoz-me-tin-italia-to-2016-vid> (έγινε πρόσβαση στις 02 Οκτ 21).

Lawspot Teams, «Στη Βουλή οι συμφωνίες για ΑΟΖ με Αίγυπτο και θαλάσσιες ζώνες με Ιταλία - Αναλυτικά τα κείμενα», *Lawspot*, 21 Αυγ 20, <https://www.lawspot.gr/nomika-nea/sti-voyli-oi-symfonies-gia-aoz-me-aigypto-kai-thalassies-zones-me-italia-analytika-ta> (έγινε πρόσβαση στις 02 Οκτ 21).

Milano, Enrico – Papanicolopulu, Irini, «The state of sovereignty», State Responsibility in Disputed Areas on Land, 20th Anniversary Conference of the International Boundaries Research Unit, Durham University, 2009, http://www.zaoerv.de/71_2011/71_2011_3_a_587_640.pdf (έγινε πρόσβαση στις 01 Οκτ 21).

Newsbeast Team, «Γαρίδες και τουρισμός για την ΑΟΖ: Πώς φτάσαμε στην ιστορική συμφωνία με Ιταλία», 10 Ιουν 20, <https://www.newsbeast.gr/politiki/arthro/6364668/garides-kai-toyrismos-gia-tin-aoz-pos-ftasame-stin-istoriki-symfonia-me-italia> (έγινε πρόσβαση στις 02 Οκτ 21).

Parapolitika Newsroom, «Δένδιας: Πρωτοβουλία για οριοθέτηση της ΑΟΖ με Αίγυπτο και Ιταλία», Parapolitika, 23 Δεκ 2019, <https://www.parapolitika.gr/politiki/article/1029544/dendias-protovoulia-gia-oriothetisi-tis-aoz-me-aigupto-kai-italia/>(έγινε πρόσβαση στις 12 Σεπ 21).

United Nations, Law of the Sea, 2004, https://www.un.org/Depts/los/doalos_publications/LOSBulletins_bulletinpdf_bulletin55e.pdf (έγινε πρόσβαση στις 10 Σεπ 21).

Salpin, Charlotte, «The commission on the limits of the continental shelf (CLCS) and its work, United Nations Division for Ocean Affairs and the Law of the Sea (DOALOS)», 2015, <https://www.isa.org.jm/files/documents/EN/Seminars/2015/Chile/Salpin-2.pdf>>(έγινε πρόσβαση στις 11 Σεπ 21).

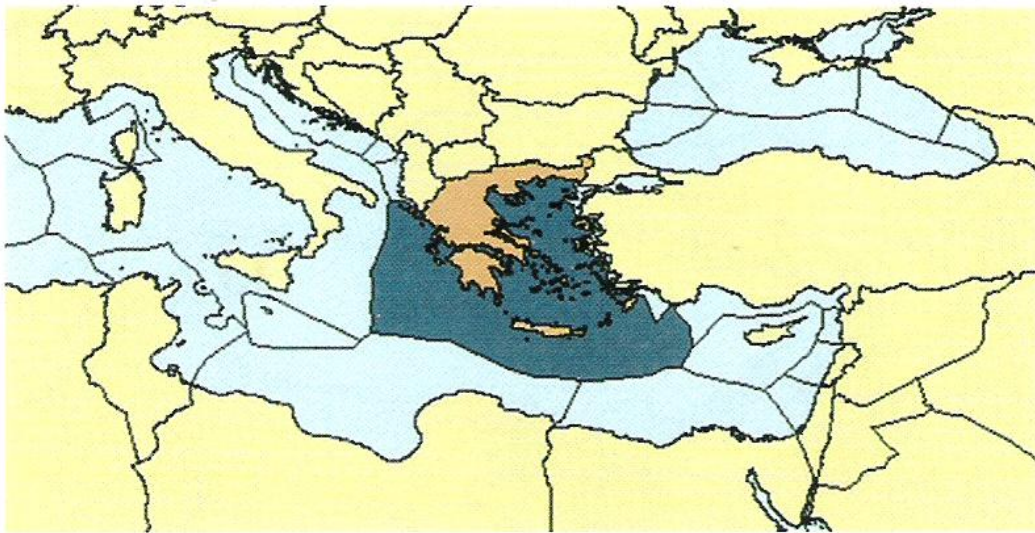
Scoufias, R, «Τα οφέλη της Ελλάδας από τον ΤΑΡ», Energypress, 09 Σεπ 2013, <https://energypress.gr/news/rscoufias-ta-ofeli-tis-elladas-apo-ton-tar> (έγινε πρόσβαση στις 01 Σεπ 21).

Tanaka, Yoshifumi, «The International Law of the Sea, Cambridge University Press», 2012, https://www.academia.edu/37481566/The_International_Law_of_the_Sea_The_International_Law_of_the_Sea (έγινε πρόσβαση στις 07 Σεπ 21).

Treves, Tullio, «1958 Geneva Conventions on the Law of the Sea », Audivisual library of international law, Sep 2008, <http://legal.un.org/avl/ha/gclos/gclos.html>, (έγινε πρόσβαση στις 01 Οκτ 21).

Wikipedia, «Book of the Consulate of the Sea», 15 February 2021 https://en.wikipedia.org/wiki/Book_of_the_Consulate_of_the_Sea, (έγινε πρόσβαση στις 01 Σεπ 21).

Παράρτημα «Α»
Χάρτης Δυνητικής Ελληνικής ΑΟΖ

Αυτός είναι ένας χάρτης αμερικανικών και καναδικών ινστιτούτων στρατηγικών μελετών, που δείχνουν την ΑΟΖ της Ελλάδας βασισμένη στη Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας.

Πηγή : Βασίλης Κικίλιας (Editor), Θεόδωρος Καρυώτης, Σόλων Κασσίνης, Νίκος Λυγερός: ΑΟΖ από τη στρατηγική κίνηση στην οικονομική λύση, Εκδόσεις Καστανιώτη, σελίδα 51.

Παράρτημα «Β»
Γεωπολιτικά αξία Καστελόριζου για Καθορισμό ΑΟΖ

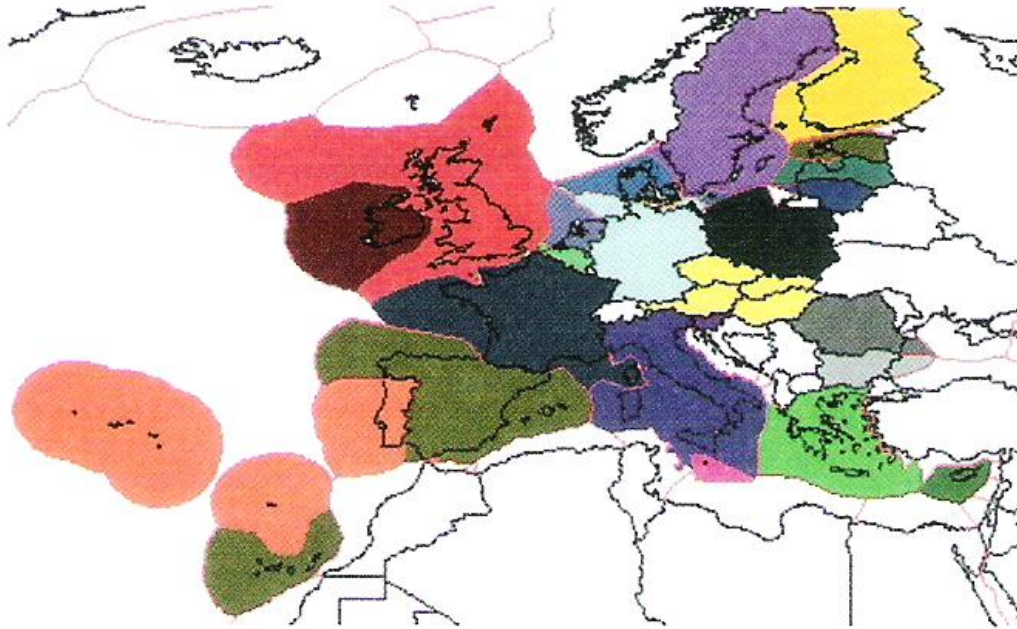
ΑΟΖ ΧΩΡΙΣ ΚΑΣΤΕΛΟΡΙΖΟ

Η διακεκομμένη κόκκινη γραμμή δείχνει ποια θα είναι η ΑΟΖ της Ελλάδας εάν δεν δοθούν δικαιώματα ΑΟΖ στο Καστελόριζο. Έτσι η Τουρκία θα έχει θαλάσσια σύνορα με την Αίγυπτο και η Ελλάδα δεν θα έχει με την Κύπρο.

Πηγή : Βασίλης Κικίλιας (Editor), Θεόδωρος Καρυώτης, Σόλων Κασσίνης, Νίκος Λυγερός: ΑΟΖ από τη στρατηγική κίνηση στην οικονομική λύση, Εκδόσεις Καστανιώτη, σελίδα 57.

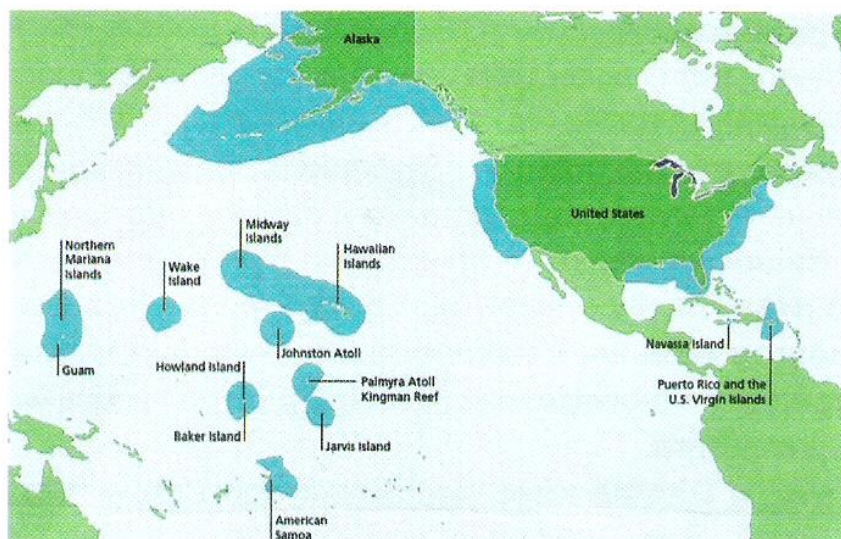
Παράρτημα «Γ»
Χάρτης Δυνητικών
ΑΟΖ των Κρατών - Μελών της ΕΕ

*Αυτός ο χάρτης δείχνει τις ήδη υπάρχουσες ΑΟΖ της ΕΕ,
καθώς και τα όρια των ΑΟΖ των κρατών-μελών
που δεν έχουν αποκτήσει ακόμη ΑΟΖ.*

Πηγή : Βασίλης Κικίλιας (Editor), Θεόδωρος Καρυώτης, Σόλων Κασσίνης,
Νίκος Λυγερός: ΑΟΖ από τη στρατηγική κίνηση στην οικονομική λύση,
Εκδόσεις Καστανιώτη, σελίδα 52.

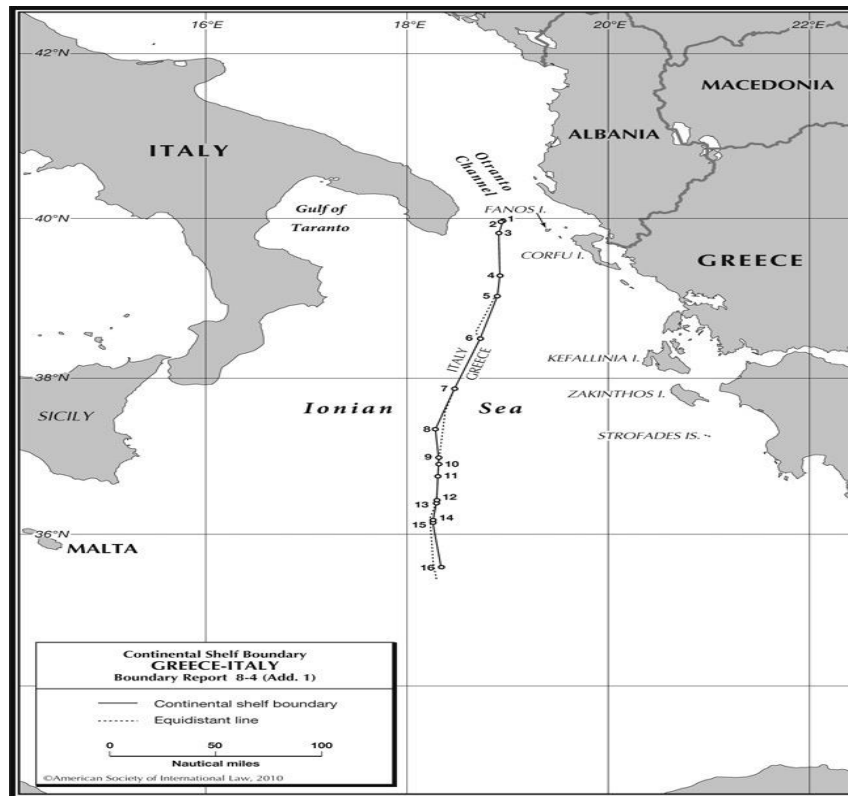
Παράρτημα «Δ»
Χάρτης
Αμερικανικής ΑΟΖ

Αυτός ο χάρτης δείχνει τα τεράστια κέρδη των ΗΠΑ, χωρίς να έχουν υπογράψει ή επικυρώσει τη Σύμβαση του Δικαίου της Θάλασσας, με τη δημιουργία ΑΟΖ όχι μόνο για την ηπειρωτική χώρα αλλά και για τα νησιά τους. Στο χάρτη αυτόν φαίνεται ξεκάθαρα ότι η Αμερική σεβάστηκε τις Μπαχάμες και την Κούβα και οριοθέτησε την ΑΟΖ της με αυτά τα κράτη χρησιμοποιώντας τη «μέση γραμμή» και δεν χρησιμοποίησε το τουρκικό επιχείρημα ότι αυτά τα νησιά δεν δικαιούνται ΑΟΖ γιατί βρίσκονται μπροστά σε έναν τεράστιο αμερικανικό ηπειρωτικό χώρο.

Πηγή : Βασίλης Κικίλιας (Editor), Θεόδωρος Καρυώτης, Σόλων Κασσίνης, Νίκος Λυγερός: ΑΟΖ από τη στρατηγική κίνηση στην οικονομική λύση, Εκδόσεις Καστανιώτη, σελίδα 50.

Παράρτημα «Ε»
Χάρτης
Οριοθέτησης ΑΟΖ μεταξύ Ελλάδας και Ιταλίας

Παράρτημα «ΣΤ»
Νομός Κύρωσης
Συμφωνίας Οριοθέτησης Θαλασσίων Ζωνών με Ιταλία

9

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

28 Αυγούστου 2020

ΤΕΥΧΟΣ ΠΡΩΤΟ

Αρ. Φύλλου 163

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘΜ. 4716

Κύρωση της Συμφωνίας μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ιταλικής Δημοκρατίας για την οριοθέτηση των αντίστοιχων Θαλασσίων Ζωνών τους.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Εκδίδομε τον ακόλουθο νόμο που ψήφισε η Βουλή:

Άρθρο πρώτο

Κυρώνεται και έχει την ισχύ, που ορίζει η παρ. 1 του άρθρου 28 του Συντάγματος, η Συμφωνία μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ιταλικής Δημοκρατίας για την οριοθέτηση των αντίστοιχων Θαλασσίων Ζωνών τους, που υπεγράφη στην Αθήνα, στις 9 Ιουνίου 2020, το πρωτότυπο κείμενο της οποίας στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα έχει ως εξής:

**ΣΥΜΦΩΝΙΑ
ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ
ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ
ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΩΝ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΖΩΝΩΝ ΤΟΥΣ**

Η Ελληνική Δημοκρατία και η Ιταλική Δημοκρατία (εφεξής «τα Μέρη» ή «οι χώρες»),

Επιθυμώντας να ενισχύσουν τους δεσμούς καλής γειτονίας και συνεργασίας μεταξύ των δύο χωρών,

Έχοντας επίγνωση της αναγκαιότητας να οριοθετήσουν επακριβώς τις θαλάσσιες ζώνες στις οποίες οι δύο χώρες νομιμοποιούνται να ασκούν τα αντίστοιχα κυριαρχικά δικαιώματα ή τη δικαιοδοσία τους σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο,

Λαμβάνοντας υπόψη τις σχετικές διατάξεις της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας (1982) στην οποία και οι δύο χώρες είναι μέλη,

Επιβεβαιώνοντας τη Συμφωνία μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ιταλικής Δημοκρατίας για την οριοθέτηση των αντίστοιχων υφαλοκρηπίδων που υπογράφηκε στις 24 Μαΐου 1977 και τέθηκε σε ισχύ στις 12 Νοεμβρίου 1980,

Υπενθυμίζοντας ότι η ως άνω Συμφωνία καθορίζει την οριοθετική γραμμή για την οριοθέτηση των υφαλοκρηπίδων μεταξύ των δύο χωρών,

Επιθυμώντας να εφαρμόσουν την ανωτέρω οριοθετική γραμμή για την οριοθέτηση και άλλων θαλασσιών ζωνών στις οποίες οι δύο χώρες νομιμοποιούνται σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο,

Συμφώνησαν τα ακόλουθα :

Άρθρο 1

1. Η οριοθετική γραμμή των θαλασσιών ζωνών στις οποίες οι δύο χώρες νομιμοποιούνται να ασκούν, αντιστοίχως, τα κυριαρχικά δικαιώματα ή τη δικαιοδοσία τους σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο θα είναι η οριοθετική γραμμή για την υφαλοκρηπίδα που καθορίστηκε με τη Συμφωνία του

1977 μεταξύ της Ελληνικής Δημοκρατίας και της Ιταλικής Δημοκρατίας για την οριοθέτηση των αντίστοιχων υφαλοκρηπίδων.

2. Οι συντεταγμένες της ως άνω οριοθετικής γραμμής που αναφέρονται στο Γεωδαιτικό Σύστημα Αναφοράς WGS-84 έχουν ως ακολούθως :

A/ Α	Γεωγραφικό Πλάτος (WGS 84)	Γεωγραφικό Μήκος (WGS 84)
1	39°57' 38,46" Β	18°57' 27,29" Α
2	39°52' 20,45" Β	18°56' 03,29" Α
3	39°48' 56,44" Β	18°54' 51,29" Α
4	39°17' 14,40" Β	18°55' 33,31" Α
5	39°01' 56,39" Β	18°53' 57,32" Α
6	38°29' 56,34" Β	18°43' 51,32" Α
7	37°51' 56,29" Β	18°28' 33,33" Α
8	37°21' 14,26" Β	18°16' 57,33" Α
9	36°59' 26,23" Β	18°19' 03,34" Α
10	36°54' 20,23" Β	18°19' 09,35" Α
11	36°44' 56,22" Β	18°18' 33,35" Α
12	36°26' 26,20" Β	18°17' 57,36" Α
13	36°24' 02,19" Β	18°17' 39,36" Α
14	36°10' 56,18" Β	18°15' 39,37" Α
15	36°08' 56,18" Β	18°15' 39,37" Α
16	35°34' 08,15" Β	18°20' 39,39" Α

3. Η οριοθέτηση, προς το παρόν, δεν σκοπεύει να βαίνει πέραν του σημείου 1 προς Βορρά και πέραν του σημείου 16 προς Νότο. Η παρούσα οριοθέτηση θα επεκταθεί προς οιαδήποτε κατεύθυνση μέχρι τα σημεία συνάντησης των θαλασσίων ζωνών των αντίστοιχων γειτονικών Κρατών, όταν θα έχουν συναφθεί οι σχετικές συμφωνίες.

Άρθρο 2

Όταν το ένα Μέρος λάβει την πρωτοβουλία να ανακηρύξει μία θαλάσσια ζώνη που εκτείνεται μέχρι την οριοθετική γραμμή του άρθρου 1 της παρούσας Συμφωνίας, θα ενημερώσει σχετικά το άλλο Μέρος το συντομότερο δυνατό.

Άρθρο 3

Η παρούσα Συμφωνία δεν θίγει :

- α. τις αλιευτικές δραστηριότητες που διεξάγονται σύμφωνα με τους εφαρμοστέους κανόνες και κανονισμούς της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- β. τις διατάξεις του άρθρου 58 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας σχετικά με τα δικαιώματα, τις ελευθερίες και τις

υποχρεώσεις των λοιπών Κρατών στην αποκλειστική οικονομική ζώνη των Μερών, όπως προβλέπονται στο εν λόγω άρθρο.

Άρθρο 4

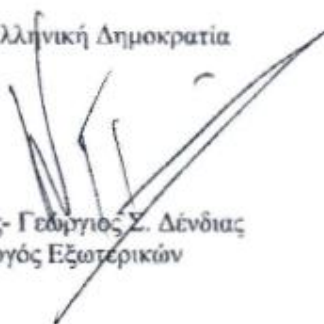
1. Τα Κράτη θα καταβάλουν κάθε προσπάθεια να διευθετήσουν, δια της διπλωματικής οδού, κάθε διαφορά που ενδέχεται να ανακύψει σχετικά με την ερμηνεία ή εφαρμογή της παρούσας Συμφωνίας.
2. Αν μία τέτοια διαφορά δεν διευθετηθεί εντός τεσσάρων μηνών από την ημερομηνία κατά την οποία ένα από τα Μέρη γνωστοποίησε την πρόθεσή του να κινήσει τη διαδικασία που προβλέπεται στην προηγούμενη παράγραφο, η διαφορά αυτή θα παραπεμφθεί, με αίτηση οποιουδήποτε από τα δύο Μέρη, στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης ή σε οποιοδήποτε άλλο διεθνές όργανο που έχει επιλεγεί με κοινή συμφωνία.

Άρθρο 5

1. Η παρούσα Συμφωνία υπόκειται σε επικύρωση.
2. Η παρούσα Συμφωνία θα τεθεί σε ισχύ την ημερομηνία ανταλλαγής των οργάνων επικύρωσης.

Έγινε στην Αθήνα στις 9.6.2020, σε δύο πρωτότυπα, το καθένα στην ελληνική, ιταλική και αγγλική γλώσσα, όλα δε τα κείμενα είναι εξίσου αυθεντικά. Σε περίπτωση διαφοράς ως προς την ερμηνεία της παρούσας Συμφωνίας, το κείμενο στην αγγλική υπερισχύει.

Για την Ελληνική Δημοκρατία

Νικόλαος-Γεώργιος Σ. Δένδιας
Υπουργός Εξωτερικών

Για την Ιταλική Δημοκρατία

Luigi di Maio
Υπουργός Εξωτερικών
και Διεθνούς Συνεργασίας